AYDINLIK

sosyalist dergi

şefik hüsnü
mihri belli
carlos r. rodriguez
rasih nuri ileri
doğu perinçek

intihabat ve yoksul ve orta halli sınıflar

millet gerçeği

küba devrimi ve işçi sınıfı

doktor şefik hüsnü değimer

gerici-parlamentarizme karşı gençlik
ve millî-demokratik güçbirliği

Mayıs 1969

7

SAYI : 7 AYDINLIK Aylık Sosyalist Dergi MAYIS 1969

İÇİNDEKİLER :

Kurucular	Vahap Erdoğdu, Erdoğan Güçbilmez. Doğu Perinçek, Şahin Alpay, Seyhan Erdoğdu, Gün Zileli, Cengiz Çandar, Münir Aktolga, Atıl Ant.
Kurucular Adına Sahibi	Münir Aktolga
Sorumlu Yazı İş. Md.	Vahap Erdoğdu
Teknik Yönetmen	Yavuz Tarakçıoğlu
İdare Yeri	Süleyman Sırrı Sok. 2/12 Yenişehir — Ankara
Yazışma ve Abone Adresi	P. K. 100, Cebeci — Ankara
İstanbul Temsilcisi	Fuat Fegan Babıali Cad. 29 Cağaloğlu — İstanbul
Abone Şartları	Türkiye / yıllık 50 TL., altı aylık 25 TL., Avrupa ve Ortadoğu / yıllık 75 TL., altı aylık 40 TL., Diğer ülkeler / yıllık 125 TL., altı aylık 65 TL.
İlân Şartları	Tam sayfa 800 TL. üzerinden hesaplanır. Yayın ilânları indirimlidir.
Dizgi ve Baskı	İş Matbaacılık ve Ticaret Tel : 11 92 83, Ankara
İstanbul Dağıtımı	Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49
Ankara Dağıtımı	Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi
Ege Bölgesi Dağıtımı	Orhan Özşişman, 452. Sok. 5 — İzmir Tel : 38786

AYDINLIK'TA
DÜNYA
VE TÜRKİYE

AYDINLIK, halkımızın millî-demokratik devrim mücadelesinin parçasıdır.

Bu sayıyla mücadelemizin yedinci ayına giriyoruz. AYDINLIK her iki sayısından biri toplatılan, yazı işleri müdürü tutuklanan, ikinci yazı işleri müdürü tutuklanma tehdidi altında olan, kurucularından biri hakkında tutuklama kararı olan, bürosu polisin baskınına uğrayan, çıkması için gerekli evraklar kanunsuz olarak zaptedilen, bugüne kadar her girdiği okulu birincilikle bitirmiş, Almanya'daki temsilcisinin doktora öğrenciliği kanunsuz olarak iptal edilen, oportünistlerin provokasyon ve ihbarlarına göğüs gererek mücadele veren bir dergi olarak devrimci yolunda yürümektedir. AYDINLIK, yazıları henüz dosyalar içindeyken, yayınlanmadan polis tarafından gasbedilen bir dergidir.

Dergimizin yazarlarından Mihri Belli arkadaşımızın tutukluluğu devam etmektedir. Mihri Belli, proletarya davası yolunda türlü sınavlardan geçmiş ve başını daima dik tutmuş bir devrimcidir. Sağlam devrimci tutumu onu emperyalizm ve işbirlikçilerinin boy hedefi haline getirmiştir.

AYDINLIK'ın devrimci tutumu egemen sınıfları Anayasa hüküm-

lerini ve kanunları çiğneyerek baskı ve yıldırma tertiplerine zorlamıştır. Anayasamızın «basın araçları, suç vasıtası olduğu gerekçesiyle de olsa, zapt veya müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz» (Madde: 25) hükmüne rağmen, AYDINLIK dergisinin yayın hayatına devam etmesi için gerekli bütün evrak ve gereçlere polis tarafından el konmuştur. AYDINLIK dergisinin bütün yazışmaları, Anayasa teminatı altında olan haberleşmenin gizliliği ilkesine rağmen, polis tarafından incelenmiştir. Polis, ancak hâkim tarafından incelenebilecek olan bu evrak ve yazışmaları, haklarında arama kararı ve suç isnadı olmadığı halde mühürlemeden zaptetmiş ve üç gün süreyle savcılığa teslim etmemiştir. Anayasamızdaki bütün demokratik hak ve hürriyetler bir kere daha polisin tasallutuna uğramıştır.

AYDINLIK'a yapılan bütün bu baskı ve yıldırma hareketleri karşısında patronların basını, suçlu bir sessizlik içinde görünmüştür. Dergimize yapılan baskılar karşısında, bir tek yurtsever gazeteci sesini yükseltmiştir. AYDINLIK hakkında gerçekle ilgisi olmayan, ihbar niteliğinde ileri geri sözler yayan oportünistler, AYDINLIK'ın baskına uğramasında baş rolü oynamışlar ve bu suretle kime hizmet ettiklerini bir daha ortaya koymuşlardır.

Devrimci dayanışma karşısında emperyalizmin, işbirlikçilerinin ve oportünizmin mukaddes ittifakı parçalanmaya mahkûmdur. İşte devrimci dayanışmayı ifade eden bir örnek :

«Emperyalizm, işbirlikçileri ve tüm sapmalar ile mücadele eden Türkiye'deki bütün devrimcilerin dergisi AYDINLIK'a yapılan anayasa ve kanun dışı baskıları, devrimci mücadelemizin başarısının sonucu olarak yorumluyoruz. Ve bütün gücümüzle sizleri destekliyoruz. Yaşasın AYDINLIK dergisi! Yaşasın tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye için mücadele verenler! — FKF İzmir Sekreterliği.

Millet düşmanları! Saldırıyı artırınız! Siz saldırdıkça devrimci saflar çelikleşecektir. Kanunsuz her hareketin hesabı sorulacaktır.

*
**

Altı aylık yayın hayatında AYDINLIK, emperyalizm ve işbirlikçilerinin «saf bilim» safsatası karşısına dikilmiş, millî - demokratik devrim mücadelesine, proletaryanın devrimci ideolojisinin dergisi olarak katılmıştır. Hâkim güçlerin yerleştirmeye çalıştıkları, kof ve sahte bilim anlayışının yüzeydeki parlaklığını elinin tersiyle iterek, Türkiye gerçeğinin bilimi için mücadele etmiştir.

Bilim, hayatın parçasıdır. Ondan kaynak alır ve onu etkiler. Bunun içindir ki, devrimci mücadeleyle organik bağları olmayan, mücadele içinde gelişmeyen bir düşünce, biçim olarak ne kadar bilimsel görünürse görünsün, bilim olamaz. AYDINLIK, Türkiye'nin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde taraf tuttuğu, millî safta yer aldığı, devrimci hareketin zaferi için savaştığı içindir ki, Türkiye gerçeğinin bilimine hizmet etmektedir. AYDINLIK, gerçeğin bilinmesinde sonu-

na kadar menfaati olan Türkiye proletaryasının malıdır. Gerçeğin gizlenmesinde çıkarı olan emperyalizm ve yerli işbirlikçilerinin düşmanıdır.

AYDINLIK, kaynağı Marx olan ve dünyadaki devrimci tecrübelerle zenginleşmiş bir düşüncenin ürünü ve mirascısıdır.

Gene AYDINLIK, yarım yüzyılı aşan bilinçli sınıf mücadeleleri geleneğimizin bir ürünüdür. Türkiye'nin devrimci tecrübe ve bilgi birikiminin mirascısıdır. Bu yüzdendir ki AYDINLIK, ileri dönük her hareketin yanında yer alır ve onu destekler. Dergimizin düşüncesine, derinlik ve sağlamlık veren, devrimci mücadeledir, AYDINLIK'ı bu mücadeleye rapteden ve onu bu mücadelenin ayrılmaz parçası yapan bağlardır. Devrimci mücadeleyi omuzlayan herkes, AYDINLIK'ın gelişmesine, AYDINLIK'ta ifadesini bulan devrimci teorinin olgunlaşmasına katkıda bulunuyor demektir. AYDINLIK dergisinin başarılarının şerefi, bütün devrimcilerindir.

*
**

Altı aylık yayın döneminde dergimize yöneltilen bir eleştiri üzerinde kısaca durmak istiyoruz. Bu eleştiri AYDINLIK'ın fazla teorik seviyede kalması, devrimci teoriyi birinci planda tutmasıdır. Devrimci teorinin önemini kavrayamayan bu anlayışa göre, mesele, yığınlara bazı kavramlar hakkında kaba bilgiler vermek, yığınlarda sınıf güdüsüne dayanan tepkiler uyandırmaktır.

Teori düşmanlığı şeklinde çıkan ve kökü soyut bir halk hayranlığında olan bu anlayış, kökünden yıkılmalıdır. Devrimci teori olmadan, devrimci eylem olmaz. Millî - demokratik devrim mücadelesini yığınlara maledecek militanların teorik yetişkinliği son derece önemlidir. İşçi sınıfı mücadelesinin nereye varacağını tayin eden budur. Tarih, sonuca ulaşmamış, kör sınıf mücadeleleriyle doludur. Ancak devrimci teoriyle cihazlanmış öncü kadroların yürüttüğü mücadelelerdir ki, devrimci zaferlerin yaratıcısı olmuşlardır. Devrimci mücadeleyi, devrimci teorinin ışığından yoksun bırakmaya yol açacak her davranış, devrimci mücadelenin kendisine karşıdır.

Mustafa Kemal Türkiye'sinin bir döneminde görülen özgürlük ortamı dışında, devrimci teorinin temel kitapları son yıllarda yayınlanmaya başlamıştır. Türkiye'de, devrimcilerin sosyalizmin bilimiyle temasları, 27 Mayıs anayasasının sınırlı demokratik hak ve özgürlükleri sayesinde olmuştur. Devrimci eserlerin henüz yeni yayınlanması ve emperyalizmle işbirliği yapan oportünizmin devrimci teorinin kavranmasına ve öğrenilmesine karşı yürüttüğü kampanya, Türk devrimcisinin teorik yetişkinliği üzerinde olumsuz etkiler yapmıştır. Teorik cihazlanma yolunda yapılan çalışmaya öncelik verilmesi bu gerçeğe dayanır. Ancak, devrimci pratiğe aktarılmayan bir teorik cihazlanma düşünülemez. Kitleleri devrimci mücadele saflarına kazanma yolunda kullanılmayan bir teorik cihazlanmanın anlamı yoktur.

Türk devriminin stratejisi, toplumumuzu doğru yorumlamakla, toplumumuzu oluşturan sınıflar arasındaki objektif münasebetleri doğru tahlil etmekle ve toplumumuzdaki kuvvetler dengesini iyi değerlendirmekle tayin edilebilir.

AYDINLIK, bu gerçekten hareket ederek devrimci stratejisini koymuş, bu stratejinin gerektirdiği eylem biçimini benimsemiştir.

Devrimci hareketi bölücü nitelikte, küçük burjuva oportünizminin bireycil orijinalitesine kapılıp, bilim dışı, uydurma birtakım kavramlarla devrimci zihinleri bulandıranlar, olayları tarih perspektivinden yoksun yorumlarla değerlendirip, günlük politik dalgalanmalara göre dümen değiştirenler AYDINLIK'ı eleştireceklerdir.

Tarihi yapan sınıf mücadeleleridir. Her sınıf kendi katagorisi içinde tarihe damgasını vurmaktadır. Olayları kişilere, ya da sınıfsal ağırlığı olmayan zümrelere bağlamak, buna göre yorumlar yapmak, burjuva tarihçilerinin işidir. Sosyalizm maskesi altına gizlenip, burjuva tarih yutturmacasını yeni tezler (!) halinde öne sürmek, «kapıkulu aydın tipi», «islâmcı - doğucu - halk cephesi» deyimleriyle, Türkiye'nin devrimci cephesini bölmek çabası boşunadır.

Her toplumsal olay, bir önceki olaylar dizisinin bir başka halkasıdır. İçinde bulunduğumuz toplumsal dönemin değerlendirilmesi yapılırken tarih gerçeği gözden uzak tutulamaz. AYDINLIK bu sebeple tarihin sayfalarında üstü örtülü tutulan halk tarihini gün ışığına çıkarma amacıyla elinden geleni yapmaktadır. Böylece dünün ve bugünün gerçekleriyle, yarının devrim yolu aydınlanacaktır. AYDINLIK, bir yandan gerici güçlerin tarih diye öne sürdüğü masalları boşa çıkartırken, bir yandan da küçük burjuva oportünizminin yeniden tezgâhladığı sözde teorilerle mücadele edecektir.

Bugün iki görevimiz vardır: Devrimci teoriyle cihazlanmış, saf devrimci kadrolar yetiştirmek ve örgütlemek ve yığınları bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi saflarına kazanmak. Bu her iki görevin yerine getirilmesi, devrimci mücadelenin temel meselesidir. Bunlar birbirinden ayrılmaz, birbirini etkiler. Ancak her birinin araçları farklıdır. Bir yayın organı her iki görevi yerine getiremez.

Bu gerçeğe ilk sayısında işaret eden AYDINLIK, millî - demokratik devrim mücadelesini kitlelere mal edecek bir gazete (İşçi - Köylü gazetesi) çıkarma düşüncesini de açıklamıştı.

İşçi - Köylü gazetesi

Türkiye'deki bütün işçi ve köylü mücadelelerini, bütün millî sınıflarıyla halkımızın millî demokratik mücadelesini kitlelere duyuran yeni mücadeleler yaratan ve devrimci birikimi doğru düşünce ve eylem biçimleriyle silâhlandıran bir gazete!

Türkiye'deki devrimci birikimi ideolojik yönden şekillendiren, devrimciler arasındaki bağları güçlendiren bir gazete!

Türkiye'deki mahallî hareketleri devrimci mücadelenin parçaları haline getirecek, yalnız kendi köyündeki toprağı işgal eden köylüye bütün bir ülke için millî - demokratik devrim, yalnız kendi fabrikasına grev yapan işçiye bütün Türkiye için millî - demokratik devrim şiarını benimsetecek bir gazete!

Toprağın bağrındaki sınıf mücadelesi tohumunu çatlatıp, millî - demokratik devrimin yurdun dört bir yanında filiz vermesi için bir gazete!

Halkımızın millî - demokratik mücadelesinin İŞÇİ - KÖYLÜ gazetesi!

Halkımızın düşüncesini geniş ölçüde emperyalizm ve işbirlikçileri şekillendirmektedirler. Bunların yayınladığı günlük tirajı milyonları bulan, dinci akımları bayrak edineninden, batı kozmopolitizmine batmış olanına kadar çeşitli gazeteler Türkiye'yi çekirge sürüsü gibi kaplamıştır. İşçi - Köylü gazetesi, hâkim sınıfların Türkiye'de haberleşme üzerine kurduğu tekele karşı, gerçekleri savunmak için çıkıyor. Bu, halkımızın millî - demokratik mücadelesinin hâkim sınıflara karşı açtığı yeni bir cephe olacaktır. Emperyalizm ve işbirlikçilerinin haberleşme üzerindeki tekelleri, Türkiye'deki iktidarlarının en önemli dayanaklarından biridir. İşçi - Köylü gazetesinin bu tekelde açacağı gedik, onlar için amansız sonuçlar doğurmaya namzettir. Bunun için İşçi - Köylü gazetesine karşı hâkim sınıfların bütün güçleri ve imkânlarıyla karşı durmaları beklenmelidir. İşçi - Köylü ancak bütün devrimcilerin birleşik gücüne dayanarak başarıya ulaşabilir. Bütün devrimcileri İşçi - Köylü mücadelesinin, millî - demokratik devrim hareketinin gazetesinde dayanışmaya çağırıyoruz.

*
* *

Faşizmin karanlığı AYDINLIK'ı boğamıyacaktır. AYDINLIK faşizmin karanlığını yok edecektir. Bağımsızlık ve demokrasi güneşi topraklarımız üstünde er - geç parlayacaktır.

YAŞASIN! TAM BAĞIMSIZ, GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE MÜCADELESİNE IŞIK TUTAN, İŞÇİ SINIFININ DEVRİMCİ AYDINLIĞI!

AYDINLIK

İTALYA'DA TEKELLERİN HAKİMİYETİ SARSILIYOR

Bilindiği gibi son bir yıl içinde dünyada gerginlik noktası Güneydoğu Asya'dan Akdeniz havzasına kaymış bulunuyor. Ön plana çıkan Paris görüşmelerinin gölgesinde sürüp giden Vietnam savaşı artık dünya çapında çatışan kuvvetler arasındaki ilişkiler bakımından tayin edici niteliğini kaybetmiş görünüyor. Buna karşılık Ortadoğu'da Filistin sorunu son altı ay içinde günden güne güçlenen ve etkili olmaya başlayan Filistinli gerilla örgütlerinin etkisiyle ilgi merkezi haline gelmiş bulunuyor. Başlıca gücünü Sovyetler Birliği'nin teşkil ettiği sosyalist blok ülkeleri ile emperyalist batı ülkeleri arasındaki ölçülü çatışmanın oyun kurallarını Filistin gerilla örgütleri bozmuş bulunuyor. Arap dünyasında Filistinli kurtuluş mücahitlerine destek olan Suriye gibi ilerici rejimler büyük devletler tarafından bir uzlaşmaya bağlanmak istenen İsrail - Arap ilişkilerinin çözümünü halk savaşına bağlamak eğilimindedirler. Filistin'de bu gelişmeler olurken, Sovyet deniz gücünün Akdeniz'de birikmesi, Sovyetler Birliği ve diğer Varşova Paktı ülkelerinin Çekoslovakya'daki karşı devrimci gelişmelere engel olmak için gösterdikleri faaliyetler, Akdeniz ve Avrupa'daki gerginliğin başlıca belirtilerdir.

Emperyalizme karşı mücadelenin ağırlık merkezi Akdeniz ve Avrupa'ya kayarken, emperyalizmi içten çökertme istidadı taşıyan devrimci birikimin İtalya'da patlamaya hazır bir durum yarattığı görülmektedir. Geçen yıl Sterlin buhranı ile İngiltere'yi, Dolar buhranı ile ABD'yi, Mayıs - Haziran olaylarıyla Fransa'yı sarsan gelişmelerin dışında kalmış olan İtalya'da, uzun zamandan beri gergin bir hava yavaş yavaş yerleşmiştir. İtalya, Batı Avrupa'nın iktisaden hızla büyüyen bir ülkesi, Almanya'dan sonra en istikrarlı paraya sahip devlet olarak görülmekteydi. Nitekim kış aylarına doğru Fransız sermayedarlarının paralarını İsviçre ve Alman bankalarına yatırmaları ve İsviçre frangı ile marka çevirmeleri ile alevlenen çatışmada İtalya'nın durumu sağlam görünmüş ve İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'yı işgal etmiş olan üç devletle (ABD, Fransa, İngiltere) Almanya'yı karşı karşıya getiren emperyalistlerarası çatışmada İtalya taraf teşkil etmemişti. İtalya'da aylarca süren kabine buhranları, 1967 - 68'de yarımadanın büyük üniversite merkezlerini sarsmış olan öğrenci hareketleri dünya politikası bakımından önemli gerginliklerin yanında olağan gelişmeler olarak dikkati çekmemişti. Ancak, şimdi anlaşılmaktadır ki, İtalya'da uzun zamandan beri toplumsal güçler yaklaşan kesin çatışmaya hazırlanmışlar; sakin gibi görünen zaman içinde saflar ortaya çıkmış; çatışmalara yol açacak gerginlik noktaları belirmiştir.

İtalya İkinci Dünya Savaşı'ndan beri yirmi yıl kadar Hristiyan Demokrat yönetimler altında yaşamıştır. Son sekiz yıldan beri Hristiyan Demokratlar ile Sosyalistlerin ortak yönetimi altındadır. 1960 sonrasına kadar İtalya'da, NATO içinde dünya tekelleri ile dayanışan İtalyan tekelleri hâkim olmuşlardır. Bu tarihten sonra İtalya'da küçük burjuvazinin çeşitli zümrelerini temsil eden çeşitli hiziplerle sosyalistler İtalyan tekellerinin yönetimine ortak olmuşlardır. Şimdi iflâsın eşiğine gelmiş bulunan yönetim işte bu yönetimdir. Malî burjuvazi, örgütleri sayesinde küçük burjuvazinin ağırlığını tarafına çekebilmiştir. Ancak, tekellerin amaçlarına ve iradesine tâbi olan İtalyan hükûmetlerinin yönetimi yıldan yıla küçük burjuva kütleleri ile bunların örgütleri arasındaki bağların gevşemesi-

ne ve kısmen de kopmasına yol açmıştır. Son seçimlerde hükûmet partilerinin kayıplarla çıkmalarına karşılık, başta İtalyan komünist partisi olmak üzere sol partilerin kazançlar elde etmeleri bunu göstermektedir. İtalya'da gerginliğe yol açan ve bu ülkeyi bir siyasî buhranın eşiğine getiren gelişme budur. Küçük burjuvazinin ve bir kısım köylü güçlerinin devrimci cepheye doğru kayması İtalya'da toplumsal güçler arasındaki dengeyi değiştirmiştir. Siyasî plandaki çeşitli uzlaşmalarla sağlanmış olan denge artık toplumsal güçler planında herhangi bir gerçeği yansıtmamaktadır.

Toplumsal güçler arasındaki dengenin devrimci yönde gelişmesinde İtalyan Komünist Partisi'nin geçirdiği gelişmelerin de önemli etkileri olmuştur. Fransız Komünist Partisi gibi İtalyan Komünist Partisi de yıllardan beri denge üzerinde etkili olan küçük burjuva güçlerini safına kazanabilmek için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Partinin son Bologna kongresinde tek iktidar yolunun seçim olarak ilân edilmesi, parti içinde çeşitli eğilimlere ve fikirlere kapının açılması, Çekoslovakya buhranında Dubçek yönetiminin desteklenmesi, v.s. gibi davranışlar, küçük burjuvazinin radikal gruplarının İtalyan Komünist Partisine daha olumlu bir gözle bakmalarına yol açmıştır. Gerek Fransız Komünist Partisi'nin, gerek İtalyan Komünist Partisinin son yıllardaki çabaları bir küçük burjuvazi - proletarya ortak yönetiminin programının ana çizgilerinin hazırlanması yönünde olmuştur. Bu partilerin sözü geçen çabalarının karşılıksız kaldığı söylenemez.

İtalya'da sekiz milyon oya sahip en büyük parti olan Komünist Partisi'nin bu çabalarının iki türlü sonucu olmuştur: Birincisi, tavizkâr politika bu partinin solunda toplumu sarsabilen ve bir çeşit parlamento dışı muhalefet niteliği kazanan güçlerin birikmesine yol açmıştır. Proletarya yönetiminin kurulması sürecini İtalyan Komünist Partisi'ne göre farklı düşünen bu sol birikimin çekirdeğini adı «Öğrenci Hareketi» olan üniversite öğrencilerinin meydana getirdiği gevşekçe örgütlü gruplaşma teşkil etmektedir. Bundan başka çeşitli Maoist, Troçkist, Anarşist parti ve gruplaşmalar da bu sol birikimin içindedirler. Anarşist Enternasyonal'e bağlı Marius Jacop Grubu özellikle faaldir. Fransa'daki Mayıs - Haziran olayları bu sol birikime örnek olmuştur. Parti ile sol birikim arasında Fransa'da olduğu gibi tam bir zıtlık yoktur. Partinin solundaki gruplaşmaların genel tutumu, partinin yapmadığını yapmak, yani devrim sürecini harekete getirerek partiyi gelişmenin içine çekmektir. Buna karşılık İtalyan Komünist Partisi kendi solundaki bu güçleri tanımakta ve onlarla tartışmaya kendini açık tutmaktadır.

İkincisi, İtalyan Komünist Partisi'nin küçük burjuvaziye açılması onun düşüncesi ve eylem biçimleri üzerinde etkili olmuştur. Seçimi esas alan bir iktidar stratejisinde parti örgütünün ve militanlarının çalışma tarzları daha farklıdır. Bu durumda parti örgütü daha bürokratik ve daha az döğüşken bir nitelik kazanmaktadır. Partinin devrimci mücadeledeki esnekliği geniş ölçüde zayıflamaktadır.

İtalya'da genel bir sola kayış dikkati çekmektedir. Soldaki birikimin artması ve sağ - sol dengesinde solun ağır basmaya başlaması orta ve sağ partileri de etkilemektedir. Artık toplumsal güçler arası denge düzeyinde bir gerçeği yansıtmayan koalisyon hükûmetinin günlerinin sayılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu hükûmetin politikası solda birikmiş olan sınıf ve zümreleri tatmin etmediği gibi, kendi tabanını da tatmin etmemektedir. Mariano Rumor hükûmeti ayakta kalabilmek için çeşitli reform tedbirleri almak zorunda kalmaktadır. Son ay içinde sendikalar birkaç önemli taviz koparmışlardır. Çı-

kan bir kanuna göre 1972 yılında işçiler son maaşlarının % 80 kadarına ulaşan emekli maaşı alacaklardır. Şimdi de iş yerinde çalışmanın düzenlenmesini kendi alanlarına alabilmeye uğraşmaktadırlar. Devlet memurları idarenin bütünüyle yeni baştan düzenlenmesini, kanun, tüzük ve yönetmeliklerin günün koşullarına göre yeniden hazırlanmasını istemektedirler. Battipaglia'da halkla polis arasındaki iki kişinin ölümüyle sonuçlanan silâhlı çatışmadan sonra sendikaların çağrısına uyan yüksek bürokrasi yüz yıldan beri yürürlükten kaldırılmamış olan bütün kanun, tüzük ve yönetmelikleri uygulamaya koymuştur Çoğu yıllardan beri fiilen yürürlükten kalktığı halde hukuken yürürlükte bırakılmış olan bu hukuk kurallarının birden bire bütünyle uygulanmaya başlaması idareyi tamamen işlemez hale getirmiştir. Bu uygulama yüzünden dairelerden hiç bir iş çıkmamaktadır. Yüksek bürokratlar bu hareketleriyle İtalya'yı yönetenlerin aczini, ciddiyetsizliğini ortaya koymak istemektedirler. Bunda da bir dereceye kadar başarılı olmuşlardır.

İtalya'da hâkim çevreler, gerginleşen durumu kontrol altında tutabilmek, keskin bir şekilde kutuplaşmış olan sınıflar arasında yaklaşan kesin çatışmada herşeyi kaybetmemek için iki yol düşünmektedirler: Birincisi faşizmdir. Bir kısım küçük patronlar daha şimdiden gözlerini gerici İtalyan subaylarına çevirmişlerdir. Yunanistan'da uygulanarak faşist cunta yönetimini işbaşına getirmiş olan NATO Prometeus planının İtalya için hazırlanmış olan benzerinin yürürlüğe konması ihtimalinden açıkça her yerde söz edilmektedir. Parlamentoda dahi bunun tartışması yapılmaktadır. Eski Mussolini faşizminin kalburüstü kişilerinin partisi olan MSI (İtalyan Sosyal Hareketi) ve Mussolini Eylem Grupları adındaki faşist komanda grupları açıkça faaliyete geçmiştir. Bunlar polisin gözü önünde çeşitli terorist faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Uluslararası örgütlü faşizm diyebileceğimiz NATO'nun, İtalya'daki durumu kendi sorunu olarak ele almak eğiliminde olduğundan şüphe edilemez. İtalya'nın devrimci saflara katılması bütün dünya durumunu kökünden sarsacak olan bir gelişmedir. Dünya çapında güçler dengesini kökünden değiştirecektir. Buna engel olunması NATO'nun ana görevleri arasındadır İtalya'daki devrimci gerginlik, NATO örgütünün uluslararası düzeyde nasıl bir örgütlü faşizm aracı olduğunu bir daha açığa çıkarmıştır.

Faşizmin şansını yüksek görmeyen veya kendilerine maliyetini yüksek bulan bir kısım sağ çevrelerin çözüm yolu ise Komünist Partisi'ni iktidara ortak etmektir. Sol sosyalistler ile Hristiyan Demokratların sol grupları İtalyan Komünist Partisi'nin sorumlu bir tutuma davet edilmesini ve hattâ iktidara ortak edilmesini devrimci gelişmeyi daha ileri bir kısım tavizlerle atlatmanın çaresi olarak görmektedirler. Bu yolla faşist darbenin de önlenebileceğini düşünmektedirler.

Buna karşılık İtalyan Komünist Partisi'nde iki ayrı eğilim dikkati çekmektedir: Partinin sağ kanadı büyük kitle hareketleri ile iktidara karşı bir yıpratma ve yavaş yavaş çözerek dağıtma politikasının uygun olacağı görüşündedir. İktidar koalisyonundaki çatlakları derinleştirerek, çelişkileri sertleştirerek, merkez - sol koalisyonunun çoğunluğunu bozmak suretiyle hükûmeti düşürmeyi mümkün görmektedirler. Nouvelle Observateur'de Gilles Martinet'nin dediği gibi, İtalyan Komünist Partisi'nin sağ kanadı iktidarın hamlelerine karşı koymak yerine, judocular gibi bu hamle yönünde onu daha da çekerek dengesini bozup alt etmek taraftarıdır.

Komünist Partisi'nin sol kanadı da yaygın kitle hareketlerinden yanadır. Ancak, bu hareketleri iktidarı yıpratmakta kullanmak yerine, tabanda ikinci bir iktidar yaratmak için kullanmak istemektedir. Sağ kanat genel grevlerle iktidarı sıkıştırmayı düşünürken, sol kanat «tersine genel grevler» düşünmektedir. Bu «tersine genel grevin» özü şudur: İşçiler işi bırakarak üretimi aksatmamalı, işi bıraktıktan sonra üretimi kendileri düzenlemek ve yönetmek üzere tekrardan iş başı yapmalıdırlar. Bu şekilde bütün üretim mekanizmasında gerçek bir işçi iktidarı geliştirilmeli, aynı durum toplum hayatının diğer kesimlerinde de yaratılmalıdır. Bu yoldan şimdiki iktidar fiilen iktidarsız bırakılarak yerine proleterya iktidarının geçmesi sağlanmalıdır.

Artan gerginlik İtalya'yı nereye götürecektir? Saflar belli olmuş ve sıklaşmıştır. İtalya kabaca iki zıt gruba ayrılmış bulunmaktadır. Halk cephesi her zamandan daha güçlü ve bütünlük içindeyken, tekellerin cephesinde panik ve bölünmeler vardır. İtalya sınıflar arasında ülkenin geleceğini geniş çapta tayin edecek büyük bir çatışmanın arifesindedir. Durum bütün belirtileriyle devrim sabahını andırmaktadır.

DE GAULLE DEVRİ KAPANIYOR MU?

De Gaulle'ün aslında fazla önemli sayılmayan iki kanun tasarısını halkoyuna sunmasındaki asıl amaç ortadadır: Toplumsal huzursuzluğun artması sonucu ortaya çıkacak olayları şiddetle bastırabilmek için, De Gaulle genel politikasının Fransız seçmenlerince onaylanmasını istemektedir.

Kanun tasarılarından biri Fransa'nın bugünkü 91 «departements» yerine 21 bölgeye ayrılması ile ilgilidir. Vaadedilen ademi-merkeziyetçiliğin bu değişiklikle gerçekleşmeyeceği, kurulacak bölge meclislerine çok sınırlı yetkilerin tanınmasından ötürü şimdiden bellidir. Son zamanlarda, sık sık kullandığı Devlet Başkanı kararlarına karşı koyabilme hakkını Senato'nun elinden alan, Senato «Reformu» tasarısı da Fransız seçmenine «demokratlaşma» olarak gösterilmeye çalışılmaktadır.

Vergi ödeyenlerin sırtından saatlerce radyo ve televizyon konuşmaları yapan De Gaulle, eskiden beri çok tuttuğu «ya ben, ya buhran» şantajına devam etmekte, tasarılar üzerinde yapıcı bir şekilde tartışıp düzeltme yapma imkânı olmayan seçmenleri, başarısız toplumsal ve ekonomik politikasını onaylamaya zorlamaktadır. De Gaulle'ün bu oyuna gereksinme duyduğu açıktır. Çünkü Fransız emekçileri önümüzdeki aylarda yeni gelişmeleri haber veren eylemlere girişmişlerdir.

11 Martta CGT'nin ve öteki iki büyük işçi örgütünün düzenledikleri, milyonlarca işçinin katıldığı genel grev, bir gün önce, De Gaulle'ün televizyonda gözdağı vermesine rağmen çok başarılı olmuştur. İşçilerin istekleri, şu nedenlere dayanmaktadır: 1969 yılında Fransa'da net ulusal gelirin yüzde 5-6 arasında artması beklenmektedir (1968: yüzde 3,5). Sanayi üretimi geçen Mayıs olaylarına rağmen 1968'de yüzde 12 oranında artmış ve bu yılın ilk aylarında da bu noktadan aşağıya düşmemiştir. Kasım ayında kredi piyasasında alınan kısıtlayıcı tedbirler, sermaye piyasasındaki para bolluğu yüzünden konjönktörü olumsuz etkilememişlerdir. Perakende fiyatlar 1968'de yüzde 5,4 oranında artmış, 1969'da yeni konan vergiler fiyatları ek olarak yüzde 1,1 oranında yükseltmiştir. Hükûmet kalırsa, fiyat artışını hızlandırmamak ve Frank'ın değerini tehlikeye atmamak için işçiler bu yıl iki defada gerçekleştirilebilecek yüzde 4 oranında bir ücret artışına razı olmak zorundadırlar. Sermayedarlar ise üretim gücünün artışını gözönünde tutarak, % 6 ya kadar bir ücret artışını ka-

bullenebileceklerini bildirmişlerdir.

Sendikalar 1968 Mayısında elde ettikleri ilerlemelerin boş lâflarla geçirilen zaman içinde bütünüyle etkilerini yitireceğini göz önünde tutarak, baskıyı artırmaya karar vermişlerdir.

İşçiler ile patronlar arasında bu zıtlaşmalar olurken, Fransa'da burjuvazi kendini savunmak için güdeceği politika konusunda ikiye ayrılmış görünmektedir: Bir kısmı 1968 Mayıs - Haziran olaylarında devrimci güçlere karşı kazandıkları başarının sarhoşluğu içindedir ve baskıyı artırmaktan, faşizmin üstü daha az örtülü biçimlerine başvurmaktan yanadır. Geçici burjuva zaferine rağmen, biriken devrimci güçler karşısında sözde reformcu bir tavrı daha uygun bulanlar, De Gaulle etrafında kenetlenirlerken, birinci eğilimi temsil edenler eski Başbakan Pompidou'yu öne sürmektedirler. Mayıs - Haziran olayları, tatlı sarhoşluk havası yaratarak iktidardaki sınıflar arasındaki zıtlıkları ön plana çıkarmıştır. Ayrıca 1968 sonlarındaki frank buhranı sırasında Fransız burjuvazisinin gayri millî niteliği de açıkça ortaya çıkmıştır. Her an millî hedeflere sırt çevirebilen, egoist ve kendini güçlü hisseder hissetmez şımaran Fransız burjuvazisinin karşısında devrimci güçler sürekli olarak mesafe kazanmaktadır.

Referandumda burjuvazinin toparlanamayışı ve devrimci cephenin iktidarı dört bir yandan salvo ateşi altına almasının sonucu olarak, De Gaulle ve dolayısıyla Fransız burjuvazisi yenik düşmüştür. İlk alınan sonuçlara göre sayılan 16,5 milyon oyun % 51,68'i olumsuz, % 48,32'si olumludur. Fransızların yarıdan çoğu De Gaulle yönetimini onaylamamıştır.

Bunun sonucu ne olabilir? Fransa'da tekellerin iktidarı açık bir tehditle karşı karşıya gelmiştir. Fransa'da tekeller iktidarı akıntılı bir ırmaktan geçmektedir ve bu sırada at değiştirmesi müşgüldür. De Gaulle'ün bırakması muhtemel olan iktidarın dizginlerinin, tekeller elinde kalmasının maliyeti oldukça yüksek olacaktır. Bunun sağlanması için verilecek mücadele Fransa'da tekelleri açık faşizme, bunu sağlayabilmek için de uluslararası çapta organize faşizmin örgütü olan NATO'nun darbe planlarına başvurmaya mecbur edebilir. Herhalde İtalya gibi Fransa da önemli gelişmelerin arifesindedir. Bu buhran tekeller açısından az zararla atlatılsa bile, Fransız işçi sınıfı önemli bir mesafe kazanmış, referandum sonuçları, işçi sınıfının, halkın önemli desteğini kazandığını göstermiştir. İtalya'daki durum gibi, Fransa'daki durum da dünya çapındaki devrimci gelişmeyi olumlu yönde etkileyecektir. Emperyalizm İtalya ve Fransa'daki gelişmeleri önlemek için dünya çapındaki dayanışmasını harekete geçirmek ve bütün gücünü seferber etmek zorunda kalacaktır. Bu ülkeler dünya çapındaki devrim ve karşı - devrim çatışmasının sivri noktaları haline gelmeye namzettirler.

doğu perinçek

gerici - parlamentarizme karşı gençlik ve millî - demokratik güçbirliği

Son öğrenci hareketleri ve Türkiye'deki politik mihrakların bu hareketler karşısındaki tutumları üzerinde durmak gerekiyor. Geçen yılın Haziran ayında ilk defa yurt çapında yaygın bir görünüşte ortaya çıkan öğrenci hareketleri, belli bir gelişme içinde olgunlaştı, devrimci bir çizgiye ulaştı. Başlangıçta daha mevziî birtakım taleplerle kendini ifade eden boykot ve işgaller, bugün halkımızın millî - demokratik mücadelesinin hedeflerini kendine şiar edinmiştir. Öğrenci hareketlerinin hızla yayılması ve kavuştuğu ifadeler, toplumumuzun gerçeğini yansıtmaktadır: Türkiye, emperyalizmin vesayeti altında, feodal kalıntılardan tamamen arınmamış bir ülkedir. Türkiye'nin ekonomik yapısına olduğu gibi, üniversite ve öğrenci meselelerine, eğitim kurumlarına, demokrasisine, parlamentarizme biçim veren bu gerçektir. Günümüzde devrimci mücadeleyi de bu gerçek belirlemektedir: Önümüzdeki devrimci hedef, bağımsız ve demokratik bir Türkiye'dir.

Gençliğin demokratik mücadelesi

Öğrenciler hangi ilkeler etrafında toplandılar? Neyin mücadelesini yaptılar? Konuya bu sorulara cevap vererek girelim.

Öğrenci hareketlerine temel olan şiarlar, «demokratik üniversite» ve «faşist kanun tasarılarıyla mücadele» idi. Öğrenciler, demokratik üniversiteyi sınıf karakteri gereği gerçekleştiremiyecek olan ve üniversite öğretim kadrosu için hazırladığı Tazminat Kanunu ile meseleyi geçiştirmeye çalışan işbirlikçi iktidara karşı mücadele ettiler ve üniversite reform taleplerini yaygınlaştırdılar. Gene öğrenciler, güçlenen millî kurtuluş hareketi karşısında baskı tedbirlerini arttırma ihtiyacı duyan işbirlikçi iktidarın hazırladığı terör kanunlarına karşı çıktılar, 27 Mayıs Anayasasının demokratik hak ve hürriyetlerinin savunuculuğunu yaptılar. İşbirlikçi iktidar, TRT Kanun Tasarısıyla, özerk hüviyeti sayesinde milliyetçilerin de kısmen etkili olabildiği TRT'ye kayıtsız şartsız egemen olma çabasındaydı. Hazırlanan «Anayasa Nizamını Koruma Kanunu» ise, bütün yurtseverler ve devrimciler için zindan kanunu idi. 27 Mayıs Anayasasının getirdiği sınırlı demokrasi ortamında, hapis tehdidi altında da olsa, sözle, yazıyla, toplanarak gösterilerde bulunarak millî kurtuluş mücadelesini yığınlara mal eden yurtseverler, susturulmak, yığınlardan tecrit edilmek isteniyordu. Öğrenciler, millî - demokratik mücadelemizin **bugün** en sağlam gücü olarak mücadeleye girdiler. 27 Mayıs Anayasasının demokratik hükümlerini, emperyalizm ve işbirlikçilerinin tasallutundan, saldırısından koruma mücadelesine.

Öğrenciler, mücadelelerini halk yığınlarına duyurmak için etkili bir metod uygulamışlar, protestolarını gösterili bir şekilde derslere girmeyerek, öğretimin devamına engel olarak yapmışlardır. Amaç, demokrasi saflarına yığınları kazanıp, demokratik cepheyi güçlendirmektir. Öğrenciler, egemen işbirlikçi ittifaka, 27 Mayıs Anayasasını koruyan ve Türkiye'de gerçek demokratik hak ve örgürlükler ortamı için mücadele eden bir gücün varlığını hatırlatmıştır

Öğrencilerin politik mücadelesi karşısında, Türkiye'deki çeşitli kuvvet mihraklarının tutumu ne olmuştur? Emperyalizmin ortağı, işbirlikçi burjuvazi + feodal ağa ittifakının en sorumlu politikacısı, Başbakan Demirel, üniversitenin öğretim fonksiyonunun uzun süre ve devamlı olarak yerine getirilmemesi statükoyu sarsar ve buna müsaade edemeyiz, demiştir. Gene işbirlikçilerin baş sorumlusuna göre, hareketler öğrenci kitlesinin yüzde biri tarafından yapılmaktadır.

Gerici - parlamenter ittifakın tepkileri

Başbakanın tesbit ettiği gerçek, yani öğrenci hareketlerinin statükoyu sarsar nitelikte oluşu, diğer statükocu (veya : en azından mevcut kurumları koruyarak düzeni değiştirme (?) iddiasında olan tutarsız küçük burjuva reformcusu) çevreleri de tedirgin etmiştir. 27 Mayıstan sonra Türkiye'nin yarı - bağımlı bir ülke olduğu, parlamento ve genel seçimlerin tek başlarına demokrasi demek olmadığı yığınlara anlatılmış, toplumumuzda millî bağımsızlık ve demokrasi yönündeki talepler de güçlenmiştir. Ne var ki, bir çokları Türkiye'nin emperyalizmin boyunduruğu altında ve yarı - feodal bir ül-

ke olduğunu ifade ederken, bunu soyut bir formül olarak öğrenmiş, ifade ettiği mânâyı anlayamamış ve gözünde canlandıramamıştır.

Türkiye'de Amerikan üsleri bulunduğu ve kültürümüzün, emperyalizmin gangster ve kovboy kültürü tarafından yozlaştırıldığı söylenmiştir de, ODTÜ işgal edildiği zaman, öğrencilerin «Bir Amerikan üssü ele geçirildiğini» ilân etmeleri, bir kısım küçük burjuva çevrelerini rahatsız etmiştir. Aslında bu rahatsızlık, **bilinçsiz** yığınların baskı ve zulüm rejimi altında da olsa, statükoya ve sosyal barışa, durgunluğa bağlanmalarının ifadesidir. Gençlik hareketinin CHP'den bağımsız bir güç olarak, millî demokratik çizgide bağımsız hedeflerle ortaya çıkması, CHP'nin statükoya bağlı bir kısım yöneticilerini tedirgin etmiş, hattâ hırçınlaştırmıştır. CHP Merkez Yürütme Kurulunun işgaller ve boykotlarla ilgili görüşleri dikkatle incelenmelidir: «Gençlik eylemlerini, halka huzursuzluk verici ve demokrasiyi tehdit edici zorbalık hareketleri haline dönüştürmeye çalışan küçük militan gruplar» dan söz edilmektedir.

CHP yöneticilerinin **«halka huzursuzluk verici eylem»** dediği, devrimci eylemdir. Devrimci eylem, statükonun şartlandırdığı bilinçsiz insanın başlangıçta tepkisine yol açmaktadır. Demokratik hakları sonuna kadar kullanarak yürütülen aktif mücadelenin yarattığı ilk etki, emperyalizmin ideolojik yönden biçim verdiği, herşeyi durgun gören bilincin sarsılmasıdır. Bugün Türkiye'de devrimci mücadelenin görevi, millî sınıflara içinde yaşadığı toplum ve kendi sınıf menfaatleri hakkında doğru düşünceler vermek, bu suretle devrimci safları güçlendirmektir. Emperyalizmin şekillendirdiği yanlış bilinç önünde boyun eğmek, devrimcilerin kârı değildir.

Emperyalizmin Türkiye'ye kabul ettirdiği statüko, CHP'nin temsil ettiği küçük burjuva kitlelerini de ezmektedir. Emperyalizmin boyunduruğu altındaki bir toplumda, sınıf mücadelesinin şiddetlenmesi, bilinçsiz yığınları başlangıçta tedirgin edebilir. Bilinçsiz insan, egemen sınıfların kabul ettirdiği ve muhafaza etmek istediği bir sosyal barıştan yanadır. CHP'nin görevi, bilinçsiz küçük burjuva gruplarının tedirginliğini ve huzursuzluğunu değil, küçük burjuvazinin tarihî tecrübelere dayanan ve her geçen gün daha da koyulaşan millî-demokratik eğilimlerini temsil etmektir, yoksa belli bir gelişme içinde silinmeye mahkûm olur.

Gerici-parlamentarizm mi, gerçek demokrasi mi?

CHP yöneticilerinin **«demokrasiyi tehdit edici»** dediği, demokrasiyi tek başına genel oy ve parlamentodan ibaret saymayan, 27 Mayıs Anayasasını savunarak, baskı ve yıldırma kanunlarına, düşünceyi zincire vuran faşist ceza hükümlerine karşı çıkanların gerçek demokrasi mücadelesidir. Hangi demokrasiden yanayız? Zindan kanunlarıyla takviye edilen, hapisaneli «demokrasi» den mi yanayız? Köylünün ağa baskısı ve zulmü altında yaşadığı «demokrasi» yi mi savunuyoruz? Kütüphanesi var diye, kitap okuduğu için, Değirmenözü köylülerinin falakaya yatırıldığı «demokrasi» mi? Akhisar'da bildiri dağıttı diye karakollarda dayak yiyen 16 yaşındaki gence soralım, hangi demokrasiden yana? Toplanma hürriyetini kullananların canlarını ortaya koyduğu bir demokrasi...? Akhisar'ı, Ödemiş'i, Kanlı pazarı ve daha

dün Söke'deki baskı ve tehditleri biliyoruz. CHP'nin bir kısım yöneticileri hangi demokrasinin tehdit edildiğinden söz ediyor? Namuslu ve dürüst bir savcı olmak için kellenin koltuğa alındığı demokrasi mi? Koyulhisar savcısının, yatağında mütegallibenin kurşun yağmurları altında yattığını biliyoruz. Hangi demokrasi? Anayasanın verdiği bildiri dağıtmak hakkının kullanılmasının, en azından bir ay cezaevinde yatmayı göze almak anlamına geldiği bir demokrasi mi?

Gençler, CHP'nin bir kısım yöneticilerinin tehdit altında gördüğü, statükoyu bozmadan kendilerine iktidar kapılarını açık tuttuğunu sandıkları, gerici - parlamentarizmden yana değiller. Gençler, demokratik hak ve hürriyetleri kullanmanın baskı ve tehdit altında olduğu, millî kurtuluşçuların hapislere atıldığı sahte bir «demokrasi» den yana değiller. Gençler, Türkiye'de demokrasi yönünde bir adım olan 27 Mayıs Anayasasının getirdiği, fakat bütünüyle toplum gerçeğini yansıtmayan, egemen güçlerin tasallutu altındaki demokrasinin bütün şartlarıyla gerçek olması için mücadele ediyorlar. Ve gençler biliyorlar ki, feodal artıkların tamamen temizlenmediği ve emperyalizmle vesayet ilişkilerine son verilmeyen bir ülkede, burjuva demokrasisi anlamında gerçek demokrasi olmaz. Gençler, düşünceyi açıklama hürriyetinin, sendika ve grev hakkının, basın hürriyetinin, tekmil demokratik hak ve hürriyetlerin baskı ve tehdit altında olmadığı, düşüncesi dolayısıyla kimseye farklı işlem ve işkence yapılmadığı, can güvenliğinin bulunduğu gerçek demokrasi için mücadele ediyorlar: Emperyalizmden ve feodaliteden arınmış bir Türkiye için.

Bu noktada, emperyalizmin hegemonyası altında, feodaliteli parlamentarizmin kendilerine mebusluk, ana muhalefet partisi yöneticiliği ve iktidara geçme hesabı imkânları tanıdığı ortanın göbekçisi ve onlara uyan CHP yöneticileriyle, gençlerin menfaatleri çelişmektedir. Ama gene bu noktada CHP'nin tabanını ve temel gücünü oluşturan küçük burjuvazi, yurtsever aydın ve bürokratlar ve köy küçük burjuvazisinin menfaati gençlerle birleşmektedir. Gençler, Türkiye halkını, millî olan bütün sınıfları ve güçleri birleştirecek devrimci hedefi tesbit etmişler ve yılmadan ilerliyorlar. CHP'nin bir kısım statükocu yöneticileri ise, gençlik üzerinde kumanda ve kontrolü kaybetmenin hırçınlığı ve gerici çevrelerin desteğini kazanma hesapları içindedir. Demokrasi, parlamentarizmin gerici ve tutucu bir yorumu değildir. Demokrasi herşeyden önce bazı ilkelerdir: Köylünün özgür olması demektir, feodalitenin tasfiyesi demektir, demokratik devrimin şehir hayatını da etkiliyen hürriyet ortamı demektir. Gerçek demokrasinin varlığı, anti - feodal, anti - emperyalist devrimin gerçekleşmesine bağlıdır.

Devrimci gençlik güçlüdür

CHP yöneticilerinin bildirisine dönüyoruz. **«Küçük militan gruplar»** ın öğrenci hareketlerini yürüttüğünü ileri sürüyorlar. Bu ifade, millî kurtuluşçu öğrencileri, Komer'in «bir avuç», Demirel'in «öğrencilerin yüzde biri» olarak göstermeye çabalamasını hatırlatmaktadır. Bir hareketin doğruluğunu ve hedeflerinin gerçekleşme imkânını, o hareketin gerçekle bağıntısı, toplum yapısıyla bağıntısı tayin eder. Yarı - feodal, yarı - bağımlı bir toplum ya-

pısı kalıcı değildir. Gençlik hareketinin gücü, toplumumuzu doğru tahlil etmesinde, bir gün yıkılacak ve tasfiye olacak güçlerle bir menfaat bağı kurmadan, doğru devrimci şiarlarla bütün millî sınıflar ve güçlerle bağlar kurarak ve onlarla aynı safta mücadele vermesindedir. Bir toplumda kuvvetler, yalnız şu andaki gücüyle değil, gelecekteki gücüyle de temsil edilir ve hesaba katılır. Bugün gençliğin ileri sürdüğü hedefler, Türkiye halkının millî - demokratik mücadelesinin hedefleridir ve bu hedef için mücadele yürütenler, yarınki Türkiye'nin en büyük gücüdür, emperyalizmi ve feodal kalıntıları tasfiye edecek olan millîci hareketin gücüdür.

«Küçük bir militan grup» dedikleri, bugün Türkiye'deki sınıf mücadelesinde kuvvet mihraklarından biridir: Emperyalizme karşı millî kurtuluş mihrakıdır. Ve bu mihrak, potansiyel olarak, Türkiye toplumunun gelişme gerçeğiyle bağıntısı sebebiyle, içinde yarının egemen kuvveti olma tohumlarını, millî - demokratik iktidarın gücünü taşımaktadır. Olaylar da bu düşünceyi doğrulamıyor mu? CHP yöneticileri, «küçük bir militan grup» hakkında **özel bir bildiri** çıkarmak ihtiyacını, «bu küçük grubu» kuvvet olarak **tanımak** gereğini niçin duymuştur? Ve mâdemki bu grup küçüktür de, onu tecrit ihtiyacı nerden doğmaktadır?

Emperyalizm, işbirlikçi iktidar, CHP'nin bir kısım yöneticileri, gerici - parlamentarist tutuma sımsıkı sarılmış diğer bütün partilerin yöneticileri (TİP yöneticileri dahil), sosyalist harekete musallat olmuş oportünizm, hep beraber kol kola girmiş boykot ve işgallere cephe almıştır. Nasıl oluyor da Türkiye'de radyoya, basına, haberleşme araçlarına, polise v.b. hükmeden bu derece büyük bir kuvvet, emperyalizmin Türkiye'deki mukaddes ittifakı boykot ve işgallere son veremiyor? Verilen mühletler, havaya sıkılan ölçüsüz sözler, yurtsever gençlik ve onun **bugün** en önünde yer aldığı millî - demokratik ittifak karşısında aciz durumda kalmıştır. Bu sözler, hesapsızdır. Türkiye'nin nereye gittiğinden habersizdir veya başka hesaplar, gerici parlamentarizme bel bağlamak böyle ölçüsüz konuşturmuştur.

Bir avuç genç diyorlar(?). Bir kısım CHP yöneticilerinin bütün ağırlığını ortaya koymasına rağmen ve millîci güçlerin en fazla tecrit edildiği bir zamanda, Basın Yayın Yüksek Okulu ve Eğitim Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi ittifakla boykota devam etmiştir. Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Fen Fakültesi forumlarında toplanan, her birinde bini aşkın gencin boykota devam kararlarına, SBF'de altı, Fen Fakültesinde ondört öğrenci muhalefet etmiştir. ODTÜ'de öğrenci kitlesi, sarsılmaz bir bütün halinde gerçek demokrasi için mücadelesine devam etmektedir. İstanbul ve Ege Üniversitesi gençliği ve Ankara Üniversitesindeki diğer fakülte öğrencileri güçlü dayanışma gösterilerinde bulunmuştur. Gençler bir avuçtur da niçin AP ve bir kısım CHP yöneticileri, bir avuçtan bir fazlasını bulup, boykotlara ve işgallere istedikleri zaman son verememiştir. Düşünmek lâzım. Bir avuç dedikleri gençler, iktidarın ve hâkim güçlerin bütün çabalarına rağmen, Ankara Üniversitesi Talebe Birliğinin 22. Dönem Olağan Kongresine hâkim olmuşlar, yönetime gelmişler ve devrimci seslerini yükseltmişlerdir: «Türki-

ye halkının millî - demokratik mücadelesi ergeç zafere ulaşacaktır. Buna inancımız tamdır.» (*)

Gençliğin gücü; bütün Türkiye halkının millî - demokratik mücadelesinin hedeflerine yönelmesinden gelmektedir. Gençler, geniş köylü ve işçi yığınlarıyla bağlar kurmuştur. Anadolu ve Rumeli'deki anti - emperyalist, anti - feodal hareketler, işçi + köylü + gençlik ittifakının omuz omuza mücadelesidir. Gençlik hareketleri halkımızın millî - demokratik mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Gençler, gerici - parlamentarizme bel bağlamış parti yöneticilerinin gerici telkinlerine boyun eğmemesini bilmişler, millî görevlerinin bilincinde olarak millî - demokratik güçlerle devrimci bağlar kurmuşlardır. Gençliği güçlü kılan ve emperyalizm karşısında ezilmeden ayakta tutan bu bağlardır.

Sınıflararası güçbirliği

CHP'nin bir kısım yöneticilerinin, güçbirliği konusundaki düşünceleri üzerinde de durmak gerekmektedir:

«CHP'nin ekonomik ve sosyal amaçlarını bir ölçüde paylaşır görünen, fakat amaçlara erişmek üzere demokrasiyi feda etmeyi göze alabilen hiçbir çevre CHP ile işbirliği yapabileceğini, kendileriyle beraber bir ortak cephede CHP'nin de yer alabileceğini hayal etmemelidir.»

(*) Tarihî bir belge olan AÜTB kararını aynen alıyoruz:

«Ankara Üniversitesi Talebe Birliği 22. Dönem Olağan Genel Kurulunun Oy Birliği ile aldığı karardır.

Türkiye yarı sömürge yarı feodal bir ülkedir. Geriliğimizin ve fakirliğimizin biricik kaynağı bütün mazlum dünya halklarının baş düşmanı Amerikan Emperyalizmi ve onun içimizdeki işbirlikçileri ile feodal kalıntılarıdır.

Biz, halkımızın kurtuluşu uğrunda: emperyalizme ve onun yerli uşaklarına karşı:

Bütün millîci sınıf ve tabakaların yanında,

— Anti - emperyalist, yani MİLLÎ

— Anti - feodal, yani DEMOKRATİK

DEVRİM mücadelesinin ayrılmaz parçasıyız.

Bu yolda:

Biz gençlik olarak, yılmadan, korkmadan, usanmadan, savaşacağız.

Türkiye halkının millî - demokratik devrim mücadelesi ergeç zafere ulaşacaktır. Buna inancımız tamdır.

YAŞASIN EMPERYALİZME KARŞI SAVAŞAN DÜNYA HALKLARI

KAHROLSUN AMERİKAN EMPERYALİZMİ VE ONUN YERLİ UŞAKLARI

YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE.»

Güçbirliği nedir? Bir kere güçbirliğinin hedefi vardır: Türkiye'de millî-demokratik devrimi gerçekleştirmek. İkincisi güçbirliğinin dayandığı sınıfsal temel vardır: Emperyalizm + işbirlikçi burjuvazi + feodalite ortaklığıyla menfaati çelişen bütün millî sınıf ve tabakalar. Üçüncüsü, güçbirliğinin mücadele yöntemi vardır: Türkiye'deki 27 Mayıs Anayasasının tanıdığı demokratik hak ve hürriyetleri son zerresine kadar kullanmak, demokrasiyi faşist baskılardan ve emperyalizmin tasallutundan korumak, bunun yanında bugün Türkiye'de emperyalizm ve millîci güçler (demokrasi taraftarları) arasındaki kuvvet dengesinin tayin ettiği sınırlı demokrasinin alanını genişletmek, özgürlük ortamının bütün şartlarıyla var olması mücadelesinde mevziler kazanmak.

CHP'nin bir kısım yöneticileri, hedefi, dayandığı sınıf temeli ve mücadele yöntemi belli olan devrimci cephe saflarında olsalardı, yukardaki bildiriyi yayınlamazlardı. Daha doğrusu, böyle bir bildirinin yayınlandığı an, o bildiriyi yayınlayanlar devrimci güçlerin karşısında saf bağlamış oluyorlar. Son söylediğimiz daha doğru oluyor. Çünkü, sınıfsal temeli belli olan millî-demokratik cephe, kişiler bakımından, yenilerini kazanıyor veya bağrında barındırdığı kimilerini de kaybediyor. Kişilerin millî-demokratik cephe içinde yer alışını, bilinç seviyeleri, emperyalizmle menfaat bağları, emperyalizmin ideolojik etkinliği v.b. nitelikleri tayin ediyor.

Bildiriyi yayınladıkları zaman bir kısım CHP yöneticilerinin yukarda özetlediğimiz güçbirliği ilkelerine yabancı kaldıkları ortadadır. Bildiri demokrasiyi seçim ve parlamentodan ibaret sanan gerici-parlamentarizmin batağına saplanmıştır. Bir kısım CHP yöneticileri, millî-bağımsızlık konusunda baştan ayağa tutarsız görüşler savunmaktadırlar, Türkiye'de düşünce üzerine kurulan zulüm çarkı ve hapisaneli demokrasiye karşı açık bir tavır alamamışlardır. Düşünce planında olduğu gibi, sınıf mücadelesinde de, gerici-parlamentarizme bel bağlayan CHP'nin bir kısım yöneticileri, güçbirliğine yabancı kalmışlardır. Ulus gazetesi, ODTÜ'ye polis girmesini «kurtarılma» olarak nitelemiş, emperyalizme uşaklık eden ve gençliği temsil etmeyen gerici öğrenci örgütü sözcülerine, öğrenci hareketlerine cephe aldıkları için sütun sütun yer verilmiş, millî bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi veren gençlik yalnız bırakılmaya çalışılmış, tahrikçi olarak suçlanmıştır. CHP'nin resmî organı olan Ulus gazetesinin, son onbeş gün içinde, Türkiye'deki demokratik köylü hareketleri karşısındaki tutumu da ilginçtir. Söke'de yapılan bağımsızlık ve toprak mitingi, CHP tabanının da bütün gücüyle katılmış olmasına rağmen, Ulus gazetesinde hiç yer almamıştır. Köylünün gençlerle omuz omuza yürüttüğü millî-demokratik hareketlere karşı takınılan tavırla, millîci öğrencilere karşı CHP'nin tutumu arasındaki paralellik, rastgele değildir. Bu tutumun yeri, esasen gayri millî cephenin göbeğidir. Ama CHP'nin bir kısım yöneticilerinin bu gayri millî tutumlarına rağmen, CHP çatısı altında barınan ve büyük çoğunluğu yurtsever olan gençler, millîci cephedeki yerlerindedirler ve sosyalist gençlerle güçbirliği halindedir. Demokratik köylü hareketlerini CHP'li olsun, sosyalist olsun, partili partisiz bütün millîci güçler omuz omuza yürütmektedir. Baskı ve yıldırma kanunlarıyla bütün demokratik güçler, dayanışma halinde mücadele etmek-

tedir. Ankara Hukuk Fakültesinde profesörlerden kurulu bir komisyon, 27 Mayıs Anayasası çizgisinde demokratik güçlerin görüşünü dile getirmiştir:

«141., 142. maddeler, Anayasa çizgisinin gerisinde kalmakta, onun esprisine ters düşmektedirler.»

Söke'de gençlerin ve köylünün birlikte düzenlediği mitingte konuşan köylü, demokratik güçbirliğini dile getirmiştir:

«Benim ağabeyim basın, kardeşim aydın, çocuğum üniversiteli, anam anayasam, babam Yüce Divan istediğim de topraktır.»

İşbirlikçi iktidarın gecekondularını başına yıktığı işçiler ve onlarla dayanışma halinde olan gençler Yenimahalle Adliyesinde sanık sandalyesinde yan yana, diz dize oturmuşlardır.

İşgal altında olan Basın Yayın Yüksek Okulunda, Kütahya Değirmenözü köylüleriyle gençler, birlikte basın toplantısı yapmışlar, dirseklerini aynı masaya dayamışlardır. Kitap okuyan köylülere yapılan baskılara birlikte karşı çıkmışlardır.

Gençler ve Doğu Anadolu'nun feodal ilişkiler içinde ezilen halkı, Diyarbakır'da Anayasa safında toplanmışlardır.

Demokrat İzmir gazetesi diyor ki (17 Nisan 1969): «... topraksız köylülerle, üniversiteli öğrenciler, daha sonra Söke garajına kadar el ele bir yürüyüş yapmışlardır.»

Bu yürüyüş, Akhisar'dan, Ödemiş'ten, Diyarbakır'dan, Antakya'dan, Atalan'dan, Göllüce'den, Ankara'nın Karşıyaka gecekondu mahallesinden, Zonguldak'tan, Dolmabahçe'den gelen bir yürüyüştür. Bu yürüyüş, Türkiye halkının millî-demokratik devrim yürüyüşüdür. Emperyalizmle ortaklığı olmayan bütün millî sınıf ve tabakaların, bütün yurtseverlerin GÜÇBİRLİĞİ YÜRÜYÜŞÜ.

Varsın, bir kısım CHP yöneticileri «ortak cephe» ye katılmasın, diyemiyoruz. Millîci olan, uyanan herkes katılsın! Sınıflararası bir ittifak olan devrimci güçbirliği, almış yürümüştür.

27 Mayıs Anayasasının gerisinde kalan, millî-demokratik güçbirliği değil, emperyalizmle ve statükocu güçlerle uzlaşanlardır. İktidar umudu içinde olan bir kısım CHP yöneticileri, egemen güçlerle barışını kurmakta, «ihtilâlci» olarak, egemen güçlere ihbar ettiği sosyalistlerle «ortak cephede» olmayacağını açıklayarak, ABD ve toprak ağalarına temenna çakmaktadır. CHP yöneticileri, son bildirilerine, kullandıkları terminoloji ve bazı tahlillerine bakılırsa, bilimi rehber edinmiş sosyalistlerden ne derece yararlandıklarını ve kendilerini üç dört sene öncesinden farklı söyleten ve yarın farklı söyletecek gücün, tarihin tekerleğini döndüren akımın ne olduğunu görürler.

Türkiye'de milliyetçiliğe ekonomik ve sosyal bir öz kazandıran ve bugün millî mücadelenin temel gücü olan sosyalistlerle ittifakı reddetmek kimin işine gelir? Ve son günlerde daha açık bir şekilde kendini gösteren emperyalizme uzlaşıcı tutum, bir kısım CHP yöneticilerini nerelere götürür? Hepsinden önemlisi, bu zihniyetin hâkim olacağı bir CHP, tabanındaki gerçek yurtseverlere hükmedemez.

Küçük burjuva politikacılarının hükmetme iddiaları

CHP Merkez Yönetim Kurulunun, sosyalistlerle güçbirliğini reddettiklerini açıkça ilân etmelerinin, gerici - parlamentarizme bel bağlamak yanında, küçük burjuvaziye has rekâbet duygusundan da ileri geldiğini söyleyebiliriz. Türkiye toplumnunun gelişmesine, geniş bir açıdan, millî kurtuluşçu ve devrimci bir açıdan bakamayan bir kısım CHP yöneticileri, küçük burjuvazinin dar rekâbet duyguları ve iktidar iddiaları içinde kalmışlar ve sosyal tabanına hükmedememek telâşına düşmüşlerdir. Aynı küçük burjuva tutumu, oportünist TİP yöneticilerini, sınıf mücadelesinin kenarına bırakmıştır. Temsil ettikleri güçlerin, gerçek müttefikini göremiyenlerin akibeti budur.

Gençliğin, millî bağımsızlık ve demokrasi hedefine yönelen partilerden bağımsız bir güç olduğu ve bu hedeflere aykırı vesayet ve kontrol iddialarına itibar etmiyeceği anlaşılmıştır. Gençliği anlıyalım ve iyi tanıyalım. Onun anti - emperyalist ve demokratik tutumunu hesaba katmayan bir politika, emperyalizmle aynı safı tutmak ve sosyal tabanını kaybetmek zorundadır. Anti - emperyalist mücadele hızlandıkça, tutarsız görüşler ve tavırlara Türkiye'de yaşama imkânı kalmıyacaktır. Türkiye'de emperyalizm ve ortakları, iki tane AP yaşatacak güçte değillerdir. Önümüzdeki dönemde bir AP, bir millici - reformcu - demokratik küçük burjuva partisi, bir de köy ve şehir proletaryasıyla proleter sosyalisti aydınların hareketi olacaktır Türkiye'de. CHP, milliyetçi ve demokratik çizgide ve Kemalist köklerine hayatiyet kazandırabildiği ölçüde yaşayabilir. Köy ve şehir küçük burjuvazinin, bürokrat ve aydınlarının reformcu - milliyetçi eğilimlerini temsil ettiği ve küçük burjuvazinin Türkiye tarihindeki devrimci mücadele tecrübesinin mirascısı olduğu nisbette CHP, varlığını sürdürebilir. Önümüzdeki dönemde, Türkiye tarihinde CHP'ye, köylünün demokratik özlemlerinin gerçek sözcüsü ve uygulayıcısı olarak tutarlı ve sağlam bir politik çizgi izlediği ölçüde yer vardır. Partideki iktidar yapısını ve örgütün sınıf karakterini, ideolojisini, yönetici kadrosunu bu gerçeğe göre değiştiremiyen bir CHP, arada kalır, bocalar ve sosyal temelini kaybeder, yerini başka bir güç alır.

Devrimciler, CHP'nin millî kurtuluş çizgisine ve demokrasiye yabancı kalan, CHP'nin sosyal temeliyle çelişen güçlerden arınmasını olumlu bir gelişme olarak görürler. Küçük burjuvazinin bölünmesi, parçalanması, bir kısmının geçici olarak da olsa, emperyalizmin yedeğine girmesi, millî - demokratik hareketin zararınadır. CHP'deki gelişmeler bizi en çok bu yönleriyle ilgilendirmektedir.

Oportünizmin bozguncu tutumu

Gençlik hareketlerine kuşkuyla bakan, ondan tedirgin olan ve zaman zaman öğrenci hareketlerini ve gençlerin işçi ve köylü kitleleriyle birlikte yürüttüğü devrimci hareketleri kösteklemeye çalışan diğer bir grup ta, TİP'in başındaki küçük burjuva politikacılarıdır. Emperyalizmin tehditlerine, demokratik mücadeleye bütün gücüyle katılarak karşı koymak yerine, boyun eğen oportünist küçük burjuva kliklerinin her ikisini de kastediyorum.

Devrimci hareket, Türkiye gibi yarı - bağımlı, yarı - feodal ülkelerde, varlığını, demokratik mücadelenin sağlam temelleri üzerinde millî ittifaklara dayandırır. Parlamento içinde mücadeleyi her şey olarak gören küçük burjuva oportünizmi, statükoyla belli noktalarda menfaat bağları kurmuş, sınıf mücadelesinin sertleştiği zamanlarda emperyalizmin safında devrimci hareketlere cephe almıştı. (*)

Geçen yılın 29 Nisan mitinginde, Dolmabahçe'deki anti - amerikan gösterilerde, faşist güçlerle aynı cephede saf bağlayan karşı - devrimci gelenek, son boykot olaylarında ve demokratik köylü hareketlerinde de kendini göstermiştir.

Gençlik içinde çöken oportünist Aren kliği, işgal ve boykot hareketlerini, işbirlikçi iktidar ve bir kısım CHP yöneticileriyle aynı safta baltalamaya çalışmış, öğrenci hareketlerinin sona ermesi için emperyalizmle işbirliği yapmıştır. Ve oportünist Aren çevresinin emperyalizmle işbirliği, emperyalizmin devrimcileri en fazla yalnız bırakmak ve tecrit etmek istedikleri, gayri meşru göstermeğe ve CHP Merkez Yönetim Kurulu Bildirisinde olduğu gibi, «ihtilâlci» olarak damgalamaya çalıştıkları bir sırada, ihbarcılığa kadar varmıştır. Hakkında adlî soruşturma olan bildiriler için, «o yazdı, bu yazdı» şeklindeki dayanaksız iddiaları, polisin kulağına duyurmanın ve Aydınlık dergisini polise bastırmanın başka bir anlamı olabilir mi? Devrimciler hakkında, devamlı ve sistemli olarak, «hücre», «illegal örgüt» iddialarını, son zamanlarda yoğun bir şekilde yaymanın başka bir anlamı olabilir mi?

Söke'deki bağımsızlık ve toprak mitingine karşı TİP İzmir il merkezinin baltalayıcı faaliyetleri de, bir oportünizm örneği olarak kendini göstermiştir. Ama Söke'nin devrimci TİP üyeleri, buna karşı durmasını bilmişler ve Aybar'ın mitingte konuşma isteğine de «hayır» diyebilmişlerdir. Devrimci hareket arınmakta, oportünizmi tasfiye etmektedir.

Faşizmle mücadele

Gerek TİP içindeki oportünist kliklerin, gerekse CHP'li bir kısım politikacıların Türkiye'de yaymaya çalıştıkları yanlış bir tahlil üzerinde de durmak gerekmektedir. Bu tahlil gerici - parlamentarizme bel bağlamış, statükodan yana küçük burjuva politikacılarının tahlilidir.

Günümüze kadar soyut komünizm ithamı, «Amerikan emperyalizminin ihraç metaı» olarak, işbirlikçi güçler tarafından millî bağımsızlık hareketi içindeki bütün unsurlara karşı kullanılmıştı ve hâlâ da kullanılmaktadır. Şimdi soyut ibareler kategorisine bir yenisi eklenmiştir: **«Faşizm gelir!»** Küçük burjuvazinin millî - demokratik eğilimini temsil etmeyen bir kısım küçük burjuva unsurlar, mücadeleden vazgeçme, mücadeleyi kenardan seyretme veya emperyalizmle uzlaşmacı tutumlarını devrimci harekete hâkim kılma çabalarını soyut «faşizm gelir!» ifadesine dayandırmak istiyorlar. İk-

(*) TİP'e hâkim olan oportünist tutumun etraflı tahlili için, AYDINLIK 2. sayıdaki, «Türkiye İşçi Partisi ve Sosyalist Hareket» başlıklı yazıya bakınız.

tidara gelmek veya tutunabilmek için, egemen çevrelerle bağlarını belli ölçülerde korumak veya en azından egemen güçlerle bir barış kurmak ihtiyacını duyan çevreler, demokratik mücadeleyi baltalama hareketlerinin gerekçesini bulmuşlardır: «Hareket etmeyelim, faşizm gelir!»

Faşizm, Türkiye gibi yarı-bağımlı, yarı-feodal ülkelerde, emperyalizm ve işbirlikçilerinin, gelişen millî hareket karşısındaki zorbalığıdır. Hareketten vazgeçmek, faşizme, emperyalizme boyun eğmektir. Bugün Türkiye'de 27 Mayıs Anayasasıyla, demokratik güçleriyle demokratik olan, feodal kalıntılarıyla, hapisanesiyle, falakasıyla, baskı ve yıldırma kanunları ve zorbalık hareketleriyle, faşist ceza kanunu hükümleriyle faşist olan bir ortamda yaşıyoruz. **Hedef, Türkiye demokrasisi için yeni alanlar fethetmektir,** faşist baskı ve tertipleri yoketmek, emperyalizm ve işbirlikçileri ile demokratik güçler arasındaki dengeyi, demokratik güçler lehine değiştirmektir. Gençler bunun aktif mücadelesini yapıyorlar. Gençler, demokratik güçler arasında bozgunculuk yapanlarla, demokratik cepheyi parçalamaya çalışanlarla bunun için mücadele ediyorlar. Ve gençler biliyorlar ki, **faşizmi geriletmenin, 27 Mayıs Anayasasını faşizme karşı korumanın yolu, demokratik güçbirliğidir.**

Anarşizme ve terörizme hayır!

Gençler, güçbirliği bozguncularına karşı olduğu gibi, gençliğin eylemine anarşizmi ve terörcülüğü sokmak isteyenlerle de mücadele ediyorlar. Gençlik eylemini, 27 Mayıs Anayasasının meşruiyet sınırları dışına taşırmak isteyen küçük burjuva anarşistleri karşısında, gençler, uyanık devrimciler olarak hareket ediyorlar. Polisten gelen bombalı tertiplere, suikast tekliflerine yüz vermiyorlar.

Faşizmi kim getirmek istiyor?

Gençliğin, emperyalizmin egemenliğine son verilmiş, toprak ağasız, yurtseverlerin düşüncesi yüzünden hapislere atılmadığı, köylünün kitap okuyor diye falakaya yatırılmadığı bir demokrasi için mücadele etmeleri ve faşist baskılara karşı direnmeleri açıkken, işbirlikçi çevrelerin emrindeki bir kısım basın, gençlerin faşizmi getirmek istediğini yaymaya çalışıyor. Yazdıklarına göre, «Gençler, faşizmi getirmek istiyorlar, sonra da buna tepki olarak sosyalizmi kurmak» (?). Gençler, emperyalist ajanlarının arzu ettikleri gibi, bilimsel düşünmekten uzak ve akılsız değillerdir. Emperyalizmin emrindeki basının amacı açıktır: Bu çeşit dar ve yanlış görüşleri gençlere mal ederek, ilerici aydınlarla gençliğin arasını bozmak.

Gençlik, mücadelesini, 27 Mayıs Anayasasının tanıdığı, düşünce hürriyetine, basın hürriyetine, toplanma ve gösteride bulunma hürriyetine, can güvenliğine, tekmil demokratik hak ve hürriyetlere dayanarak yürütüyor ve bu hürriyetlerin gerçekten varolması için çalışıyor. **Gençliğin hedefi, demokrasi uğruna yeni mevziler kazanmaktır.** Gençliğin içinde yer aldığı millî-demokratik güçbirliğinin bir anlamı da budur. Faşizme hizmet edenler, ABD ile dostluk ve egemen güçlerle arayı bozmamak tutumu içinde «ortak cephe» ye, güçbirliğine karşı çıkanlardır. «Faşizm geliyor» sloganı ise, bu tutuma giydirilen kılıftır.

Gerici - parlamentarizme karşı millî - demokrasi

İşbirlikçi güçlerin baş sorumlusunun da tesbit ettiği gibi, öğrenci hareketleri statükoyu sarsmaktadır. Emperyalizmin halkımızın bütün sınıf ve tabakaları üzerindeki ideolojik egemenliği sarsılmaktadır. Türkiye halkını emperyalizmin ve işbirlikçilerinin hâkimiyeti altında, geriliğe mahkûm etmek isteyen statüko, sarsılmaktadır. Sosyalist olsun, gerçek milliyetçi olsun, bütün gençlik arasındaki ve gençlerle bütün millî sınıflar arasındaki devrimci bağlar, mücadele içinde güçlenmektedir. Seçim ve parlamento dışında demokrasinin hiç bir ilkesini kabul etmiyen gerici - parlamentarizmin kurmak istediği diktatörlük karşısında, millîci safta yer alan herkes, birbirinin görüş ve inançlarına saygılıdır.

Millî - demokratik ittifak, sosyalizme musallat olan oportünistlerin, emperyalizmle uzlaşan küçük burjuva politikacılarının ve baş düşman emperyalizmin türlü oyunlarına ve direnmelerine rağmen güçlenecektir. Bu gelişme içinde, rekabet duyguları içinde kaybolanların yerine, o sosyal tabanın eğilimlerini temsil eden önderler çıkar. **Güçbirliği, sınıflararası bir ittifakdır.** Çeşitli örgüt yöneticileri arasında bir anlaşma değildir. CHP yöneticilerinin tutumuna işaret ederek güçbirliğine karşı çıkan küçük burjuva oportünistleriyle, CHP yöneticilerinin tutumu arasında bir fark yoktur. Bu her iki küçük burjuva grubu da, ister sosyalizm ister reformculuk iddialarıyla ortaya atılsınlar, gözlerine giren merteği inkâr etmeğe çabalamaktadırlar. Güçbirliği, sağlam sınıf temelleri üzerinde kurulmakta ve emperyalizm karşısında halkımızın millî - demokratik mücadelesi, onlara rağmen, bir kuvvet mihrakı olarak belirmektedir. Yarının Türkiye tarihini yazacak olan güç, budur. Emperyalizm ile millî ittifak yönlerindeki kutuplaşma ve mücadelenin keskinleşmesi süreci, arada bocalayanları eritecektir. Millî - demokratik güçbirliği, tutucu - parlamentarizmin gölgesinde değil, demokrasi bayrağı altında kurulur. 17., 18 yüzyıllarda burjuvazinin elinde tuttuğu ve bugün, proletaryanın en ön safında yer aldığı bütün millî sınıfların omuz· omuza taşıdığı demokratik devrim bayrağı altında.

Bugün Türkiye'de işbirlikçi iktidarın baş sorumlusu Demirel ve bazı CHP yöneticilerinin savunduğu şekliyle parlamentarizm, emperyalizmin işbirlikçilerinin diktatörlüğüdür. Demokratik hak ve hürriyetlerin unutulup, seçim mekanizması ve parlamentonun her şey sayıldığı yarı - bağımlı, yarı - feodal bir ülkede parlamentarizme gerici bir anlam verilmektedir. Seçime ve parlamentoya evet, ama köylünün özgür olduğu, düşünce, toplanma, basın v.b. tekmil demokratik hak ve hürriyetlerin baskı ve tehdit altında olmadığı gerçek demokrasi için mücadele ediyoruz. Bunun gerçekleşmesine karşı çıkan bir anlayışın adı demokrasi değil, gerici - parlamentarizmdir. İşbirlikçi güçlerin «demokrasi» adını haksız yere taktıkları gerici - parlamentarizmin karşısında, devrimci güçlerin millî - demokrasisi var : Bütün millî sınıfların ortak iktidarı, burjuva - demokratik hak ve hürriyetlerinin gerçekten var olduğu, feodalizmden ve emperyalizmden arınmış, millî olan her fikre hak tanınan Türkiye. Proleter sosyalizmden, millî burjuvazisine kadar her sınıf ve düşüncenin örgütlenebildiği, ama emperyalizmle işbirliğine örgütlenme hakkı tanınmayan tam bağımsız, gerçekten demokratik Türkiye.

mihri belli

millet gerçeği

Mihri Belli'nin 20 Mart 1969 günü Ankara Hukuk Fakültesinde vermeyi tasarladığı konferansın metnini sunuyoruz. Okurlarımızın bildikleri gibi, Mihri Belli'nin, konferans gününden bir gün önce tutuklanmasıyla ve Hukuk Fakültesinde ertesi günkü olayların tertip edilmesiyle bu konuşmaya engel olundu. Konferansın konusu Millet Gerçeği'dir. Amacı millet ve milliyetçilik kavramına devrimci bilim ışığında açıklık getirmek, gayri - millî unsurların işine gelen sisi dağıtmak ve ak koyunla kara koyunun iyice ayırt edilmesini sağlamaktır. Mihri Belli'nin konuşmasına engel olanlar o sisin dağılmasını istemiyenler, bulanık havadan hoşlananlardır.

Konferans metninin redaksiyonunu biz yaptık. Yazarın kendisi şu anda hapisanede olduğundan metni gözden geçiremedi. Redaksiyonda bir kusurumuz olduysa Mihri Belli'den ve okurlarımızdan özür dileriz.

Türkiye'de hangi meselelerin tartışılacağını ve hangi konuların konuşulacağını, emperyalizmin işbirlikçisi statükocu güçler değil, devrimciler tayin edecektir. Halkımızın millî demokratik devrim mücadelesinin zafere ulaşması için, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye için, gün ışığına çıkması gereken konular, Aydınlık'ta bir bir ele alınacaktır. Buna engel olmaya çabalayan baskı ve yıldırma tedbirleri bizi yolumuzdan alıkoyamaz.

İkinci Dünya Savaşında Doğu Cephesinde en çetin, en kanlı savaşlar verildiği, Sovyet topraklarına derinliğine giren Alman Nazi orduları Stalingrad'a dayandıkları bir sırada, Sovyetler Birliği resmî marşını değiştirmek gereğini duydu. 1943'e kadar Sovyetler Birliğinin marşı enternasyonaldi. 1943'ten sonra bugünkü millî marş kabul edildi. Enternasyonalin sözleri ve müziği Fransızlarındı. Onu ilk söyleyen Fransız işçileri olmuştu. Adı üstünde bütün dünya proleterlerinin marşıydı. «Uyan! Dünyanın lânetle damgalanmış açları, köleleri!» diye başlıyordu enternasyonal.

İkinci Dünya Savaşından bu yana SSCB marşı şöyle başlar:

«Büyük Rus ulusunun perçinlediği
Özgür Cumhuriyetlerin parçalanmaz birliği,
Yaşasın halkların iradesiyle kurulmuş olan
Yüce ve güçlü Sovyetler Birliği»

1917 Ekim İhtilâlinin baş sloganı, «Bütün dünya işçileri birleşiniz!» sloganıydı. 1941-1945 savaşına Sovyetler «Anayurt savaşı» adını verdiler. Ve bu savaşta baş slogan, «Alman istilâcılarına ölüm» sloganıydı. Bu savaşta 12. yüzyılda yaşamış aziz Aleksander Nevski'den sosyalist ihtilâlin Çapayev'ine kadar Rus tarihinin kahramanlarını yücelten afişler, yazılar, cephede ve cephe gerisinde savaşanların bilinçlerini biledi.

Bütün bunlar neyi gösterir? İlk sosyalist ihtilâlin koptuğu 1917'den çeyrek yüzyıl sonra Sovyetler Birliğinin «Büyük Rus ulusu» diye başlayan bir marşı millî marş olarak kabul etmesi neyi gösterir? Avrupa'da tarih ve kültür bakımından Ruslara en yakın olan Bulgarların, sosyalizm yolunu tuttuktan sonra da Koburg hanedanından Kral Ferdinand zamanında kabul edilen millî marşlarını ve üç renkli millî bayraklarını muhafaza etmeleri neyin kanıtıdır? Sosyalist düzene geçen ulusların kendi ulusal değerlerine dört elle sarılmaları, ulusal kültürlerinin engelsiz açılıp gelişmesi için seferber olmaları neyi gösterir? Yalnız sosyalist ülkelerde değil, kapitalist dünya sistemi içindeki ülkelerde de yığınları harekete getiren en güçlü etkenin ulusçuluk olması neyi kanıtlar?

Çağımızın en büyük gerçeğinin **millet gerçeği** olduğunu.

Millet gerçeği çağımızın en büyük gerçeğidir. İçinde yaşadığımız tarihî dönem, halkların uluslaşma sürecinin dünya ölçüsünde yer aldığı dönemdir.

Uluslaşmak, özgür vatandaşlar topluluğu olarak, ulus olma yolunda baş engel olan emperyalizmin boyunduruğunu kırmak; feodal parçalanmaya son vermek; toplumdaki bireyleri özgür vatandaşlar payesine yükseltecek olan demokratik dönüşümleri gerçekleştirmek; ulusal kültüre tam bir açılıp gelişme ortamı sağlamak; kısacası, kelimenin en derin anlamıyla ulus olmak. İşte içinde bulunduğumuz aşamada dünya halklarının, özellikle ezilen halkların birinci davası budur.

Dünya halkları biliyorlar ki, ancak yabancı boyunduruğunu atarak ve feodal bölünmeye son vererek tam anlamıyla uluslaştıkları takdirde mutlu bir geleceğe yönelmiş olacaklardır. Uluslaşmak, insanın insan tarafından sömürülemiyeceği sosyalist toplum yolunda atılan ileri bir adımdır. Çünkü uluslaşmadan, demokratik devrimin bu sonucuna varmadan sosyalizme gidilemez. Kestirme yol yoktur.

Millet kavramı, milliyetçilik kavramı, üzerinde önemle durmamız gereken bir konudur. Bu kavramlara açıklık getirmek ve bu konuda gayri millî güçlerin kasıtlı olarak yaydıkları sisi dağıtmak devrimci görevimizdir. Ortalığı kaplamış olan bu sis yüzündendir ki, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin emrinde bazı demogoglar meydanı boş bulmakta, birçok iyi niyetli, fakat yeteri kadar uyanık olmayan genci sahte milliyetçi sloganlarla kandırıp millîciler saflarının daha da sıklaşmasına engel olabilmektedirler. ABD vesayeti altında bağımlı bir Türkiye, milliyetçi Türkiye olabilirmiş gibi, «Tam bağımsız Türkiye» sloganının karşısına «milliyetçi Türkiye» sloganıyla çıkılması olgusu, sisin ne kadar yoğun olduğunu tek başına göstermeye yeter. Millet gerçeği konusunu bilimsel açıklığa kavuşturduğumuz ölçüde bu sis dağılacaktır. Kısa tanımlamaların sakıncalarını bilmekle beraber, bir tanımdan hareket ederek konumuza girelim.

Nedir ulus? Sosyalist literatürde ulus kavramı en özet şekilde şöyle tanımlanır. «Ulus, tarihî olarak teşekkül etmiş istikrarlı insan topluluğudur ve şu dört karakter birliği esasına dayanır: Dil birliği, toprak birliği, iktisadî hayat birliği ve ulusal kültürde birlik içinde beliren ruhî şekillenme birliği.»

Ulusun meydana gelebilmesi için dört karakter birliğinin dördü de gereklidir. Örneğin yalnız dil birliğiyle ulus teşekkül etmez. Dünyada aynı dili konuşan ayrı uluslar vardır, İngilizlerle Kuzey Amerikalılar gibi, Almanlarla Avusturyalılar gibi. Dil birliğiyle toprak birliğinin birleşmesi de yetmez. Feodal parçalanmaya son veren ulusal pazarın gelişmesi ve iktisadî yaşantı birliğinin kurulması gerekir. Ve ulusun bu üç temel karakterinin birleşmesiyle, dil birliğinin, toprak birliğinin, iktisadî yaşantı birliğinin kurulmasıyla ruhî şekillenme birliği, «millî ruh» dediğimiz şey meydana gelir ve ulus bu dört temel karakter birliği üzerinde kurulur.

Ulus tarihî olarak teşekkül etmiş insan topluluğudur diyoruz. Ulus sonsuzluktan gelip, sonsuzluğa kadar sürüp giden bir kategori değildir. Her tarihî kategori gibi, ulus da tarihin gelişim kanunlarına tabidir. Bir başlangıcı, bir sonu vardır. Şairin «Tarihten önce vardık, tarihten sonra varız» mısraını, millî heyecanın şairane bir ifadesi olarak olumlu karşılayabiliriz ama mesele bilimsel olarak böyle konamaz.

Hiç şüphe yok ki, ulusu teşkil eden unsurların geçmişi çok eskidir. Bunlar birdenbire gökten yere inmedi. Örneğin Türk dili ufak tefek farklarla bin yıl önce de konuşulan bir dildi. Dede Korkut'un dili bugünkü Türkçeye çok yakın bir dildir. Ama Türklerin uluslaşma sürecine girmeleri yakın bir geçmişte olmuştur. Bu, ondokuzuncu yüzyılda kapitalist pazarın, Osmanlı İmparatorluğunun Türkler tarafından meskûn topraklarına yayılmaya başlayıp buralarda iktisadî yaşantı birliğinin gerçekleşmeye başlamasıyladır. Aynı şey Osmanlı İmparatorluğunda yaşayan öteki halklar için de söylenebilir. Nitekim Türkiye'de ümmet bilincinin, millet bilincine dönüşmesi, vatan, millet sloganlarının ilk olarak ortaya atılması bu döneme rastlar.

Bir ulusun meydana gelmesi için dört temel karakter birliğinin, toprak, dil, iktisadî yaşantı ve ruhî şekillenme birliğinin varlığı şart olduğuna göre, uluslaşma süreci içine giren bir halkın tam anlamıyla ulus olabilmesi, bu

dört temel karakter birliğini derinliğine gerçekleştirmesine bağlıdır. Ve kim, toplumdaki hangi şahıs, çevre, sınıf ya da zümre katkıda bulunuyorsa, o, uluslaşmaya katkıda bulunan gerçek ulusçudur.

Alman ulusal dilinin başlıca kurucusu diye bilinen bir Goethe, Rus ulusal dilinin başlıca kurucusu sayılan bir Puşkin, Alman ve Rus uluslarının kurucularındandırlar. Onlar en büyük ulusçulardır. O halde kim tüm ulusun malı olan bir Türk dilinin gelişmesi uğrunda çaba harcıyorsa, kim buna katkıda bulunuyorsa, en derin anlamıyla millîci olan da odur.

Bugün Türk dilinin gelişmesine katkıda bulunanların ön safında devrimcilerin ve özellikle sosyalistlerin yer aldığını biliyoruz. Ters doğrultuda çaba gösterenlerin ise gericiler olduğunu da biliyoruz.

Ulusun temel karakterlerinden biri olan toprak birliği, ulusun üzerinde yaşadığı toprak üstündeki egemenliğini, toprak bütünlüğünü kapsayan bir kavram olarak anlaşılmalıdır. Bu kavram, iç (feodal), ya da dış etkilerle üzerinde yaşanılan toprağın bölünmesine karşı mücadeleyi de kapsar. O halde, ulusun kendi toprağının gerçek sahibi olması uğruna mücadele eden kimsedir, gerçek ulusçu olan. Ve kim Türkiye toprağı üzerinde Türk halkının egemenliğine gölge düşüren durumlara karşı çıkıyorsa, örneğin kim toprağımızın bir parçasını kapsayan Amerikan askerî üslerinin kaldırılması uğruna mücadele ediyorsa, millîci olan odur.

Bugün Türkiye toprağı üzerinde Türkiye halkının kayıtsız şartsız egemenliği uğruna, Türkiye'nin toprak bütünlüğü uğruna bilinçli olarak mücadele edenlerin devrîmciler olduğunu ve bunların ön safında proleter devrimcilerinin geldiğini biliyoruz. Bu ulusal mücadeleye karşı duranların gericiler olduğunu da biliyoruz.

Ulusun temel karakterlerinden biri olan iktisadî yaşantı birliği, ulusal pazarın ülkeyi kucaklamasını ve feodal parçalanmanın sona erdirilmesi için ülkenin feodal ilişkilerden arınmasını ifade eden bir kavramdır. Feodal bölünmenin her türlü tezahürlerine karşı mücadele, uluslaşma uğruna mücadeledir; ve bu mücadeleyi veren kimse gerçek ulusçudur. O halde, kim Türkiye'de ülkenin feodal kalıntılardan arınarak iktisadî yaşantı birliğinin gerçekleşmesi uğruna mücadele ediyorsa, örneğin kim köklü bir toprak reformu için savaşıyorsa, odur gerçek Türk milliyetçisi olan.

Bugün Türkiye'de anti-feodal mücadelenin ön safında sosyalistlerin yer aldığını biliyoruz. Feodal güçlerle çıkar birliği durumunda olanların ve Türkiye'de gerçek iktisadî yaşantı birliğine dolayısıyla da uluslaşmaya karşı duranların, gericilerin olduğunu da biliyoruz.

Ulusun temel karakterlerinden biri olan ulusal kültür birliğini ve bunun içinde beliren ruhî şekillenmede birliği, ulusun dil, toprak, iktisadî yaşantı birliğinin doğal bir sonucu, bir sentezi olarak ele almalıyız. Elbette ki etkiler karşılıklıdır ve bu sonuncu temel karakteri de ulusun öteki temel karakterlerini etkiler. Ulusal dil için ulusal topraklar için, uluslaşma önüne dikilen feodal engellerin kaldırılması için mücadele, dolayısıyla ulusal kültür birliği için ve ulusal ruhî şekillenme uğruna mücadeledir. Ulusal kültür birliğine ve ulusal ruhî şekillenmeye böyle dolayısıyla olduğu gibi, doğrudan doğruya bireyin katkısı da burada söz konusudur. Ulusal kültürün açılıp ge-

lişmesine yardımcı olan uluslaşma süreci bu suretle de hızlandırılmış olur. O halde kim ulusal kültürle bağdaşmayan feodal kültüre karşı çıkıyorsa, kim kültürümüzü yozlaştıran, onu baltalayan batı kozmopolitizmine karşı mücadele ediyor, ulusal değerlerimizi olanca gücüyle savunuyorsa, kim ulusal edebiyata, ulusal müziğe v.b. katkıda bulunuyorsa, odur gerçek crusçu olan.

Bugün Türkiye'de ulusal değerleri savunanların, ulusal kültüre katkıda bulunanların ön safında devrimcilerin yer aldığını ve bunların ön safında sosyalistlerin bulunduğunu biliyoruz. Feodal kültürü hortlatmak isteyenlerin ve madalyonun öteki tarafı olan batı kozmopolitizmini yayanların ve ulusal kültürün açılıp gelişmesine engel olanların ise, gericiler olduğunu da biliyoruz.

Türkiye halkının, en derin anlamıyla uluslaşması uğruna mücadelede sosyalistlerin öncü durumunda olmaları neyi ifade eder? Sosyalistler şehir ve köy proletaryasının özlemlerine tercüman olduklarına göre, Türkiye proletaryasının toplumda sadece en devrimci değil en ulusçu güç olduğunu.

Ya, Türkiye'de ulusal dilin gelişmesini baltalayan, Amerikan vesayetinden medet uman, feodal bölünmeyi perçinleyen kanunlara arka çıkan, ulusal kültürün açılıp gelişmesine çeşitli yollardan engel olan, kısaca uluslaşmaya karşı çıkan batıcı ya da doğucu tipte gericilerin bu davranışları ne anlam taşır? Gericilerin tenkit ettikleri emperyalizmin işbirlikçisi sermayedar sınıfının ve onun müttefiki durumunda olan feodal taşra mütegallibesinin, sadece karşı - devrimci değil, aynı zamanda gayri - millî bir sınıf ittifakını temsil ettiklerini.

*
**

Bilindiği gibi «millet», «vatan» sloganları ilk olarak burjuva - demokratik devrimlerin sloganları olmuştur. Bu sloganları ilk olarak ileri süren, devrimci çağında burjuvazi oldu. Engels, «millî bağımsızlık olmadan herhangi bir ülkede burjuvazinin egemenliği mümkün değildir» der. Geçmişte henüz proletarya bilinçli bir güç olarak tarih sahnesinde yerini almadan ve emperyalist dünya pazarı teşekkül etmediğine göre, bugünkü gibi burjuvazinin geniş çevreleri yabancıların işbirlikçisi durumuna düşmemişti. Bu sınıf, millî bir nitelik taşıdığı ve toplumda en devrimci güç olduğu dönemde, millî pazarı bölerek çıkarlarını baltalayan feodallere karşı ve yabancı tahakkümüne karşı mücadelede öncü rolü oynuyordu. Uluslaşma, burjuva - demokratik devriminin sona erdireceği bir süreç sayılıyordu bu dönemde. 17., 18., 19. yüzyıllar Avrupa'da burjuvazinin hegemonyası altında demokratik devrimler ve uluslaşma çağı oldu. Ama burjuvazinin solunda ondan çok daha büyük bir devrimci potansiyele sahip olan proletaryanın ortaya çıkmasının, burjuvazinin devrimci ve ulusçu niteliği üzerinde derin etkileri oldu. Emperyalizm çağında en geniş ve en güçlü çevreleri millî niteliğini yitirmiş olan burjuvazi, artık burjuva devrimini tamamlamaya yanaşmaz. Yarı yolda er geç karşı devrimci güçlerle uzlaşır. Burjuvazinin demokratik devrime karşı tutumu değişmiştir. Bunun da zorunlu olarak bu sınıfın millî niteliği üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Burjuvazinin geniş ve çok güçlü bir bölü-

mü, işbirlikçi sermaye niteliğine bürünmüş, yabancı emperyalizmle birlikte ve onunla kader birliği eden içteki karşı devrimci sınıf ve zümrelerle ittifak kurmuştur. O halde bir zamanlar burjuvazinin ortaya attığı ve bir süre sahip çıktığı «millet», «vatan» sloganlarına toplumun en devrimci ve aynı zamanda en millî gücü olan emekçiler sahip çıkmaktadırlar. Ve millîcilik bayrağını olanca gücüyle yüksek tutmak, emekçilerin gerçek özlemlerini temsil etmek durumunda olan sosyalistlerin tarihî görevi olmuştur. Bu görevi küçümsemek, millet gerçeğinin, çağımızın en büyük tarihî etkeni olarak önemini değerlendirememek, kozmopolitizme sapmak, belli tarihî şartlarda proletarya temsilcilerinin burjuva şövenizmine karşı çıkışlarını zamanı ve mekânı hesaba katmadan, bambaşka tarihî şartlarda taklit etmek sosyalistçe bir davranış değildir.

***

Proletarya, sömürü düzeninin yerini sosyalist düzenin almasından yanadır. Sosyalizm ise ancak bağımsız bir ülkede, uluslaşmış bir toplumda kurulabilir. Sosyalizmin malzemesi, ulusun bireyi özgür vatandaştır. Sosyalizme varmak için demokratik devrimi derinliğine gerçekleştirmek şarttır. Dünya emperyalist sistemi içinde sömürülen geri bir ülkede, emperyalizm, genellikle asalak sınıfları hoş tutmayı, bunların önüne, ezilen ülke halkının sömürüsünden bir sus payı atmayı çıkarı gereği sayar. Buna karşılık emperyalist boyunduruk altında emekçi, daha da yoğun bir sömürü altında ezilir, çalışan insanın kaderi büsbütün kötüleşir. Emekçi yığınların bilinçlendikleri ölçüde millî bağımsızlık mücadelesinin ön safında yer almalarının bir iktisadî temeli vardır; ve vatanın en yiğit savunucularının mülksüz emekçilerin olması tabiîdir.

Dünyanın bütün ezilen ülkelerinde millî kurtuluş savaşlarının, ya şehir ve köy proletaryasının (Vietnam), ya da küçük burjuvazinin en yoksul kolunun (Cezayir) öncülüğünde verilmekte oluşu bir raslantı değildir. Bizim ilk millî kurtuluş savaşımız da bu bakımdan bir istisna olmamıştır. Genellikle küçük burjuva kökenden gelme asker - sivil - aydın zümre o günlerde en halkçı, emekçiye en yakın bir şartlanma içindeydi; ve hegemonyası altında kurulan millî güçbirliği saflarında Türkiye köylüsünün büyük ağırlığı vardı. Emeğe övgü niteliğinde sözler, o günlerde rastgele söylenmiş sözler değildir. Ve sonraki dönemde bu sözlerin pek tekrarlanmaması da rastgele değildir. Cephenin cephane ikmâlinin sağlanmasında büyük rol oynamış olan Ankara'daki İmalat-ı Harbiye'nin İştirakiyun Partisi üyesi sosyalist işçilerin; eldeki topların namlularına uysun diye dolu top mermilerini tornada çaptan düşüren ve bu yüzden sık sık şehitler veren bu proleterlerin Başkumandan Mustafa Kemal ile doğrudan doğruya temasları vardı. Savaş yıllarında Çankaya'nın kapısı bu sanayi işçilerine her zaman açıktı. İç ve dış dalgalanmaların birleşmesi sonucu sonraki dönemde küçük burjuva bürokrasisinin emekçi yığınlardan uzaklaşmış olması olgusu, Kurtuluş Savaşının halk savaşı niteliğini gölgelendirmemelidir.

***

Ulusun tarihî bir kategori olduğunu belirttik. Ulus, «kapitalizmin şafak vakti ortaya çıktı», kapitalizmin gelişmesiyle o da gelişti. Ama ulus kapitalist sömürü düzeniyle birlikte ortadan kalkmıyor. Bir zamanlar, özellikle geçen yüzyılda, sosyalist düzenin, ulusal çitleri, ulusal imtiyazları ortadan kaldırmasıyla, ulusların da ortadan kalkacağı inancı devrimci çevrelerde yaygındı. Sosyalist bilimin gelişmesi, zenginleşmesiyle ve sosyalist devrimlerin gerçekleşmesiyle, bu görüşün sosyalizmin ilk aşamasında ve emperyalizmin yaşadığı bir dönemde gerçekleşmiyeceği anlaşılmıştır. Sosyalizme geçişle, ulusal imtiyazlar, büyük ulusların küçükleri ezmesi önlenmektedir, ama sosyalist devrim, hiç değilse ilk aşamasında ulusların ortadan kalkması sonucunu vermesi şöyle dursun, uzunca bir süre için ulusların, ulusal kültürlerin tam bir açılıp gelişme olanağına kavuşmalarını sağlamıştır. Elbette ki böyle bir gelişme, Aleksey Tolstoy'un sözleriyle «Ulus denen nehirlerin bir gün gelip insanlık okyanusunda birleşecekleri» görüşünün gerçeklere uymadığının kanıtı sayılamaz. Hiç şüphe yok ki ulusal nehirler insanlık okyanusunda birleşeceklerdir. Ulusal sınırlar içinde hapsedilmiş durumda kalmakla yetinmeyecek olan insanlar, tüm insanlığın katkılarıyla bir insanlık kültürü yaratacaklardır. Ama bu, ancak, emperyalizm çağının ve daha önceki sömürü düzeninin, ulusal baskı altında tuttuğu ulusların tam bir ulusal gelişme olanaklarına kavuşmalarından ve kendi ulusal kültürlerinin bütün olanaklarını geliştirmelerinden sonra, bunları yeterli bulmamaları ve ulusal sınırları kendi iradeleriyle aşmalarıyla olabilir.

Okyanusun kıyılarına henüz varmadığımıza göre, içinde yaşadığımız çağın en büyük gerçeği millet gerçeği olduğuna göre, bu çağın devrimci görevi, Türkiye toplumunun tam uluslaşmasını, bütün engelleri yıkarak gerçekleştirmektir. Bu, dünya yüzünde bütün ülkelerdeki devrimci güçler arasında dayanışmayla çelişen bir şey değildir. Burjuva sosyalizmine, dar görüşlülüğe kaçmayan en derin anlamıyla milliyetçilik, küçük burjuva insaniyetçiliğine, kozmopolitizme kaçmayan, gerçekten devrimci enternasyonalizmle çelişmez. Büyük Fransız sosyalisti Jean Jaures'nin ünlü sözünü burada tekrarlamanın yeri var:

«Milliyetçiliğin azı seni enternasyonalizmden uzaklaştırır, milliyetçiliğin derini seni enternasyonalizme götürür. Enternasyonalizmin azı, seni milliyetçilikten uzaklaştırır, enternasyonalizmin derini seni milliyetçiliğe götürür.»

Gerçekten, bugün ulusunun başı dik, insanca bir yaşantıya kavuşması için saldırgan Amerikan emperyalizmine karşı savaşan Vietnam'lı savaşçı en derin, en saf anlamıyla milliyetçidir. Ama Vietnam millî kurtuluş savaşı bu dünyada yer almaktadır ve bütün ülkelerin devrimci güçlerinin bu savaş karşısında bir tutumu vardır, karşı devrimci güçlerin de olduğu gibi. Kore'den Cezayir'e kadar, Küba'dan Filistin'e kadar emperyalizmle mücadele halinde olan halkların olsun, sosyalist gelişme olanaklarına kavuşmuş olan halkların olsun, kendisiyle uluslararası devrimci dayanışma durumunda olduklarının bilincindedir. O, Fransa'da fabrikaları işgal eden işçilerin, Amerikan üniversitelerinde polisin cobuna göğüs gererek Vietnam'da barış için

gösteride bulunan Amerikalı genç aydınla, Jean Paul Sartre'larla, Bertrand Russel'larla dayanışma halinde olduğunun bilincindedir. Bu bilinç en derin en saf anlamıyla milliyetçi olan Vietnamlı savaşçıyı, aynı zamanda en derin anlamıyla enternasyonalist yapar.

Bizim millî kurtuluş savaşımızda da, Türkiye'nin millîcileriyle bütün dünyadaki devrimci güçler arasında uluslararası dayanışma kendiliğinden kuruldu. Sosyalist devrim bayrağını açmış olan Sovyetler Birliğinin varlığının, Doğu cephemizi emniyete almamızı kolaylaştırması ve bu komşu ülkenin bizim için maddî ve manevî bir dayanak teşkil etmesi; batı proletaryasının kesin olarak yeni askerî maceralara karşı çıkmasının, Karadeniz'de Fransız donanmasındaki isyan v.b. gelişmelerin Batılı emperyalistlerin elinde zinde kuvvet olarak yalnız Yunan ordusunu bırakması; Yunanistan içinde bile ilerici güçlerin Anadolu savaşına karşı çıkmaları, ilk başarılı millî kurtuluş savaşını vermekte olan Türkiye'ye Doğunun ezilen halklarının derin bir sevgi ve bağlılık duymaları gibi uluslararası etkenler, Türk zaferinin elde edilmesinde bir ölçüde rol oynamıştır. Ve kurtuluş savaşımızın su katılmamış yurtsever savaşçısı, aynı zamanda Türkiye toprağına saldıran askerî kuvvetin arkasında duran emperyalist sisteme dünya ölçüsünde karşı devrimci güçlerin kendi safında savaştıklarının bilincindeydi. Bu bilinç millîciyi aynı zamanda enternasyonalist yapıyordu.

Adı üstünde, enternasyonalizm, millet gerçeğine dayanan bir kavramdır. Uluslararasıcılık diye çevirebileceğimiz, enternasyonalizmin ilkel maddesi, ulusdur. Ulus gerçeğine dayanmıyan bir enternasyonalizm havada kalır. Çok kez ulus gerçeğini inkâra kadar varan küçük burjuva insaniyetçiliğinin, ya da ümmetçiliğe dönüş özlemini yansıtan dinî nitelikte kimi akımların, gerçek devrimci enternasyonalizmle ortak bir yanı yoktur.

Fikret'in «Ruy-i zemin vatanım — Nev-i beşer milletim» (Yeryüzü vatanım — İnsanlık milletim) mısraını, zamanının şöven tahriklerine karşı şair tarafından öfkeyle söylenmiş bir söz olarak, hoşgörü ve anlayışla değerlendirebiliriz, ama millet gerçeğini atlayan böyle bir enternasyonalizmin bilimsel bir yanı yoktur. Aynı şeyi Avusturyalı işçilerin türküsündeki «Anamız amele sınıfıdır — Yurdumuz bütün cihandır bizim» beyiti için de söyleyebiliriz.

Sosyalizmin bilimi meseleyi bambaşka şekilde koyuyor. Bu bilimi sindirmiş ve en derin anlamıyla devrimci enternasyonalizmi benimsemiş olan devrimcinin vatanı, kendi memleketidir ve milleti de kendi milletidir.

***

Ulus kavramını başka türlü yorumlayanlar ve ırk birliğini ulusun temel karakteristiği sayanlar var. Ulus ne bir ırk topluluğudur, ne de klanın genişlemesiyle teşekkül etmiş, tek bir kökenden gelen bir topluluktur. Örneğin bugün Fransız ulusu, Galliler, Romalılar, Bretonlar, v.b. gibi ayrı ayrı ırkların birleşmesiyle meydana gelmiştir. Örneğin, özel bir durumu olmakla birlikte, Amerikan ulusu dört kıtanın halklarının Kuzey Amerika'da toplanmasıyla ve kapitalist gelişmenin bu ülkede dil, toprak ve iktisadî yaşan-

tı birliğini gerçekleştirmesi ile meydana gelmiştir. Uluslaşmış öteki halklar için de aynı şeyi söyliyebiliriz. Tarih boyunca birçok uygarlıkların beşiği, çeşitli kavimlerin yurdu olmuş Anadolu'da yaşayan Türk ulusu da bu bakımdan bir istisna değildir.

Bizde ırkçı ulus kavramı, Turancılık, ilkten Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküp dağılması döneminde Osmanlılık bilincine karşı bir tepki olarak belirmiştir. 19. yüzyılda toplumdaki gerici güçlerin dayanağı, feodal, teokratik bir devlet yapısına bağlılığı ifade eden Osmanlılığa karşı gelen imparatorluğun öteki kavimlerinin, örneğin, Yunanlılar, Bulgarlar gibi Balkan halklarının Bab-ı Âliye baş kaldırmaları, uluslaşma sürecine girmiş olmalarının bir sonucuydu. Büyük toprakların, Türk ağalarının elinde bulunması ve bunların yerini alacak sıra bekliyen bir derebeyler sınıfının olmayışı sonucu, bu ülkelerde otomatik olarak, siyasî bağımsızlığa, feodal ilişkilerden arınmada ve uluslaşmada en önemli adım olan toprak reformu eşlik ediyordu.

Türkler için durum değişiktir. İmparatorluğu kuran kavim durumunda olan, imparatorluk nüfusunun büyük bir kısmını teşkil eden, teokratik devletin resmî dininden olan müslüman Türkler için, Osmanlı devletinin parçalanması görünüşte bir felâketti. İmparatorluğun Türk olmayan halkları için durum basitti : Kapitalist pazarın Osmanlı topraklarına girmesiyle ulus bilincine varmaya başlayan bu halklar, imparatorluğun savunucusu durumunda olan Türk çoğunluğa karşı savaşarak siyasî bağımsızlığa ve dolayısıyla ulusal açılıp gelişme olanağına kavuşacaklardı. Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünde çıkarı olan Avrupa'nın büyük devletleri kendilerine bunda destek olmaktaydılar. Türklerin durumu çok daha çapraşıktı. Onlar, bir yandan tebaa ve ümmet olarak kendi kaderlerini imparatorluğun kaderine bağlı sayıyorlardı. Ama öte yandan ulusal bilinç Türkler arasında da kök tutmaya başlamıştı. Yenilgiler Osmanlılık bilincinin gelişmesine ve Türk ulusçuluğunun ilerlemesine sebep oldu. Ama Türkler, imparatorluklar ölçüsünde düşünmeye alışıktılar. Ve yeni fikir akımı da bu alışkanlığı hesaba katmak zorundaydı. Ulusçuluk ülküsü, imparatorluğun Türklerin yaşadığı topraklarına hapsedilemezdi. Bir aşiretten başlıyarak dünyanın en güçlü imparatorluğunu yaratmış olan Osmanlılığın yerini alacak olan yeni ülkü, yüce hedeflere yükselmeli, hayalleri tutuşturmalıydı. Osmanlı İmparatorluğunun Türk olmayan ulusları bize karşı döndüklerine ve ayrı uluslar olarak kendi kaderlerini tayin etme yolunu tuttuklarına göre, Türk ırkından olanlar Balkanlardan Orta Asya'ya kadar birleşmeli, güçlü Turan imparatorluğunu kurmalıydılar. Dünyadaki Türk aslından çeşitli halklar arasında, ulusun temel karakteristiklerinden olan toprak ve iktisadî yaşantı birliği olmadığına göre, Turancılık gerçekler temeline dayanmıyordu, hayâldi.

Turancılık, feodal teokratik Osmanlılık bilincine karşı milletçilik bilincini temsil ettiği ölçüde olumlu, ilerici bir akımdı. Kısas-ı Enbiya'nın yerini Türk mitolojisinin alması yolunda çabalar bizce olumlu, ilerici nitelik taşır. Ama Turancılık gerçek ulusçuluktan ayrıldığı, Türkiye Türk'ünün, feodal ilişkilerden arınmış demokratik bir ülkenin özgür vatandaşı olması anlamında uluslaşması davasını, doğru yolundan saptırdığı, bakışları Anado-

lu insanının meselelerinden başka yöne çevirdiği, gerçekçi olmayan bir hayale doğru yönelttiği ölçüde olumsuz, gerici bir akımdır.

Turancılık hakkında bir hükme varırken, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içindeki Türk olmayan halkların, hiç değilse bir kısmını kendi saldırgan emperyalist amaçlarının bir aracı olarak kullanma çabasında olan ve kaleyi içinden fethetmede oldukça başarı sağlayan İngiltere'nin, Fransa'nın ve Çarlık Rusya'sının ve bunların karşısında yer alan Almanya'nın, geçen yüzyılın sonlarında ve yüzyılımızın başlarındaki politikalarını doğru değerlendirmek gerekir. Gene bu akım hakkında, doğru bir değerlendirmeye varabilmek için, kırk milyonun üstünde Türk asıldan halkların yaşadığı Sovyetler Birliği'nde Ekim 1917 ihtilâlini ve iki dünya savaşı arasında Almanya'da Nazizmin zaferinin bu bakımdan etkilerini göz önünde tutmak gerekir.

Türk mitolojisine dönmenin olumlu, ilerici bir davranış olduğunu belirttik. Ümmetçilikten çıkmağa ve uluslaşmaya başlayan bir halkın, kendi öz kültür kaynaklarına dönmesi tabiî bir şeydir. Ve sınıfsız barbar bir toplumun üst - yapısı olan Türk mitolojisi, özünde, emeği ve emekçiyi yücelten unsurlar taşır. Örneğin Ergenekon Destanında topluma kara gününde yol gösteren, bir demircidir. Bey değil, han değil, bir emekçi. Ve toplumun kurtuluşu, toplumdaki bütün fertlerin kollektif çalışmasıyla gerçekleşmektedir. İnsanın kollektif emeği Ergenekon'da demirden dağlar eritmektedir. Ergenekon Destanı özünde devrimci bir destandır, ama ona bugün Türkiye'de sahip çıkanların davranışlarını devrimci olarak nitelendiremeyiz. Bugünün Turancılarının yaptıkları şey, objektif olarak, demagojik bir sözcük olarak kullandıkları milliyetçilik sloganı altında millî güçler saflarını bölmeye çalışmak ve dolayısıyla Türkiye'nin Amerikan vesayeti altında sömürülen geri ülke durumundan çıkar sağlayan gayri millî unsurların ekmeğine yağ sürmekten başka bir şey değildir.

Gerçek Türk milliyetçisi, Türkiye'nin bugünkü bağımlı, geri durumunu hazmedemiyen ve Türkiye'nin insanının başı dik, insanca bir yaşantıya kavuşması için tek çıkar yolu, bilimin ve gerçeklerin emrettiği yolu, devrim yolunu tutmak kavrayış ve yürekliliğini gösteren kimsedir. Ve bu milliyetçilik, misak-ı millî sınırları içinde yaşayan Türkiye vatandaşlarının ve Türkiye ile doğal bağları olup bunun bilincinde olanların eylemleriyle ispat edenleri kapsar.

Turancısına, Ergenekoncusuna şu soruyu sormak gerekir: Acaba niçin çarların ortaya attığı Slav Birliği ideali (pan slavizm) 1917'den önce Rusya Batı kapitalistlerinin bir yatırım ve sömürü alanı iken gerçekleşmemiştir de, bugün gerçekleşmiştir? Acaba niçin Almanya Cermen birliği sloganını, dünya savaşına doğru bir adım niteliği taşıyan bu sloganı ortaya attığında ortalık karışır ve böyle bir sloganı dost düşman herkes ciddiye almak zorunda kalır da, hattâ anti - emperyalist bir niteliğe büründüğü sürece Arap Birliği davası bile ciddiye alınır da, bugünün Türkiye'sinde Turancılık sloganı kimse tarafından ciddiye alınmaz? Ve yurt dışındaki Türkleri bile uzun boylu ilgilendirmez.

Bu soruyu doğru cevaplandırmak gerekir. Ve doğru cevap bize gerçek milliyetçiliği, Anadolu insanını başı dik, uygar ve mutlu bir yaşantıya kavuşturma davasına sarılmaya yöneltecektir. Birçokları bunu yapmışlardır. Turancılıktan sosyalistler safına gelenler çoktur.

Turancılık konusu üzerinde dururken meselenin şu yanını da düşünmemiz gerekir : Tam bir ulusal açılıp gelişme şartlarına kavuşan ulusların, kendi ulusal kültürlerini bütün yönleriyle geliştirdikten sonra ulusal kültür sınırlarını aşmanın gereğini duyacaklarını belirttik. «Bir gün gelecek ulus denen nehirler insanlık okyanusunda birleşeklerdir» sözünü tekrarladık. Ulusal kültür çitlerini aşma gereğini duyacak olan özgür ulusların ilk önce kendilerininkine en yakın kültüre sahip olan uluslara yaklaşmaları tabiîdir. Örneğin Lâtin kökenden gelme dilleri konuşan ulusların ilk önce birbirleriyle kaynaşmaları akla yakındır. Slav ulusları, Arap ulusları v.b. için de aynı şeyi söyliyebiliriz.

Hiç şüphe yok ki, o aşamada, çağın uygarlık düzeyine çoktan ulaşmış ve ulusal kültürünü tam olarak geliştirmiş Türk ulusu ile, dünyadaki öteki gelişmiş Türk toplulukları arasında tabiî bir yakınlaşma, bir kaynaşma yer alacaktır. O şartlarda, tarih boyunca Türk kavimleri içinde en büyük hayatiyeti göstermiş olan büyük bir tarihin, büyük bir kültürün mirasçısı olan Türkiye'nin Türklerini, doğu halkları, ilk millî kurtuluş savaşında emperyalizmi yendiğimiz ve millî kurtuluş savaşları çağını açtığımız zamanki gibi sevgi ile, saygı ile bakacaklardır. Ve elbette ki o şartlarda Türkiye dışında yaşayan Türkler de sosyalist Türkiye'mize yüzlerini çevireceklerdir. İnsanlık tarihinin daha ileri bir aşamasında, insanoğlunun ulusal kültür çitlerini aşma gereğini duyacağı bu aşamada, özel bir durumu olan Türkiye'nin, sözünü ettiğimiz o insanlık okyanusunun gerçekleşmesinde ilk mihrak noktalarından biri olması pekâlâ mümkündür; yeter ki bugünden devrim yolunu tutabilelim. Henüz treni kaçırmış değiliz.

Bu söylediklerim sosyalizmin bilimi ile çelişen bir hayal değildir. Ve Türk devrimcisinin gerçek Türk ulusçusunun, Türkiye'nin geleceği için böyle hayaller kurması iyi bir şeydir, sıhhatli bir şeydir.

*
**

Gerekli devrimci adımları atarak, tam bir ulusal gelişme olanaklarına kavuşan bir Türkiye'de, etnik toplulukların durumu ne olacaktır? Özellikle Kürt meselesi nasıl bir çözüme bağlanacaktır?

Türkiye'de ulus gerçeğini ele alan bir konuşmada, sayıları, resmî istatistiklere göre (ki bunların abartılmış sayılar olduğuna inanmak için sebep te yoktur), ikibuçuk milyonu bulan Türkiye Kürtlerinin bu bakımdan durumunu ele almamak, bilimsellikle, ağırbaşlılıkla bağdaşan bir davranış olamaz. Türkiye'de bir Doğu meselesi vardır ve bu mesele üzerine eğilmek ve Türkiye'nin çıkarlarına uygun çözüm yolları aramak bir yurtseverlik görevidir. Biz, uzun yıllar bu görevi yerine getirmedik, bu meseleyi tabu saydık. Bu yüzden öyle bir durum meydana gelmiştir ki, bugün Türkiye'nin bu en önemli meselesiyle, Türklerden gayrı hemen herkes ilgilenmektedir. Belli

başlı Batı üniversitelerinde Kürdoloji kürsüleri vardır. Örneğin CIA'nın kadro ikmalini yaptığı önemli bir kaynak olduğu söylenen Amerika'nın Harvard Üniversitesi'nde, ya da Washington'daki George Town Üniversitesi'nde, yabancı diller arasında Kürtçe, en az Türkçe kadar önemli bir dil sayılmaktadır. Batıda olduğu gibi SSCB'de de Kürdoloji önemli bir araştırma alanıdır. Dünyanın en ünlü Kürdologları Rus'dur. Kürtler adına konuştuğunu iddia eden birçok örgütler, gruplar v.b. Almanya'dan Amerika'ya kadar yoğun bir faaliyet içindedirler ve bunların meseleyi (Kürtler dahil) Türkiye halkının gerçek çıkarları açısından koydukları ve petrol kaynakları bakımından pek önemli sayılan dünyanın bu bölgesinde, emperyalizmin uzun vadeli çıkarlarına uygun biçimde davranmadıklarını söylemek zordur.

Bu durumda biz, millet konusunu inceleyen bir konuşmada tabulara uymayı ve en önemli bir memleket meselesini susarak geçmeyi, gerçek yurtseverlikle bağdaşmayan bir taviz sayıyoruz. Ve kısaca da olsa, bu konu üzerinde duracağız.

Biz tarihimizin en çetin günlerinde, Sivas Kongresi sırasında, Kurtuluş Savaşı süresince ve Lozan'da Misak-ı Millî sınırları içinde yaşayan bu iki kardeş kavmi, Türklerin ve Kürtlerin varlığını resmen kabul ettik ve bu tutumumuz, Türkiye halkının birliğini zedelemedi, tersine bu birliği perçinledi. Biz Sakarya'da, Afyon'da, düşmanla kesin savaşlara giriştiğimiz zaman Doğu'da bir meseleyle karşılaşmadık. Kurtuluş Savaşında ülkenin Kürtlerle meskûn bölgelerinde bir Çapanoğlu isyanına, bir Delibaş isyanına, Çerkez Ethem olayına benzer hareketler olmadı. İsyanlar diyarı Doğu Anadolu'da tarihimizin en çetin günlerinde isyan olmamıştır. (*)

(*) Buraya **Ulus** gazetesinde yayınlanmakta olan «İnönü'nün Hatıraları» başlıklı tefrika yazısından Kürtlerin Millî Mücadelede davranışlarını anlatan kısmı aktarmayı gerekli buluyoruz. İnönü bu konuda şöyle diyor:

«... Millî Mücadele esnasında ve Lozan müzakereleri devam ederken, Kürtler umumî olarak Türk camiasında bulundular ve memleket birliğini muhafaza etmek, millî hükûmeti kuvvetli bulundurmak için arzu ile yardımcı oldular. (...)

«BİZ TÜRKLER VE KÜRTLER»

«Sevr Muahedesiyle Kürtler, Türkler gibi vatanı tehlikeye maruz gördüler. Çünkü Sevr Muahedesi hükümlerine göre, Doğu Anadolu'da Ermenistan hududu bitişiğinde bir Kürdistan Devleti kurulacaktı. Kürtler, Türk vatanının, bilhassa Doğuda, Ermeni tehlikesine maruz kalacağını biliyorlardı. Millî Mücadelenin devamınca canla başla beraberlik gösterdiler. Sonra Lozan Muahedesi yapılırken de, Kürtler, vatansever olarak Türklerle beraber bulunmuşlardır. Kürtler, Ermeniler gibi Lozan'a gelip bize müracaat etmediler. Hattâ biz Lozan'daki konuşmalarımızda, millî davalarımızı 'Biz Türkler ve Kürtler' diye bir millet olarak müdafaa ettik ve kabul ettirdik. Şeyh Sait İsyanı, Kürtlerin bu umumî tutumundan ayrılan bir sapmadır...» (**Ulus**, 31 Mart 1969), [**Aydınlık**'ın notu.]

Aynı şey; imparatorluğun çöküp parçalandığı daha önceki dönem için de doğrudur. 1806'da, Abdurrahman Paşa isyanıyla başlayan 19. yüzyıl Kürt isyanları zinciri, Bab-ı Âli'nin merkezî otoriteyi güçlendirme çabasına karşı Doğu derebeylerinin direnmesinden doğmaktaydı. Osmanlı yönetimini merkezileşmeye doğru iten başlıca etken, kapitalist pazarın Anadolu'ya yayılmaya başlamasıydı. 1806'dan önce, yüzyıllar boyunca, Osmanlı ile Doğu Anadolu'nun Ekrat beylikleri ahenk içinde yaşamışlardır. Ekrat beyleri, nisbî bağımsızlıkları karşılığında, gönüllü olarak imparatorluğun Doğu sınırlarının bekçiliğini ediyorlardı.

1880 Nehri isyanının, 19. yüzyıl boyunca birbirini izleyen Kürt isyanları serisini sona erdirmesinden, 1925'te Şeyh Sait isyanına kadar geçen 45 yıl içinde, Doğu Anadolu'da kayda değer bir isyan hareketi olmamıştı. Oysa bu dönem, imparatorluğu teşkil eden öteki ulusların Osmanlı Devletine başkaldırma hareketlerinin yoğunlaştığı dönemdir. Bu dönem sonunda imparatorluk yıkıldı ve Misak-ı Millî sınırları içine çekilen Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Sivas Kongresinde ve Lozan'da ifade edildiği gibi, Misak-ı Millî sınırları içinde yüzyıllar boyunca kader birliği etmiş ve aralarındaki birlik, en çetin tarihî sınavlarda denenmiş iki kardeş kavim yaşar: Türkler ve Kürtler.

Burada, 1925'ten bu yana Doğu'da gütmüş olduğumuz asimilasyon (Türkleştirme) politikasına, Türk hükûmetini iten sebepleri ayrıntılı olarak incelemenin gereği yok. Hiç şüphe yok ki, Şeyh Sait isyanı, dolaylı olarak da olsa, İngiliz emperyalizminin çıkarları paralelinde, bir irtica hareketiydi. Hilâfetin ve Saltanatın başlıca dayanaklarından Nakşıbendî tekkesi Şeyhinin, Türkiye'de hilâfetin yeniden kurulmasını amaç edindiğini ilân eden Arapça fetvasıyla başlayan, dünya tarihinde emperyalizmi bir millî kurtuluş savaşında ilk olarak yenmiş bir devrimci düzene karşı bir Şeyh Sait isyanı, özünde, gene Nakşıbendî tekkesinin kışkırttığı bir Menemen isyanından farklı değildir.

Şeyh Sait isyanına, millî nitelik yakıştırma yolundaki çabaların gerçeklere uymadığı ve ilericilikle bağdaşmadığı görüşündeyim. Kürt isyanlarında, tenkil kuvvetlerinin bazı hallerde aşırı sertliğe başvurmalarının gereksizliği, bu isyanların niteliğini değiştirmez. Çağımızda millî hareketler, emperyalizme karşı ve öteki millî kurtuluş hareketlerinin paralelinde, onlarla dayanışma içinde olur. Bir millî kurtuluş savaşından muzaffer çıkmış olan Mustafa Kemal Türkiye'sini parçalamayı ve zamanın tek sosyalist ülkesi Sovyetler Birliği çevresinde Batı emperyalistlerinin kurmaya çalıştıkları «Sıklet Kordonu», bir kukla tampon devletle güçlendirmeyi amaç edinen emperyalizmin desteklediği bir hareket, millî hareket değildir. Ve hele, millî hareket, özünde anti-feodal köylü hareketidir. Şeyhlerin, İngiliz muhibbi seyitlerin önderliğinde millî hareket olmaz.

Ama Şeyh Sait isyanının niteliği ne olursa olsun, bu isyan, Doğuda, 1925'ten sonra izlenen asimilasyon (Türkleştirme) politikasının gerekliliğinin kanıtı olamaz. İsyan kışkırtıcılığı eden gerici feodal güçler, ancak, feodalizme karşı müçadeleyle, toprak emekçisini özgür vatandaş payesine yük-

seltmeyi hedef tutan demokratik devrimle tasfiye edilir. Asimilasyon politikası ise, demokratik mücadeleyi gölgelemiştir. Çünkü feodal ilişkilerden arınmış bir toplumda, özgürlüğe kavuşan toprak yöneticisi, kendi anadilini kullanmakta, kendi etnik değerlerine sarılmakta da özgür olduğunun bilincine varacaktır ve asimilasyon politikasına karşı direnecektir. O halde, asimilasyon politikasını uygulama çabasında bir iktidar, ister istemez anti-feodal mücadeleyi gevşek tutacak, demokratik özlemlerini karşılayamayacağı, özgür köylü sınıfının oluşmasına engel olacak, feodallerle uğraşacaktır. Nitekim Doğuda bu olmuştur. Doğunun, ülkenin öteki bölgelerine kıyasla, daha da geri bırakılışının açıklanmasını hiç değilse kısmen, bu asimilasyon (Türkleştirme) politikasında aramak gerekir. Üstelik asimilasyon politikası, çağdaş tarihte dünyanın hiç bir ülkesinde bu politikayı uygulayan ulusun lehine sonuç vermemiştir. Çarlık Rusya'sının güttüğü Ruslaştırma politikasının tam bir başarısızlığa uğraması, bunun en tipik örneğidir. Türkiye'de bu bakımdan bir istisna olmamıştır. Bugün valilerin tercümanla dolaştığı Doğunun altı ilinde, Türkçe bilmeyenler nüfusun çoğunluğunu teşkil etmektedir ve 1925'ten bu yana haberleşmede, ulaştırmada ve eğitimde gelişmelere rağmen Türkçe bilmeyen nüfus oranında bir azalma olmadığını tahmin edersek, gerçeklerden pek ayrılmış olmayız. Asimilasyon politikasını, Doğunun demokratik gelişmesine engel teşkil ettiği, bu bölgenin nisbî geriliğine sebep olduğu ve üstelik tam tersi sonuçlar verdiği, Türkiye'de millî birliği güçlendirmek şöyle dursun, Doğu Anadolu'yu, Türkiye'ye karşı emperyalist fesat planları için elverişli bir alan haline getirdiği besbellidir. Biz, Sivas Kongresinde, Lozan'da olduğu gibi, Türkiye'de kardeş Kürt topluluğunun varlığını kabul etmenin ve merkezî, lâik bir cumhuriyet maarifi denetiminde, Kürtlere kendi anadillerini kullanma olanağını sağlamanın, emperyalist fesat kaynaklarını kurutacağı, Türklerle Kürtler arasındaki tarihî kardeşlik bağlarını, ulusal birliği daha da güçlendireceği inancındayız. Buna paralel olarak, bütün ülkeyi kapsamına alan köklü bir toprak reformu ve bu reforma paralel olarak atılacak demokratik devrim doğrultusunda adımlar, ülkenin bu geri bölgesini, feodal ilişkilerden arındıracak, derebey ve şeyh, sömürü ve tahakkümüne son verecek, Doğunun çilekeş toprak emekçisini toprak köleliğinden kurtaracak, onu vatandaş payesine ulaşmış özgür köylü durumuna yükseltecek, özgür köylünün bu bölgede de toplumsal gelişmeye ağırlığını koyabilmesi olanağını sağlıyacaktır. Ayrıca sınaî yatırımlar alanında, Türkiye'nin Batısıyla Doğusu arasında eşitliğin gerçekleştirilmesi, Doğuda işçi sınıfının gelişmesine yol açacak ve devrimci gücün, Doğuyu gerilikten kurtarmada önemli bir etken olabilmesi şartlarını yaratacaktır. Bu, Doğuda Türkiye'nin tam bağımsızlığının gerçekleştirilmesiyle birlikte, millî demokratik devrimin belli başlı görevlerinin yerine getirilmesi demektir ve Doğu için biricik demokratik, biricik devrimci ve aynı zamanda (gerçek milliyetçilik anlamında) biricik millî politika budur.

Belirtmenin gereği yok: Türkiye'de millî güçlere dayanmayan onları temsil etmeyen bir iktidar, böyle bir politikayı izleyemez. Böyle bir politikayı ancak millî demokratik devrimi gerçekleştirmeyi, Türkiye'yi tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir ülke durumuna yükseltmeyi kutsal

amaç bilen, Türk toplumundaki bütün millî güçlerin temsilcisi bir halk iktidarı yürütebilir. Onun için bu söylediklerimiz, AP iktidarına hitap eden bir uyarma değildir. Bir yandan «Amerika'nın Türkiye'deki varlığını azaltmasından yana olmayan», öte yandan nüfusun % 65'i okuma - yazma bilmeyen bir ülkede, sınırlı eğitim imkânlarını her ilde imam - hatip okulları açmaya tahsis edeceğini resmen ilân eden bir AP iktidarının, Doğu meselesine el atmasından hayır ummak safdillik olur. Beterin beteri vardır. Ve Doğu Anadolu'da, petrol şirketlerinin emrinde bir ikinci Küveyt şeyhliğinin kurulması, Kürtler dahil bütün Türkiye için çok daha büyük bir felâket olur.

Türkiye'de etnik topluluklar için ve özellikle Kürtler için, anadil ve kültür eğitiminin, merkezî, lâik, devrimci bir cumhuriyet maarifi yönetiminde olmasını gerekli gördüğümüzü belirttik. Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıklar için eğitimin yönetimi, aslında bir dinî kurum olan cemaate bırakılmıştır. Bu, lâiklik ilkesiyle çelişen bir durumdur. Bu çelişkinin ortadan kaldırılması, sözkonusu azınlıkların Türk çoğunluğu ile kaynaşmasını olumlu biçimde etkileyecektir.

Ama, anadil ve kültür derslerinin, bugün ağa ve şeyh tahakkümü altındaki Doğuda başıboş bırakılması, demokratik gelişmeye aykırı düşen durumlara sebep olabilir. Arapça fetva ile isyana girişen Şeyh Sait'in izinde yürüyen gerici tutumun, Doğuda lâik okul yerine medrese açması pekâlâ mümkündür Köylünün demokratik mücadelesinin, bağımsızlık ve toprak reformu için mücadelesinin Söke'de, Akhisar'da, Ödemiş'te, Elmalı'da görülmesi ve çok daha yoğun bir sömürünün sürmekte olduğu Doğuda toprak emekçisinin henüz sesini yükseltmemiş olması, Doğuda feodal boyunduruğun ağırlığını ve bizim bu konudaki tutumumuzun doğruluğunu kanıtlar.

Bizim bu konudaki görüşümüz, sosyalist teorinin ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesiyle bağdaşan bir görüştür. Ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesi, mutlak bir şey değildir ve şartlar ne olursa olsun her ulusun mutlaka ayrılarak ulusal devlet kurması gerektiği anlamını taşımaz. Yüzyılın başlarında ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesinin, Rus Sosyal Demokrat Partisinin programında çıkarılmasını savunan Polonyalı marksistleri en sert biçimde eleştiren ve bu ilkeyi savunan Lenin, örneğin Polonya'nın Çarlık Rusya'dan ayrılarak bağımsız devlet kurmasına kesin olarak karşıydı. Ulusların ayrılıp devlet kurma hakkı, boşanma hakkına benzetilir. Vatandaşın boşanma hakkı Medenî Kanunda yazılı bir haktır ve boşanmak için kesin sebepler olduğunda, vatandaş bu hakkını kullanabilmelidir. Ama bu, boşanma hakkından yana olan bir kimsenin, boşanmadan yana olduğu, herkesin bekâr yaşamasından yana olduğu anlamına gelmez.

Tarihî köklere dayanan, Türklerle Kürtler arasındaki kardeşliğin, Türkiye'de ulusal birliğin, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün, hangi biçimde olursa olsun baltalanması, hem Türklerin, hem Kürtlerin gerçek çıkarlarına aykırı sonuçlara varır ve dünyanın bu bölgesinde emperyalizmin durumunu güçlendirir. Doğu meselesi, ancak misak-ı millî sınırları içinde, hem Ba-

tıyı, hem Doğuyu kapsayan millî demokratik devrimi gerçekleştirmekle çözüme bağlanabilir.

*
**

Şimdi özetliyelim :

Bir tarihî kategori olan ulus, dil, toprak ve iktisadî yaşantı birliğine ve ulusal kültürde birlikten gelme ruhî şekillenme birliğine dayanır. Ulus bu olduğuna göre, gerçek ulusçu bütün ulusun malı, ulusal dil uğruna; ulusun üzerinde yaşadığı toprağın bütünlüğünü, o toprağı ancak o ulusun bir bütün olarak tasarrufunu ve ulusal bağımsızlığı kapsayan toprak birliği uğruna; feodal bölünmeye son verilmesi anlamını taşıyan iktisadî yaşantı birliği uğruna; ulusal kültür uğruna; ulusal ruhun, ulusal bilincin tüm ulusça benimsenmesi uğruna mücadele eden kimsedir.

Kısacası gerçek milliyetçi, ulusal bağımsızlık, gerçek demokrasi, ümmetçiliği ve kozmopolitliği reddeden ulusal kültür uğruna savaşandır.

Buna, karşılık, ulusun bağımlı ve feodal bölünmeye uğramış durumda sınıf çıkarı olan, ulusal kültürün açılıp gelişmesi önüne engeller diken kimsenin ağzında ulusçuluk, gerçekliği olmayan demagojik bir sözcüktür.

Her ne kadar ulus sloganını ilk ileri süren, devrimci çağında burjuvazi olmuşsa da, bugün artık bütün dünyada ulusçuluk bayrağı, emekçilerin ellerinde dalgalanmaktadır.

Ulusçuluk, devrimci enternasyonalizmle çelişen bir kavram değildir. Ama ulusçuluk, ulus gerçeğini reddeden kozmopolitizm ile bağdaşamaz. En derin anlamıyla ulusçuluk, insanı enternasyonalizme götürür. Devrimci anlamıyla enternasyonalizm, insanı ulusçuluğa götürür. Ulus gerçeğini inkâr eden, yüzeyde kalan enternasyonalizmdir. Devrimci enternasyonalizmi reddeden, derinliği olmayan ulusçuluktur.

Kapitalizmle ortaya çıktığı ve kapitalizm ile birlikte geliştiği halde, ulus, kapitalist sömürü düzeninin yerini, sosyalist düzenin almasıyla hemen ortadan kalkmamaktadır. Tersine emperyalizmin tarihî gelişmelerini durdurduğu birçok uluslar, ancak sosyalist düzen içinde ulusal kültürlerini engelsiz geliştirme olanağına kavuşmaktadırlar.

Irk birliğini ulusun temel karakteri sayan görüş, bilime ve tarihî gerçeklere aykırıdır, yanlıştır. Irk birliğini esas alan Turancılık, Osmanlılığa karşı bir tepki olarak ortaya çıktı. Ama bu akım, gerçek ulusçulukla bağdaşmayan bir yola girdiği, Türkiye Türk'ünün bağımsız ve feodal ilişkilerden arınmış demokratik bir ülkenin özgür vatandaşı payesine yükselmesi anlamında uluslaşma davasını devrimci yolundan saptırdığı, dikkatleri Anadolu insanının asıl meselesinden başka yöne çevirdiği için, emperyalizmin ve yarı - işbirlikçilerin işine gelen gerici bir akım haline gelmiştir. Bugünün Turancıları, milliyetçiliği demagojik bir silâh olarak kullanarak, millî güçler saflarını bölmeye çalışmaktadırlar.

Millet gerçeği konusu kapsamına, Türkiye'deki etnik topluluklar meselesi, özellikle Kürt meselesi de girer. Türklerle Kürtler arasındaki birlik ve kardeşlik, tarih sınavından geçmiştir. Sivas Kongresinde ve Lozanda mi-

sak-ı millî sınırları içinde bu iki kardeş kavmin birlikte yaşadığı gerçeğini açıkça ifade ettik. Bu davranış tarihimizin en çetin anında bu birliğin zayıflamasını değil güçlenmesini sağladı. Bir deve kuşu siyaseti olan ve başarısızlığı, Türkiye'nin aleyhine bir durum yarattığı sabit olan asimilasyon politikası bırakılmalı, Sivas Kongresindeki ve Lozan'daki durum benimsenmelidir. Türkiye'deki ulusal birliğin, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün, hangi biçimde olursa olsun baltalanması, hem Türklerin, hem Kürtlerin gerçek çıkarlarına aykırı sonuçlara varır, emperyalizmin işine yarar. Doğu meselesi ancak, Kürtlere kendi ana dillerini kullanma hakkının, merkezî, lâik cumhuriyet marifi denetiminde tanınmasıyla ve aynı zamanda millî demokratik devrimin hem Doğuda, hem bütün Türkiye sathında bütün derinliğiyle gerçekleştirmekle çözüme bağlanabilir.

Geniş bir konu olan millet gerçeği kavramının kapsadığı meseleler hakkında burada söylenecekler bunlardır. Bu önemli konu devrimci bilim ışığında, bütün ayrıntılarıyla, bütün yönleriyle aydınlatılmalıdır. Aydınlatılmalıdır ki konuşmamın başında sözünü ettiğim sis dağılsın. Sağolun.

carlos rafael rodriguez

Çeviren : ŞİAR YALÇIN
(Kemah C. Savcısı)

küba devrimi ve işçi sınıfı

Köylü sınıfının Küba devrimindeki rolü çok açık olup kendiliğinden anlaşılır. Bunun için, Fidel Castro ile Granma hareketinden sağ çıkan diğer arkadaşlarının Sierra Maestra dağlarına yerleşmelerinden sonra Küba'daki devrim sürecinin temelli bir köylü niteliği kazandığını ileri sürmeye, tartışmaya açık olan böyle bir tezi savunmaya ihtiyaç yoktur. Hiç kuşkusuz kabul edilebilir ki, Batista'nın devrilmesine ve devrimin Amerikan emperyalizminin saldırılarına göğüs germesine yardım eden etkenlerin başında, fakir ve orta halli köylülerin kararlı desteği gelir. Gerçekten köylü sınıfının öncüleri devrim savaşlarına katılmışlar, çok kalabalık kütleler halinde Castro'nun Sierra Maestra'daki kuvvetlerine iltihak etmişler ve bugün hâlâ düzenli ordu birliklerinin yanısıra dövüşen «Sierra» taburlarının —«guajiros» ların— kuruluşuna geniş ölçüde yardımcı olmuşlardır.

Söylemeye lüzum yoktur ki, emekçi köylülerin bu tutumları sosyal faktörlerinin, sınıf faktörlerinin sonucu olmuştur. Fakat köylülerin devrime karşı tutumlarını sadece bununla izah etmek yeterli değildir; bu aynı zamanda, devrim güçlerinin ta Sierra dağlarındaki çarpışmalardan beri izlediği tarım politikasının, ve herşeyden önce, küçük tarım üreticilerine karşı uygulanan politikanın sonucudur.

Devrimden önce, köylü sınıfının aşağı ve orta tabakalarının acıklı durumu Küba'da da, öteki Lâtin Amerika ülkelerinde olduğu kadar umutsuzdu. Ancak eski sömürge veya bağlı ülkelerin çoğundaki ve hattâ Doğu Avrupa ülkelerindeki durumdan da farklı olarak, Küba'da toprakların üçte ikisine

yakın bir kısmı geleneksel «köylü» metotları ile sürülüp ekilmiyordu. Büyük Amerikan şeker şirketleri ve yerli ortak ve işbirlikçileri olan «latifundist»ler —ki bunlar binlerce köylüyü yoksulluğa mahkûm etmiş ve İspanya aleyhindeki ulusal bağımsızlık savaşından sonra ıztıraplarını sömürerek zengin olmuşlardır— küçük çiftçileri elemişler, ve işçileri açlıkla karşı karşıya bırakacak kadar düşük ücretli kiralık emekle geniş çapta şeker kamışı üretimine başlamışlardır. Bunun sonucu olarak da, Amerika Birleşik Devletlerinin güneyindeki pamuk plantasyonları örneğinin bir tekrarı, yani şeklen ve hukuken değilse bile fiilen köle emeği ile karşılaşılmıştır.

Latifundia alanlarının yüzde kırk ilâ ellisinin tahsis edildiği hayvancılığa gelince, latifundist'ler genç hayvanları yetiştirmek ve nesli ıslah etmek gibi zor işleri küçük köylülere bırakıp, yok pahasına satın aldıkları sürüleri otlatmak ve pazar için semirtmek gibi son safhadaki işleri, işçi kullanmak suretiyle tekellerine geçirmişlerdir.

Bu koşullar altında, libresi üç centavo'dan eksiğine şeker üretmek ve libresi altı centavo'dan mezbahalara sığır teslim etmek (1 peso: 1 dolar) kâfi geliyordu. Ve tabiîdir ki, 300,000'i yılın dokuz ayında işsiz olan 500,000 tarım işçisi bu ucuz şekeri dahi güçlükle satın alabiliyor ve ikinci kalite etin yüzünü de kırk yılda bir görüyorlardı.

Tarımda mülkiyet sistemi, en çok, çalışan işçileri yıkıyordu. 1 Ocak 1959 dan önceki toprak mülkiyeti durumunu inceleyecek olursak, 9 milyon hektarlık sürülebilir araziden 2,5 milyon hektarının beş caballeria (67 hektardan) az toprağa sahip köylülerin elinde bulunduğunu görürüz. 25 hektardan daha az toprağa sahip olan fakir köylülerin adedi 112,000 olup bunların işledikleri toprakların toplam yüzölçümü 1,021,810 hektardan ibaretti.

Bu kategoride toprakların bölüşümü şöyle idi:

5 hektarın altında	32,195	işletme	Top. Yüzöl.	86,033	hektar
5 ile 10 hektar arası	30,305	»	» »	210,706	»
10 ile 25 hektar arası	48,778	»	» »	725,071	»

Bu rakamlar 1946 yılında yapılan son nüfus sayımı sonuçlarından alınmıştır. Maamafih, tecrübelerin gösterdiği ve 1963'deki ikinci toprak reformu sırasında düzenlenen istatistiklerin teyit ettiği gibi, bu işletmelerin bir çoğu sonradan daha küçük parçalara ayrılmış ve buna da köylülerin günden güne fakirleşmesi ve toprağın mirasçılar arasında paylaşılması sebep olmuştur. Öyle ki, 1959 toprak reformu sırasında 25 hektardan az topraklı 140,000 köylü ailesinin bulunduğunu kabul edebiliriz.

Küba köylüsünün karakteristik bir niteliği, işlediği toprağın sahibi olanların adedinin 20,000'i geçmeyişi idi. Ötekiler ya fahiş bir kira ödeyen kiracılar, ya da mahsulün yüzde 30 ilâ 50'sini, hattâ bazan yüzde 60'ını toprak sahibine veren ve durumları ortaçağ toprak kölelerinden pek farklı olmayan ortakçılardı. Bu tür bir gasp, tütün gibi garantili bir talebin bulunduğu en değerli mahsuller için de uygulanıyordu. Böylelikle büyük tütün ve sigar imalcileri yüksek evsafta tütün yapraklarını ucuza temin edebiliyor ve üstelik ne sendikalarla ne de sosyal mevzuatla kendilerini mukayyet hisset-

miyorlardı; çünkü köylü, kirasını ödedikten sonra geçimini sağlayacak bir şey elde edebilmek için ölesiye çalışmak zorunda idi.

Toprak sahipleri, başka ekonomik baskı araçlarının yanısıra, her zaman için kiracıyı çıkarmak imkânına da malik bulunuyorlardı. Politik cihazı kontrolleri altında bulunduran toprak ağaları mahkemeleri kolaylıkla kiracılar aleyhinde kullanabiliyorlardı. Böylece kiracılar «kanun yolu» ile tahliye edildikten sonra, köylüler tarafından üretilip toprak üstünde bırakılmış olan milyonlarca pesoluk mahsulü ele geçirebiliyorlardı. Toprak ağalarının en insafsızları, herhangi bir kanunî mükellefiyet altına girmeyi istemediklerinden, köylülerle yazılı bir mukavele akdetmeyi reddediyorlardı. Böylece tamamen toprak sahibinin insafına terkedilmiş bir köylü kütlesi meydana geliyordu. Bunlara zaman zaman, silâhlı kuvvetler tarafından tahliye teşebbüslerine direnmek zorunda kalan fuzulî şagiller de katılıyordu.

Devrimden önceki Küba köylerinin sosyal yapısı böylece çok kalabalık bir tarım işçileri kütlesi ile nisbeten az sayıda bir köylü topluluğundan, çoğu topraklarını bizzat işleyen köylülerden ibaret bulunuyordu.

Tarım Proletaryasının Durumu

Küba köylerinin bel kemiğini teşkil eden tarım proletaryasının sosyo-politik durumunu ve bunların istek ve özlemlerini belirtmek faydalı olacaktır. Bu Küba'daki tarım ve toprak reformunu daha iyi anlamamıza ve başta Fidel Castro olmak üzere devrimin liderleri tarafından bu alanda izlenen strateji ve taktiklere daha iyi nüfuz etmemize yardım edecektir.

1940 yılından beri Küba'daki tarım proletaryası örgütlenmiş ve siyasal bakımdan ileri bir gücün temsilcisi idi. Bu sahada Küba tarım proletaryasının Lâtin Amerika'daki bütün diğer sosyal grupların ilerisinde bulunduğunu söylemek bir abartma sayılmaz. Bunun birçok nedenleri vardı. Bir kere Küba'nın, köylerle şehirler arasında uzak mesafeler bulunmayan küçük bir ülke olduğunu unutmamak gerekir. Sierra Maestra ile Escambray ve Cienaga de Zapata'nın bir kısmı dışında, Küba'nın hiç bir bölgesi, şehir ve medeniyet merkezlerinden, örneğin Brezilya, Kolombiya ya da Peru'nun tenha ve ıssız bölgeleri kadar uzak değildir. Üstelik, tarım işçileri, yılın ancak çok kısa bir süresinde tarımda mevsimlik iş bulabildiklerinden, geri kalan zamanlarda geçimlerini sağlayabilecek bir iş bulabilmek umuduyla şehir ve kasabaların civarında yerleşmişlerdi. (Binlerce şeker işçisi, hasat zamanı, Las Villas, Matanzas ve Oriente eyaletlerinin kasaba ve köylerinden Camagüey eyaletine gidiyorlardı). Böylece şehir merkezlerinde yerleştikleri ve zamanlarının bir kısmını çeşitli hizmet ve zenaatlerde, atölyelerde ve hattâ fabrikalarda çalışmakla geçirdikleri için, tarım proletaryasının önemli bir bölüğü sanayi proletaryasının birçok özelliklerini kazanmışlardı.

Bir yandan da, birleşik Küba İşçiler Konfederasyonunun yönettiği ve Komünistlerin ağır bastığı sendika mücadeleleri yüksek bir düzeye ulaşmıştı. Parti ve sendika hareketi çok geçmeden, emekçi sınıfın en kalabalık ve en çok sömürülen kısmını teşkil eden tarım proletaryasının önemini ve dolayısiyle onu militan bir güç haline getirmek ihtiyacını anlamıştı. Daha

1931'de Komünist Partisi, emekçi sınıfın çoğunluğunu kapsayan şeker işçilerini tek bir sendika içinde örgütlemeye başlamıştı. Machado istibdadının yıkılmasından sonra verilen savaşlarda (özellikle 1933-47 yılları arasında), şeker işçileri proletaryanın en faal ve en militan kesimini teşkil ettiklerini göstermişlerdir. Bu süre içinde yüz binlerce tarım işçisi örgütlenmiştir. Grev, gösteri ve konferanslara katılarak çok etkin bir rol oynamışlardır. Siyasî bilinçlerini güçlendirmek için, mitingler, radyo yayınları düzenlenmiş, daha başka eğitim tedbirleri uygulanmıştır. Önceleri ekonomik mücadelelere ve örgütlenme hakkına inhisar eden bu sınıf bilinci giderek siyasal ve devrimci uyanıklık alanında önemli ilerlemelere dönüşmüştür.

Bu yıllarda, gelişen sendika savaşları sayesinde, tarım işçileri önemli sosyal kazançlar elde etmişlerdir. Yoksulluk ve işsizlik yaygın kalmakla beraber, gelirler 1930 yıllarına nazaran sözü edilmeye değer artışlar kaydetmiştir. Tarım işçilerinin gündelikleri, hem mutlak olarak hem de nisbî satın alma gücü bakımından, öteki Lâtin Amerika ülkelerindeki ve Asya ile Avrupa'nın sömürge ve yarı-sömürge memleketlerindeki işçi yevmiyelerinin düzeyini bir kaç misli aşmıştır. Aynı zamanda fakir ve orta halli köylülerin ekonomik durumu sürekli olarak kötüleşmiş, bunlar günden güne hızlanan bir proleterleşme sürecinin etkisinde sürüklenmişlerdir.

Bundan ötürüdür ki, tarım işçilerinin büyük çoğunluğu, sorunlarının çözümünü, onlara toprak verecek ve küçük tarım üreticileri olmalarını sağlayacak bir toprak reformunda değil, kendilerine sürekli iş ve emekçiler olarak daha yüksek bir hayat seviyesi temin edecek bir devrimde görmeğe başlamışlardır. Küçük köylünün güvensizliği, örneğin tütün, bira ve diğer bazı sanayi kollarında nisbeten daha yüksek bir ücretle çalışan şehir işçilerinin durumunu daha çekici gösteriyordu. Denilebilir ve tarih buna tanıktır ki, Küba'lı tarım işçileri, Avrupa ile Asya'nın bazı bölgelerinde tipik olarak görülen «toprak açlığı» nı duymamışlar, bu deneyden geçmemişlerdir.

Bu eğilimi güçlendiren bir olgu da, Küba'da tarım emeğinin konusunu, toprağı sürmekten ziyade, ekini biçmek ve hasadı toplamak faaliyetinin teşkil etmiş olmasıdır. Şeker kamışı ekimi ve hayvancılık alanlarında uygulanan ekstansif tarım biçimlerinin bir sonucu olarak, işçilerden çoğunun tarım ve hayvancılık hakkında pek az bilgileri vardı. Şeker kamışı kesicileri —ki en kalabalık grubu onlar teşkil ediyordu— mahsulü biçebilmek için şeker kamışı tarımı hakkında bir şeyler bilmek zorunda değillerdi.

Tarım mülkiyeti ile köylü nüfusun yapısına ait olmak üzere şu çizilen tablo, Küba devrimi yöneticilerinin ta Sierra Maestra günlerinden beri toprak reformuna karşı takınmış oldukları tavırlara ve dayandıkları varsayımlara ışık tutmaktadır.

Latifundia denilen bu büyük arazilerin mevcudiyeti, kapitalist biçimde işletilmeleri, bizzat toprak sahibi olmak için şiddetli bir istek duymayan ücretli işçilerin kullanılması, bir kısmı kapitalist çiftlikler halinde işletilen, bir kısmı ile ya hiç sürülmemiş veya ancak kısmen sürülmüş olan «geniş toprakların doğrudan doğruya devlete intikalini mümkün kılmıştır.» Lati-

fundia'ların devlet mülkiyetine geçişi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. (Sosyalist aşamada bunlar bütün milletin malı olacaktı). Birinci safha 1959 Mayısında, kişilerin veya grupların sahip olabilecekleri toprakların yüzölçümünü 400 hektarla sınırlayan bir toprak reformu ile başlamıştır. Bu emperyalistler ve mahallî toprak ağaları için öldürücü bir darbe olmuştur. Ekim 1963'de gerçekleştirilen ikinci toprak reformu, kişisel mülkiyeti azamî 67 hektarla sınırlamak suretiyle büyük arazilerden arta kalanları kesin olarak ortadan kaldırdı.

Sierra Maestra'dan İkinci Toprak Reformuna

Bu devrimci kamulaştırmanın çok şümullü sosyal yansımaları olmuştur. Devrim daha başlangıçtan beri köylü kütlelerinin ve özellikle küçük köylülerin desteğini kazanmamış olsaydı, bunu gerçekleştirmek mümkün olamazdı. Öte yandan, bu destek ve köylü sınıfının devrime faal olarak katılışı, uzun yıllardan beri «Köylüye Toprak» sloganı altında yürütülen amansız ve yorulmak bilmez mücadelenin ve Fidel Castro'nun öncülüğü altında uygulanan devrimci strateji ve taktiklerin bir sonucu olmuştur.

Gerçek şudur ki, Sierra Maestra'ya ayak bastıkları andan itibaren Castro ve arkadaşları köylülere, devrimci gerilla birliklerinin onların müttefiki olduklarını, onları ezen toprak ağalarına ve bu toprak ağalarına hizmet eden yöneticilere karşı toprak sahibi olmak ve insanca yaşamak uğruna giriştikleri savaşta köylülere yardım ettiklerini anlatmaya yönelen bir politika izlemeye başlamışlardır. Köylülerle kaynaşmak, mülkiyet haklarına saygı göstermek ve gerillacıların kendilerinden satın aldıkları şeylerin parasını derhal ödemek, gündelik hayatın zorluklariyle başetmelerine gerekli yardımlarda bulunmak, bütün bunlar ta başlangıçtan beri Fidel Castro'nun uzak görüşlü ve prensiplere dayanan devrimci politikasının önemli unsurları olmuştur. Öte yandan, safları köylülerle tarım işçilerinin katılmasiyle günden güne kabaran Asî Ordu, Sierra'nın köylerinde toplumun ne şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği hakkındaki düşüncelerini yayıyor, devrimin amacının toprağı bedelsiz olarak onu işleyenlere dağıtmak olduğunu köylülere anlatıyordu.

Zafer ufukta görünmeğe başladığı vakit, Fidel Castro, Asî Ordunun toprak sorunu hakkındaki görüş ve politikasını bir program haline getirmeye karar verdi. Böylece, bir devir açan 3 sayılı Sierra Maestra Kanunu, devrimin ilk toprak kanunu, meydana geldi.

Bu kanunu hazırlarken, Fidel Castro özellikle taktik sorunlar üzerinde durdu. Bu zamana değin —Eylül ve Ekim 1959— Batista büyük arazi sahiplerinin ve şeker tasfiyecilerinin bütün desteğini kaybetmiş gibiydi, yani emperyalizmin teşvik ve hayır dualariyle 10 Mart 1952 darbesini hazırlamış ve ondan sonraki altı yıl içinde rejiminin başlıca dayanağını teşkil etmiş olan güçlere artık güvenemez hale gelmişti. Oriente ve Las Villas eyaletlerinin birçok bölgelerinde, şeker tasfiyehanelerinin sahipleri, vergilerini yeni devrimci hükûmeti temsilen Asî Orduya ödemeye başladılar. Toprak ağalarından, şeker kamışı üreticilerinden ve hayvan sahiplerinden bazıları, devrimci kuvvetlere çeşitli yollardan maddî yardımlarda bulundular. Bu koşullar

altında, yerli veya yabancı latifundist'lere doğrudan doğruya bir darbe indirmek bir hatâ olurdu; bu ancak onların yeniden Batista'nın etrafında toplanmalarına yol açabilir ve henüz iktidar elde edilmeden devrimin gerçek amacını emperyalistlere açıklamak olurdu. Bir kelime ile, düşman tetikte durmaya sevkedilmiş olacaktı.

Aynı zamanda köylüleri, bunun kendi devrimleri olduğuna ikna etmek, fakat bu arada toprakları hakkında herhangi bir garanti vermemek şartiyle büyük arazi sahiplerini de ürkütmemek lâzımdı. Bu doğru taktik, Castro'nun 3 sayılı kanunu hazırlayan gruba verdiği direktiflerde ifadesini bulmaktadır. Bu kanun, beş caballeria, yani 67 hektardan fazla toprağı olmayan ve kanunun neşri tarihinde kiracı, kiracının kiracısı, ortakçı, yarıcı sıfatiyle, ya da mal sahibi ile aralarında mevcut sözlü bir anlaşmaya dayanarak bu toprağı bizzat işleyen köylülerin, bedelsiz olarak iki caballeria toprağa daha müstahak olduklarını bildiriyordu. Latifundia'lara gelince, kanun bu hususta, 1940 Anayasasının, hükûmete yasama tedbirleriyle onları ortadan kaldırmak yetkisini veren 90. maddesine atıfta bulunuyordu. Asî Ordu bu vaadi yerine getirmiştir.

Kanun istenilen sonucu doğurdu. Radio Rebelde'nin dağlardaki yayınlarından ya da devrimci örgütlerden kanunun getirdiği hükümleri öğrenen köylüler, günden güne sıklaşan saflar halinde devrime dört elle sarıldılar. Escambray tepelerine ulaşır ulaşmaz, Binbaşı Che Guevara toprakları yukarıdaki ilkelere göre dağıtmaya başladı. Bu sırada latifundist'ler, Anayasanın 90. maddesini yerine getirmek vaadinden fazla telâşa kapılmamışlardı. Fidel Castro'nun daha sonraları belirttiği gibi, yeni devrimci hükûmetin, 1933'de kullanılan metotlarla yola getirilebileceğini, o zaman olduğu gibi küçük burjuva «devrimcilerinin» profesyonel burjuva ve toprak ağası politikacılar haline gelebileceklerini düşünmüşlerdi. Ne yazık ki sonraki gelişmeler acıklı bir şekilde aldandıklarını meydana koymuştur...

1959 Ocak ayından Mayıs ayına kadar, Fidel Castro'nun önderliğindeki devrimci güçler toprak reformunu hazırlamakla uğraştılar. Bu arada, Batista aleyhindeki ihtilâle katılan çeşitli güçler arasında politik bir kutuplaşma ve yön tayini başladı. Hükûmetin içindeki ve dışındaki sağ kanat, «güdümlü» bir toprak reformunu, yani burjuva reformcularının öteden beri Lâtin Amerika'da istedikleri ve Romulo Betancourt'un ve ortaklarının Venezuela'da uyguladıkları cinsten bir reformu savundu. Sağcıların iddiasına göre, eğer köylüler bedavadan toprağa sahip olacak yerde bedelini ödemek zorunda kalacak olurlarsa, verimliliğini arttırmak için daha büyük bir gayret sarfetmeğe itilmiş olacaklardı. Sömürücüler alacakları tazminatla ceplerini doldurmak sevdasının yanısıra, ekonomik buhranlar köylüleri başka ülkelerde olduğu gibi bir kere daha iflâsa sürüklediği vakit topraklarını geri almak umuduna kapılmışlardı. «Diaria de la Marina» nın sözcülüğünü yaptığı en gerici gruplara gelince, bunlar her türlü toprak reformuna karşı çıkıyorlar ve kullanılmayan toprakların imar ve iskânı için bir plân düzenlenmesini savunuyorlardı. Amaçları, köylülere tarım için yeni sahalar açtırmak ve ondan sonra da bu yerleri düşük fiyatlarla satın almaktı.

Bilindiği gibi, Mayıs 1959 toprak reformu bütün bu ümitleri boşa çıkarmış ve yeni dünyada ilk defa olmak üzere toprak mülkiyeti sisteminde köklü ve gerçekten devrimci dönüşümler yaratmıştır.

Bu reform, ülkedeki bütün toprakların yukarıya yakın bir kısmının millileştirilmesi, yukarıda belirtildiği gibi, tarımın sosyalist bir temele oturtulması hususunda çok önemli bir rol oynamakla beraber, henüz ortaya sosyalist amaçlar atamazdı. 3 sayılı kanunun vaadettiği gibi latifundia'ları kaldırmaya gelince, bu şahsî topraklar için 67 hektarlık bir tavan tesbit edildiği ve toprağını bizzat işleyen köylülere bedelsiz olarak iki caballeria daha toprak verildiği zaman gerçekleştirilmiştir. (Aslında köylüler 67 hektarı da bedava almışlardır, çünkü 1959'dan itibaren kiralar kaldırılmış ve 1963'de yapılan ikinci toprak reformu ile de 26,8 hektarlık asgarî miktarın üstündeki topraklar için hiç bir bedel ödenmesine lüzum kalmamıştır.)

Amerika kıtasındaki en geniş ve şümullü toprak reformu böylece tamamlanmış ve yeni savaşların yolu açılmıştı.

Gerçekten de çok geçmeden yeni savaşlar başlayacaktı.

Çok geçmeden anlaşıldı ki, reformun öngördüğü toprak mülkiyetinin yapısı, devrimin birbuçuk yıl sonra kazandığı sosyalist muhteva ile bağdaşabilecek gibi değildi. Reform 10,000 kadar toprak sahibine dokunmamıştı. Bunların bekası, devrimin burjuva demokratik millî kurtuluş safhasında hoş görülebilir fakat sosyalist gelişme ile bağdaştırılamazdı. Bu 10,000 toprak sahibinden 6,000'i 67 ilâ 134 hektar (toplam olarak 607,500 hektar), 3.000'i 134 ilâ 268 hektar (toplam olarak 610,000 hektar) ve 1,500 kadarı da 268 ilâ 400 hektar (toplam olarak 500,000 hektar) toprağa sahipti.

Bu sosyal gaıp, eski latifundist'lerden arta kalanları, toprağı kapitalist metotlarla işliyen köy burjuvazisini (örneğin, büyük pirinç üreticilerini ve çiftliklerinde büyükbaş hayvan yetiştirenlerin), bir de köy sömürücülerinin başka bir çeşidi olan zengin köylüleri kapsıyordu.

Sosyalizmin bir amaç olarak ilâniyle birlikte, köylerdeki sınıf mücadelesi yeni bir güç kazandı. 1961 yılının ilk aylarından itibaren, burjuvazi ve toprak sahibi sınıflarının hâlâ ayakta kalan 10,000 üyesi, Küba ekonomisinin anti - sosyalist güçlerden arta kalan yegâne sosyal sektörü idi, zira Küba'lı kapitalistlerin mülkiyetindeki sanayiin millileştirilmesine Ekim 1960'dan beri başlanılmış, burjuvazinin ihaneti ve emperyalist emellere ve saldırılara hizmet eğilimi böylece akim bırakılmıştı.

Köy burjuvazisi ve toprak ağaları, 200,000 aileyi kapsayan emekçi köylü kütlesinin içine saplanmış bir hançerdi. Devrim öncesi toplumda, bunlar en iyi yetişmiş ve en nüfuzlu elemanlara sahiptiler; politikacı «patronlar», kâh okşayarak kâh gözdağı vererek kendi işçileri üzerinde bile hâkimiyet tesis etmeyi başarabilmişlerdi.

Devrimciler, bu güçlerin sadece ilerdeki muhalifleri olmakla kalmayıp o anda dahi düşmanları olduklarını çok iyi biliyorlardı. Devrimci liderler, yegâne doğru stratejinin, emekçi köylüler kütlesini bu nüfuzlu ve kuvvetli azınlıktan, belki tek başlarına çalışan 200,000 köylü ailesinin toplamı kadar toprağa sahip olan bu sömürücü gruptan tecrit etmek olduğunu anlamışlardı. (Köylülerin işgalindeki toprakların toplam yüzölçümü 2,5 milyondan bi-

raz daha azken, köy burjuvazisi ile toprak ağalarının mülkiyetindeki arazi 1,8 milyon hektardı).

67 hektardan büyük işletmelerin tümünü millîleştirmek suretiyle bu davayı kökünden halletmek o anda bahis konusu olamazdı. 1960 veya 1961'de bu yapılmış olsaydı, ekonomik sonuçları felâket olurdu, çünkü devrim bu takdirde eline geçecek olan yedi milyon hektara yakın arazi üzerinde üretimi örgütleyecek ve düzenleyecek teşkilât, araç, idarî ve teknik personelden henüz yoksundu.

Bu itibarla, bir süre için bu sınıf düşmanları ile birlikte yaşamak ve bu arada devlet güdümünde bir tarımın örgütsel temelini atmak, idarî personeli yetiştirmek, emekçileri asgarî teknik araçlarla donatmak ve çiftlik üretimini makineleştirmek zorunlu idi.

Fakat düşman da, büsbütün yenik düşmeden önce saldırıya geçmesi gerektiğinin farkında idi. Köyler burjuvazinin son kalesi idi. 1960 yılının son aylarında ve 1961'de, CIA, hizmetindeki muhacir gruplar ve hâlâ Küba'da icrai faaliyet eden ajanları, köy bölgelerini kontrolleri altında bulundurmak için her türlü gayreti sarfediyorlardı. Amaçları şunlardı :

1. Sınıf müttefiklerini (yukarıda sözü edilen 10,000 köy kapitalisti ile toprak ağası), bir karşı - devrim aracı olarak hem siyasî bakımdan (küçük köylüleri kendi saflarına çekmek için onlardan yararlanmak suretiyle) hem de askerî bakımdan (malikânelerini silâhlı çeteler kurmak ve ABD'nden getirilen silâhları depo etmek için üs olarak kullanmak ve teşkilât merkezleri teşkil etmek suretiyle) harekete geçirmek, faal bir hale getirmek.

2. Köylülerin politik desteğini sağlamak ve bunun için de kâh insafsız bir teröre başvurmak kâh köylüleri aldatmaya matuf bir iftira ve propaganda kampanyasına girişmek, devrimin toprak üzerinde özel mülkiyeti tamamen ortadan kaldırılacağına da, Fidel Castro ile diğer devrimcilerin bunun aksine verdikleri teminatın bir aldatmacadan ibaret olduğuna, aslında köylerde sosyalist rejimin birçok aşamalardan geçeceğine ve sonunda bütün toprakların devletleştirileceğine köylüleri inandırmak.

Bu kampanyayı yürütmek için, başta radyo yayınları günün ve gecenin her saatinde bütün Küba'da işitilebilen Amerikan emperyalizminin propaganda makinesi olmak üzere çok kuvvetli bir mekanizma harekete geçirildi.

Fakat devrim, bu ekonomik, teknik ve politik baskıyı, küçük köylülere karşı izlediği doğru politikanın dayanılmaz tepkisiyle karşıladı.

Devrimin taktikleri şu ilkelere dayanıyordu :

1. Sosyalizme düşman sektörlere ait toprakların millîleştirilmesi daha elverişli bir zamana kadar ertelenecek, buna mukabil her türlü karşı - devrimci hareketle mücadele edilecek ve bu harekete katılanlar, toprakları kanun dairesinde ellerinden alınmak, istimlâk edilmek suretiyle cezalandırılacaklardı.

2. Küçük köylüler, yalnız propaganda ile değil, aynı zamanda çıkarlarına uygun ve bunun sonucu olarak devrime güvenlerini kuvvetlendirecek pratik tedbirlerle, devrimin kendilerini topraklarından yoksun kılmayacağına, aksine sağlam bir şekilde ayakta durabilmelerini sağlayacağına, sos-

yalizmin kredi ve makine temin etmek suretiyle ve fiyat politikası gibi tedbirlerle küçük köylüye yardım edeceğine inandırmak lâzımdı.

Öte yandan, küçük toprak sahipleri ile köy burjuvazisi ve toprak ağaları arasında kesin bir ayırım çizgisi çizmek ve sömürücü sınıflara topraklarının ellerinden alınacağı korkusunu vermemekle beraber, devrimin «mülkiyet haklarına» ilânihaye saygı göstereceği ümidine de kapılmamalarını sağlamak gerekiyordu. Bu ayırım çizgisi, devrimin amaçlarını desteklediklerini gösteren köy burjuvazisi ile toprak ağalarına icabında topraklarını muhafaza etmelerine izin verilmesi imkânını da bertaraf etmiyordu.

Bu stratejik ve taktik ilkelere uygun olarak, Ulusal Küçük Tarım İşletmeleri Birliği, köylü sınıfının menfaatlerini temsil eden tek örgüt olarak kuruldu. 67 hektardan çok araziye sahip olan mülk sahiplerinin bu örgüte üye olmalarına izin verilmedi. Açılış töreninde Fidel Castro, hiç bir şüphe ve tereddüde yer bırakmayacak şekilde, devrimci güçlerin, köylülerin kendilerine tahsis edilen topraklar üzerindeki haklarını koruyacağını ilân etti. Demecinde, küçük toprak sahibinin köylerde devrimin kalesini teşkil ettiğini, emekçi sınıfın güvenilir bir müttefiki olduğunu belirtti. Birlik, küçük toprak sahipleri için krediler düzenlemek ve onlara gerekli üretim araçlarını sağlamakla görevlendirildi. Topraklarını devlete ait makinelerle sürmek ve ekip biçmek için bir çiftlik makineleri servisi ihdas edildi.

Prensipler doğru olup kesinlikle saptanmıştı. Fakat bu prensipler her zaman doğru olarak uygulanmadı. 1961 ve 1962 yıllarında, Domuz Körfezi istilâsı ve CIA'nın düzenlediği saldırılar sırasında, düşmanın ekmeğine yağ süren bazı hatâlar işlendi. Bir kere, bazı mahallî yetkililer, karşı-devrimin başlıca tertipçileri ve elebaşıları olan köy burjuvazisi ve eski toprak ağaları ile, bunların yürüttükleri propagandanın etkisi altında kalarak, ya da korkudan veya istikballerine güvenemediklerinden düşmanla az veya çok kararlı şekilde işbirliği yapan küçük köylüler arasında doğru bir tefrik yapmak yeteneğinden yoksundular. Aşırı tedbirler sadece asıl düşmanı hedef almakla kalmayıp, menfi propagandaların kurbanı olan aldatılmış kimselere de uygulandı. Küçük işletmecilerin topraklarının zoralımı, hukukî açıdan bazı hallerde meşruiyet sınırının içinde kalmakla beraber, düşmanın eline yüzlerce emekçi köylüyü aldatmak için bir koz vermiş oldu. Nitekim, Matanzas eyaletinde ve Las Villas'ın güney bölgelerinde, 67 hektardan fazla toprağı olmayan köylülerin de topraklarının ellerinden alındığını gören ve bunların karşı-devrimci faaliyetleri yüzünden cezalandırılmış olduklarına her zaman kanaat getiremeyen köylülerin büyük bir kısmı, devrimin izlediği politikaya güvenlerini kaybetmeye başladılar.

Başka bir hatâ durumun daha da kötüleşmesine yol açtı. Her ne kadar Fidel Castro ve millî liderliğin öteki kadroları, karşı-devrimci hareketlere karışan toprak sahipleri ile ilgili devrimci kanunların uygulanması hususunda alınacak kararların dernek toplantılarında üyeler tarafından oy çokluğu ile alınmasını teklif etmiş ise de, birçok hallerde bu düşünce yanlış yorumlandı ve kararlar küçük çiftçilerin kendi aralarındaki toplantılarda alınacak yerde, tabiatiyle kamulaştırmadan yana olan tarım işçilerinin toplantılarında alındı.

Bu sıralarda bazı köylü gruplarının hoşnutsuzluğuna yol açan diğer bir etkeni de inceleyelim.

Devrimden sonra, çiftlik mahsullerine ilişkin talep keskin bir artış kaydetti. 1959 ile 1961 arasında, köylülerin toprak kirasından muaf kılınmaları, şehirlerde kiraların düşürülmesi, parasız öğretimin ihdası ve hepsinden önemli olmak üzere 400,000 şehir ve köy emekçisine iş bulunmuş olması gibi etkenlerin tesiriyle satın alma gücünün yılda 500 milyon peso arttığı göz önünde bulundurulacak olursa, bu talep artışının nedeni kolaylıkla anlaşılır.

Fakat yiyecek maddeleriyle giyim eşyası için talep, artan satın alma gücü ile orantılı olarak çoğalırken, pazar için mal üretimi bu artışa ayak uyduramıyordu. Üstelik, artık kira ödemek zorunda olmayan ve tarım ürünleri için ödenen daha yüksek fiyatlar sayesinde satın alma güçleri artmış bulunan köylüler, eskiden pazarda sattıkları mahsulleri şimdi kendi tüketimleri için muhafaza ediyorlardı. Devrimden kısa bir süre önce Katolik Gençlik Teşkilâtı tarafından yapılan bir araştırmanın Küba köylüleri ile tarım işçilerinin hemen hiç et ve yumurta yemediklerini, süt içmediklerini ortaya koyduğunu göz önüne alacak olursak, tarım alanlarında üç milyon yeni tüketicinin ortaya çıkmasının ne demek olduğu, bunun kaçınılmaz etkileri anlaşılır. Devrimci devlet, kendisine ait arazide köylülerin arz noksanını ve şehirlerin talep fazlasını telâfi edebilecek ve karşılayabilecek bir durumda değildi. Devlet malı topraklarda randıman 1959 - 61 arasında azalmış olmamakla beraber, artan talebi karşılamaya yetecek kadar hızla çoğaltılamadı da.

Yiyecek ihtiyacını karşılamakta sıkıntıya düşünce, özel toprak sahibi köylülerin küçük burjuva tabiat ve eğilimleri su yüzüne çıktı ve onları durumdan istifade etmeye itti. Beklendiği gibi, spekülasyon, karaborsa yeniden alıp yürüdü ve karşı - devrimci gruplar şehirlerdeki durumu daha da vahimleştirmek ve hoşnutsuzluk tohumları ekmek için bundan yararlanmaya kalktılar.

Mahallî yetkililerin ve INRA (Ulusal Toprak Reformu Enstitüsü) temsilcilerinin bir çoğu, gereksiz bir telâşa kapıldılar. Bu sorunları ekonomik ve politik tedbirlerle çözümleyecek yerde, idarî tedbirlere ve tedhiş hareketlerine tevessül ettiler. Bunun için hiç bir kanunî dayanak bulunmadığı halde, köylüleri mahsullerini sadece devlete satmaya zorladılar ve bazı hallerde, pazar için üretilmiş olan toprak mahsullerini müsadere etmeye kalktılar.

Yukarıda işaret edildiği gibi, bu hatâlı hareketler Partinin ve hükûmetin politikasına aykırı bulunduğu gibi, birçok bölgelerde gerginlikler yarattı. 1961 yılının sonlarına doğru karşı - devrimciler, hükûmetin halkın tam bir desteğine sahip olmadığı bazı bölgelerde entrikaları için müsait bir zemin buldular. Buna mukabil, Sierra Maestra gibi diğer bazı bölgelerde köylüler silâhlı düşman çetelerini bizzat imha ettiler.

Mart 1962'de devrimin liderleri, eyalet ve mahallî idareler seviyesindeki tarım başkanlarının katıldığı bir konferansta bu sorunu incelediler. Fidel Castro bu toplantıda, durumun inceden inceye tahliline temel teşkil eden bir raporunu okudu. Aşırı sapmalar suçlandı ve ülke çapında tedbirler alınarak doğru çizgiye dönüldü.

Emekçi sınıf ile köylüler arasındaki ittifakı pekiştirmenin artık çaresi bulunmuştu. Yönetici kurullar ve parti, köylülere ihtiyaç duydukları şeyleri temin etmek ve bir tarım âletleri servisi örgütlemek suretiyle tarım ikmal politikasının eksiklerini ortadan kaldırmak için ciddî surette çalışmaya başladılar. Öte yandan, küçük çiftçiler birliği faaliyetlerinin muhasebesini yaptı. Anlaşıldı ki, şimdiye kadar daha ziyade idarî işlerin üzerine eğilmiş olan Birlik, politik ve örgütsel çalışmayı ihmal etmiş ve sonuç olarak köylülerle ilişkilerini yitirmişti. Artık yetkilerini ve idarî görevlerini hükûmetin ihtisas organlarına devretmenin ve kendisi de köylülerin ihtiyaç ve özlemlerini dile getiren ve onlara bütün sorunları birden halletmenin imkânsızlığını anlatan bir meslek teşekkülü haline gelmenin zamanı gelmişti. Bir kelime ile, köylüler karşısında devrimi ve devrim karşısında köylüleri temsil eden bir kuruluş haline gelmesi gerekiyordu.

Artık mücadele, bir yandan köy burjuvazisi ile arta kalan mülk sahipleri ve öte yandan emekçi köylüler arasında cereyan edecekti. Bu konuda önemli olan, köylülerin bu iki sınıf arasındaki farkı bizzat görmeleri, köy burjuvazisi ile büyük toprak sahiplerinin menfaati onları devrimle uyuşmazlık haline getirirken, küçük köylülerin menfaatinin aksine devrimle çözülmez bir şekilde bağlantılı olduğunu anlamaları idi.

Elbette ki bu amacın yalnız konuşmalarla gerçekleştirilmesi mümkün değildi. Bu itibarla şimdi biraz da tarım politikamızda kullanılan bazı metotlara daha yakından bakmamız gerekiyor.

Serbest Ticaret ve Âdil Fiyatlar

Küba'daki koşullar altında, başka sosyalist ülkelerin bu sahadaki deneylerini tekrarlamakta fayda yoktu. Örneğin, aynî bir vergi ihdas etmek ya da köylüleri mahsullerini devlete satmaya zorlamak, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifakın temelini çürütmekten başka bir işe yaramazdı. Devrim, köylünün mahsulünü şehirli tüketiciye doğrudan doğruya ve serbestçe satmak hakkını tanıdı. Aynı zamanda fırsatçı ve vurguncu aracılara karşı amansız bir savaş ilân edildi.

Geçmişte çiftlik mahsulleri tüketicilere bu aracılar vasıtasiyle satılır, aracı mahsulü köylüden yok pahasına satın alır ve sonra tüketiciden fahiş bir fiyat talep eder, böylece hem üreticinin hem de tüketicinin sırtından zenginleşirdi. Birtakım özel kanunlarla devrim bu vurgunculuğun kökünü kazıdı.

Bir yandan da INRA, satın alma teşkilâtının işleyişini düzeltti. Bu teşkilât, şehirden ne kadar uzakta olursa olsun, bütün köylülere elini uzattı. Böylece aracıların bertaraf edilmesi, köylünün mahsulünü pazara götürüp satmasına engel olmadı. Ayrıca yeni bir fiyat politikası uygulandı. Bu fiyat politikasının dayandığı ilkeye göre, sosyalizme geçiş döneminde, fiyatlar devrimin küçük köylülerle ilişkisi bakımından, ücretlerin devrimin işçi sınıfı ile ilişkisi bakımından oynadığı rolü oynayacaktır. Sosyal hâsılanın, ona geçen emeğin niteliği ve niceliği ile orantılı olarak dağıtılması, ancak elverişli bir fiyat sistemi yolu ile gerçekleştirilebilir.

Böyle bir sistemin Küba'da kurulmuş olduğu söylenemez. Çünkü, değer kanununun emirlerine uyan toprak mahsullerinin fiyatını, mamul madde fiyatlarından ve hizmet bedellerinden tamamen tecrit etmeğe imkân yoktur. Fakat tarım fiyatlarını, mahsulün ihtiva ettiği sosyal bakımdan gerekli emek miktarına göre ayarlamak ve böylelikle üreticiyi arz ve talep dalgalanmalarına karşı korumak yolunda önemli adımlar atılmış, ilerlemeler kaydedilmiştir.

Bazı mahsullerin, örneğin şeker kamışının fiyatları, köylüleri, yeni metotlar ve sun'i gübre kullanmak suretiyle dönüm başına verimi arttırmaya teşvik edecek şekilde ayarlanmıştı. Hektar başına 35 tondan fazla mahsul elde eden özel üreticilere daha yüksek bir fiyat veriliyor ve verimin yılda en az yüzde otuz oranında artması halinde bu fiyat daha da yükseltiliyordu. Bu özel tedbirler, şeker kamışı tarımının memleket ekonomisindeki önemli rolü bakımından gerekli görülmüştür.

Buna bir «fiyat ayarlaması» politikası denebilir. Ancak bu ayarlama hiç bir suretle keyfî değildir, çünkü kullanılan tarım metotlarına ve makineleşme derecesine bağlı bulunan ortalama üretim masrafları, yani maliyet fiyatı hiç bir zaman gözden uzak tutulmamaktadır. Hükûmet son zamanlarda, havuç, lahana, pancar gibi sebzeler için ve yüksek randıman sebebiyle talebi aşan diğer bazı iaşe maddeleri için ödenen fahiş fiyatları indirmiştir. Öte yandan, talebi karşılayamayan mahsullerin fiyatları arttırılmıştır. Örneğin, adına «malanga» denilen ve Küba'da patatesin yerini tutan, özellikle çocuk gıdasına önemli bir yer işgal eden bir yumrulu bitki için böyle bir fiyat arttırmasına başvurulmuştur, çünkü köylüler randımanı nisbeten düşük olduğu ve çok emek istediği için «malanga» yetiştirmeğe pek hevesli değillerdi.

Fiyat sisteminin diğer bir özelliği, toprağın verimliliğinin, iklim şartları sebebiyle daha düşük olduğu dönemler için geçerli olmak üzere yapılan mevsimlik ayarlamalardır.

Arz talebi geçse bile satış fiyatlarının düşürülmemesinin istikrar sağlayıcı bir etkisi olmaktadır. Devlet satın alma teşkilâtları, iklim şartlarından ötürü geçici bir üretim fazlası meydana geldiği zamanlar, ya konserve yapmak ya da hayvan gıdası olarak kullanmak üzere artan sebzeleri alırlar. Talep dalgalanmalarına göre satış fiyatlarını indirmek, hem üreticileri zarara uğratır, hem de prodüktivite arttıkça kârları bununla orantılı olarak azalacak olan üreticilerin şevkini kırar.

Son olarak, şu noktaya da işaret etmek gerekir ki, tarım mahsulleri için satış fiyatları tesbiti sistemi eşitlikle uygulanan bir sistemdir, yani devlet sektöründeki devlet malı çiftlik işletmelerine ne fiyat ödeniyorsa, köylülere de aynı fiyat ödenmektedir. (Tek istisna, köylülere daha yüksek bir fiyat ödenen şeker kamışıdır).

Devrimin Zaferi

Devrimin politikası tam bir başarıya ulaşmıştı. 1962 - 64 yılları, işçi sınıfı ile köylüler ittifakının tam bir şekilde pekiştirilmesine tanık oldu. Köylerde karşı - devrimci hareketlere öldürücü darbeler indirilirken, devrimci

hükûmetin ve yönetim organlarının köylü sınıfı ile ilişkileri hızla düzeliyordu. Tabiî bu bütün işler yolunda gidiyordu demek değildir. Fiyat dengesizlikleri, devlet satın almalarında noksanlar, üretim araçlarının temininde zorluklar, v.b. bugün de mevcuttur. Fakat Partinin dikkatini köylere çevirmeğe başladığı andan itibaren, devrimin bu alandaki olumlu sonuçları gözle görülür hale geldi.

1963 Ekiminde girişilen ikinci toprak reformu devrim için büyük bir imtihandı. Reformun amacı, köy burjuvazisi ve toprak ağaları sınıfının arta kalan 10,000 üyesinin topraklarını, tazminat karşılığında, millîleştirmek ve bu kimseleri köylerden çıkarmaktı. Bu reform, Küba devriminin birçok dostlarını endişeye düşürmüştür. Bunlar, başka sosyalist ülkelerde girişilen tecrübeleri hatırlayarak, reform tedbirlerinin küçük köylüler arasında hoşnutsuzluk yaratabileceğini ve böylece karşı - devrimin amaçlarına hizmet edebileceğini sanmışlardı.

Fakat Küba'nın liderleri durumu biliyor ve küçük köylülerin devrime sadık kalacaklarına güveniyorlardı. Son yıllarda girişilen eğitim çalışmalarının ve pratik tecrübelerin, özellikle geçmişin hatâlarını tamir etmek için izlenen politikanın (ki bu politikanın önemli bir unsuru, devrimci kanunların uygulanmasında başvurulan aşırı metotlar sonucunda küçük köylülerin elinden alınmış olan toprakların sahiplerine iadesini istihdaf ediyordu) küçük köylülere itimat telkin ettiğini, mülklerinin dokunulmazlığı ve devrim adına Fidel Castro tarafından yapılan vaatlerin mutlaka yerine getirileceği hususunda onlara tam bir güven verdiğini biliyorlardı.

Tecrübeler haklı olduğumuzu göstermiştir. Bir gün içinde, Partinin doğrudan doğruya gözetimi altında, 67 hektarın üstündeki bütün işletmeler ülkenin her tarafında devletleştirilmiştir. Köy burjuvazisi, toprak ağaları ve karşı - devrimci müttefikleri felce uğramışlar ve her yerde reformu destekleyen küçük köylüleri ayaklandırmak için hiç bir şey yapamamışlardır.

Flora kasırgasının yarattığı beklenmedik hal, köylerdeki durumu ağır şekilde sekteye uğratmış, fakat bir yandan da köylüleri devrimci hükûmetin arkasında kenetlenmeye sevketmiştir. Millî bir felâket halini alan kasırga, tam ikinci toprak reformuna başlandığı sırada ülkenin üzerine çökmüştür. Kasırga, Camagüey ve Oriente eyaletlerinde çok kalabalık bölgeleri kasıp kavurmuş, yaklaşık olarak bin kişinin ölümüne yol açmıştır. Binlerce aile, evlerinden, mahsullerinden ve hayvanlarından olmuşlardır. Devrimden önce böyle bir âfet, kurbanlar için tam bir yıkım olurdu. Fakat şimdi köylüler, hükûmet ve Parti liderlerinin yardımlarına koştuklarını gördüler. Bizzat Castro, hayatı pahasına, Cumhurbaşkanı Dorticós ve Bakanlar Kurulu üyeleri ile birlikte, kasırganın en çok hasara yol açtığı en tehlikeli yerere kadar gitti. Partinin, kurtarma çalışmalarını düzenliyen hava kuvvetleri ve ordunun sayesinde, binlerce can kurtarıldı. Kasırgadan hemen sonra, köylülerin ve tarım işçilerinin evlerini yeniden inşa etmek için yoğun bir çalışmaya geçildi.Kazazedelerin kredileri ve borçları ertelendi, yeniden üretime başlayabilmeleri için kendilerine hayvan ve kredi verildi. Felâketin üzerinden altı ay geçmeden, en çok zarar gören bölgeler yeniden tarıma açıldı, eskisinden daha mamur ve müreffeh bir hale getirildi.

Hükûmetin kasırga sırasında ve kasırgadan sonra köylülere karşı gösterdiği yakın ilgi, bu sınıfın devrim liderleri ile bağlantısını büsbütün kuvvetlendirdi, emperyalistlerle ajanlarının, son toprak reformunu istismar ederek devrimle köylülerin arasını açmak ümitlerini suya düşürdü.

1964'de karşı - devrim köyde bütün gücünü yitirmiş, buna mukabil devrim cephesi duruma hâkim olmuştu.

Satın Alınan Toprak Mahsullerindeki Artış

Köylülerden satın alınan toprak mahsulleri hakkındaki veriler, politik durumun ekonomik ibresi sayılabilir.

Yukarıda işaret edildiği gibi, bugün Küba köylerinde 200,000 kadar aile yaşamaktadır. Ancak 40,000 köylünün (eski yarı - proleter unsurlar) toprakları, pazar için kayda değer bir üretim fazlası meydana getiremeyecek kadar küçüktü. Bugün bu tarım işçileri bütün yıl boyunca belirli bir ücret almakta ve sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere kendi küçük topraklarını işlemektedirler. (Bu kategori aynı zamanda köylü ailelerinin, ya miras yolu ile ya da aile topraklarının başka nedenlerle parçalanması sonucunda paylarına küçük topraklar düşen üyelerini kapsamaktadır).

Pazara ulaştırılabilecek bir üretim fazlası sağlayan köylü ailelerinin sayısı böylece 150,000 ile 160,000 civarındadır.

1964'de satın alınan toprak mahsullerine ait verilere göre, devlet kuruluşları özel üreticilerden yaklaşık olarak 220 milyon peso değerinde mahsul satın almışlardır. Ayrıntılar ise şöyledir :

Et	13,782,170	Süt	10,408,060
Şeker kamışı		Tarla ve bahçe mahsulleri	120,285,000

Süt için verilen rakamlar, sadece Birleşik Süt Sanayii'ne satılan miktarı göstermektedir. Bütün satışların yüzde ellisinden fazlasını meydana getiren mahallî kuruluşların mübayaaları buna dahil değildir.

Bu rakamlardan anlaşıldığına göre, işletme başına isabet eden yıllık devlet mübayaaları 1,500 peso'ya baliğ olmaktadır. (İşletmelerin ortalama yüzölçümü 13 hektar olarak kabul edilebilir). Köylüler, ürünlerinin üçte ikisine yakın bir kısmını merkezî veya mahallî devlet kurumlarına satmaktadırlar.

Köylülerin genellikle mahsullerini devlete satmaya istekli olmaları karşısında, şeker kamışının satın alma fiyatlarını yükseltmenin sonuçlarını görmek ilginç olacaktır. 1963'de hektar başına ortalama hasılat 28,6 ton iken, 1965'de 45,5 tona yükselmiştir. Bu şimdiye kadar küçük köylüler tarafından elde edilmiş olan en yüksek randımandır.

Fakat aynı zamanda, hektar başına mutlak randımanın düşüklüğünü de görmemezlikten gelemeyiz. Bunun nedeni ise, geleneksel Küba tarım metotlarının yetersizliğidir. Şüphesizdir ki, daha iyi teçhizat ve yeni çiftçilik metotları, kısa bir süre içinde, köylülerin pazar üretimlerini iki misline çıkarmalarını mümkün kılacaktır.

Kooperatif ve Özel Çiftlikler

Küba'daki toprak reformunu inceleyen birçok başka ülkeler devrimcileri, hükûmetin tarım kooperatiflerini destekleyişinin üzerinde durmaktadırlar. Bu yoldaşlar, tarım kooperatiflerinin aleyhinde olup olmadığımızı, bunları ortak toprak mülkiyeti ve teknik buluşların geniş çapta kullanılması sayesinde üretimi sosyalleştirmenin bir yöntemi olarak kabul edip etmediğimizi merak edebilirler.

Küba devrimi elbette kooperatifçiliğin karşısında değildir. Aksine, kooperatif çiftçiliğin, geniş araziler üzerinde yeni teknikler kullanmak suretiyle tarım işlerini modernleştirmek ve çiftçilerin tek başlarına halledemeyecekleri emek ve işlerin düzenlenmesiyle ilgili daha birçok sorunları çözümlemek yolunda daha elverişli şartlar yarattığını kabul eder. Fidel Castro bu hususu ANAP (Ulusal Küçük Çiftçiler Birliği) Kongresinde açıkça belirtmiştir.

Fakat şunu da unutmamak lâzımdır ki, emperyalistler, emirlerindeki bütün propaganda araçlarını kullanarak, köylüleri aldatmaya matuf yoğun bir kampanyaya girişmişler, bu arada hükûmet ve Parti tarafından «empoze» edlecek kooperatifçilik hareketinin küçük köylüleri topraklarından yoksun kılmanın ilk adımını teşkil edeceğini yaymışlardır.

Bu yalan propagandaya, devrim, Fidel Castro'nun ağzından, kesin bir cevap vererek, köylülerin toprakları üzerindeki mülkiyet hakkını tanıdığını, her köylünün toprağını isterse tek başına ve kendi hesabına, isterse kollektif olarak işlemekte serbest olduğunu duyurmuştur. Biz, hükûmet üyeleri ve devrimci liderler olarak, hiç bir zaman köylüleri kooperatifçiliğe zorlamayacağız; köylüler tercihlerini bizzat yapacaklardır.

İşte bu nedenlerle, Lenin'in de kooperatifleşme hareketinin başlangıcında mutlaka riayet edilmesini istediği ihtiyarîlik ilkesi, Küba'daki özel şartlar karşısında daha büyük bir önem kazanmaktadır.

Öte yandan, kooperatiflerin gereği sorunu, Küba devriminde, diğer sosyalist ülkelerdeki devrimlerde olduğundan başka türlü ortaya konulmalıdır. Bu ülkelerin hemen hepsinde ve özellikle Sovyetler Birliğinde, kooperatifçilik tarımı sosyalleştirmenin en önemli ve can alıcı sorunu idi, çünkü toprakların yüzde doksanı milyonlarca küçük köylünün elinde bulunuyordu. Çin'de ve Orta Avrupa ülkelerinde de buna benzer bir durum vardı.

Küba'ya gelince, durum tamamen farklıdır. Bugün toprakların yüzde yetmişi bütün milletin malı olmuş, yani mülkiyetin en yüksek şekline ulaşılmıştır. Bu devlet topraklarının mevcudiyeti ve sosyalist tipi bir tarım organizasyonu, diğer bazı sosyalist ülkelerde bir süre devam eden durumun aksine, Küba ekonomisinin köylü fertlerin irade ve davranışlarına bağlı kalmayacağının teminatıdır. Şimdiki halde devlet çiftlikleri, başta sığır olmak üzere besi hayvanlarının yarıdan biraz eksiğine sahip bulunmakta, şeker kamışının yüzde 75'ini, **«kenaf»** ve pamuk gibi sanayi bitkilerinin ise yüzde 100'ünü yetiştirmektedir.

Gerçi köylülere ait özel çiftlikler tütün ve kahve üretiminde baş rolü oynamakta, süt ve toprak altında yetişen mahsuller bakımından da devlet çift-

liklerinden daha fazla üretim yapmaktadır. Fakat şurasını da belirtmek gereklidir ki, köylülerin devrime karşı tutumları devrim sürecine tam bir katılma niteliğinde olmasaydı bile, ortada endişeyi mucip bir cihet olmayacaktı, çünkü özel sektörün toplam üretim içindeki payı günden güne azalmaktadır. Gelecek beş yıl içinde, devlet sektörünün şeker kamışı üretimindeki payı eskisinden çok daha hızlı yükselecek, özel çiftliklerin üretiminde hemen hiç bir artış kaydedilmemesine karşılık devlet üretimi yaklaşık olarak iki misline çıkarılacaktır. Bugün devlet sektörü, halkın tükettiği sütün üçte birinden azını üretiyorsa, beş yıl sonra özel sektörü dört beş misli geçecektir. Toprak altında yetişen mahsullere gelince, tarımdaki devlet sektörü için tasarlanan fabrikanın inşasından sonra, bu sahada da özel sektörün geçileceği umulmaktadır. Bundan başka, küçük tütün ve kahve yetiştiricileri devrim hükûmetinin yardımına muhtaç bulunmaktadırlar, çünkü hükûmet mevsimin en hararetli zamanında hasadı biçmek ve mahsulü kaldırmak için öğrencileri, ev kadınlarını ve fabrika işçilerini seferber etmekte, köylüye yardım kampanyası açarak gönüllü kaydetmektedir.

Üretim üzerinde sağlam bir kontrol, köylülere karşı devrimci politikanın izlenmesini kolaylaştırır. Tabiî tarım kooperatifleri için düzenli bir kampanya yürütülmediğinden, bu yöndeki ilerleme yavaş olmaktadır. Fakat tek neden bu değildir. Daha önemli bir neden şudur: Küba'da küçük köylü, Rusya, Çin, Bulgaristan veya Çekoslovakya'daki kardeşlerinin vaktiyle sahip olduğundan daha fazla toprağa sahip olduğundan ve ucuz banka kredileri, elverişli satış fiyatları, makine ve teçhizat temini, teknik yardım, sun'i gübre, v.b. gibi devlet yardımlarından yararlandığından, bir kooperatife katılmak için mübrem bir ihtiyaç hissetmemektedir. Hem zevkini daha çok okşayan özel mülkiyet şekillerini muhafaza etmekte hem de geliri artmaktadır.

Şöyle bir sual akla gelebilir: Acaba bu durum köylerde kapitalizmin gelişmesine yol açmaz mı? Küba devriminin liderleri, küçük mülkiyetin her gün, her saat, her dakika kapitalizmi doğurduğunu söyleyen Lenin'in ikazını unutmamışlardır. Fakat küçük köylüler Küba ekonomisinde, hemen bütün diğer sosyalist ülkeler ekonomisinde taşıdıkları ağırlığı taşımamaktadırlar. Yukarıda gördüğümüz gibi, Küba'da küçük köylüler, sosyalist okyanusun içinde küçük bir adadan ibarettirler. Kaldı ki, küçük köylülerin mahsulüne âdil fiyatlar biçmekle, Küba devrimi, Bukharin'in kulaklara hitaben kullandığı «zenginleşiniz» sloganının etkisinden uzak kalmıştır. Tesbit edilen bu fiyatlar köylüleri en verimli metotlara teşvik edecek nitelikte olmakla beraber, ne aşırı bir teraküme ne de tembelliğe yol açmaktadır. Üstelik, köylü gelirini makine almak için kullanamaz, çünkü bunların hususî şahıslara satılması yasaktır; gelirini daha fazla toprak almaya da harcayamaz, çünkü satışa çıkarılan toprakları satın almakta devletin rüçhan hakkı vardır ve ayrıca devlet özel mülkiyete tâbi toprakların haddinden fazla genişlemesine engel olmak amaciyle satışları yasaklayabilir. Devletin satışa çıkarılan araziyi satın almadığı hallerde, yeteri kadar toprağı olmayan köylülere rüçhan hakkı tanınmaktadır. Bütün bu gibi tasarruflarda köy birliğinin mahallî kolu söz sahibidir.

Bu demek değildir ki, biz köylüler elindeki özel mülkiyetin ilânihaye devam edeceğine ve şu veya bu şekilde bir kooperatifleşmeye gidilmeyeceğine inanıyoruz. Bir kere, bazı mahsullerin yetiştirilmesi, makineleri daha iyi kullanmak ve işletmelerinden azamî randımanı elde etmek için köylülerin ortak bir gayret sarfetmelerini gerektirmektedir (tütün ekiminde olduğu gibi). Bunun içindir ki, köylülerin ortaklaşa sulama işlerini yürüttükleri, kollektif krediler elde ettikleri, sun'i gübre, haşarat öldürücü ilâç, v.b. gibi şeyleri elverişli şartlarla toptan fiyatına satın aldıkları kredi ve hizmet kooperatifleri çok tutulmuş ve başarıya ulaşmıştır. Örneğin, Pinar del Rio eyaletinde, hâli hazırda, makinelerini ortaklaşa kullanan 618 grup tütün ekicisi vardır. Bütün ülkede ise, içinde yarım milyon hektar araziye sahip 56,000 köylüyü toplayan bu tip 816 kooperatif vardır. Daha yüksek, kollektif çiftlik tipi kooperatiflerden ise, sadece 215 tane vardır ve bunlar toplam olarak 30,000 hektar toprağa sahip 2,600 çiftçiyi sinesinde toplamaktadır (bunlara «tarım şirketleri» denmektedir).

Kooperasyonun basit şekilleri hâlen küçük şeker kamışı üreticileri arasında gelişmektedir. Makineleşmenin ilerlemesi ile, bu üreticiler, âlet ve teçhizat satın almak veya kiralamak ve böylelikle işçi tutmak zorundan kurtulmak için bir araya gelip ortaklaşa çalışmak gereğini duymaya başlamışlardır.

Emek Kıtlığı ve Sonuçları

Emek darlığı, köylüleri yeni metotlar uygulamaya teşvik eden diğer bir etkendir. Bu darlık hem büyük işletmelerin sahiplerini, hem de toprakları küçük olmakla beraber, tütün, kahve veya domates gibi çok emek isteyen mahsulleri yetiştiren çiftçileri etkilemektedir.

Tarım, Küba'da üretici emeğin özel şahıslar tarafından sömürülmesine izin verilen tek sahadır. Emek gücü çok zaman bizzat köylüler tarafından (yarı-proleter ve küçük toprak sahibi köylülerin çocukları), bazen de geleneksel tarım işçileri tarafından temin edilmektedir. Maamafih, sosyalizmin gelişmesi ile, tarım işçileri özel sektörde çalışmaya karşı gittikçe artan bir isteksizlik duymaktadırlar; sosyalist toplumun üyeleri olarak devlet malı çiftliklerde çalışmayı tercih etmektedirler. Bu çiftlikler, sosyal hizmetleri, lojman, kulüp, kreş gibi hususî çiftlik sahibinin hiç birini temin edemeyeceği imkân ve tesisleri ile, tarım işçilerinin günden güne artan bir kısmını çekmektedir. Üstelik, aynı norm ve ücret sistemi her yerde geçerli olduğuna göre (özel sektör mensuplarının kiralık işçilere kanunun tâyin ettiği hadden daha yüksek ücret ödemeleri yasaktır), tarım işçileri bu bakımdan da özel sektöre tamah etmeyip, gittikçe daha kalabalık sayıda devlet çiftliklerinde çalışmayı tercih edeceklerdir.

En az toprağa sahip olan küçük işletmeciler —ki bunlar, geleneksel olarak, köyün politik ve örgütsel bakımdan en ilerici unsurlarını teşkil etmişlerdir— emek davalarını, kendi sektörleri içinde kooperatifler kurmak suretiyle halletmişlerdir. Köylüler tarafından, bölgedeki bütün işletmelerde en çok insan gücüne ihtiyaç gösteren işleri birlikte yapmak için kurulan «karşılıklı yardım ekipleri» nin menşei bunlardır. Bu ekipler ilk önceleri şe-

ker kamışı hasadını kaldırmak için kurulmuş, fakat şimdi hareket diğer mahsullere de yayılmıştır. Bugün 20,000 köylüyü sinesinde toplayan bu gibi ekiplerin sayısı bini aşmıştır; ayrıca bunlar günden güne gelişmekte ve makineleşmektedirler.

Emek gücü kıtlığı sorununun çözüm tarzı da bir kere daha emekçi sınıf ile köylüler arasındaki ittifakın ne kadar güçlü olduğunu göstermiştir. İşçiler, köylülerin, mahsulü, bilhassa şeker kamışını toplamalarına gönüllü olarak yardım etmekte, köylüler de kendi işlerini bitirdikten sonra yine gönüllü olarak devlet malı plantasyonlarda hasat çalışmalarına katılmaktadırlar. Örneğin, şeker kamışı mahsulünü kaldırmak için açılan son kampanyaya binlerce köylü katılmıştır.

25 hektardan büyük çiftliklerin sahipleri biraz değişik bir sorunla karşı karşıyadırlar. Bunlar için emek gücü kıtlığı üretimi sınırlayan bir faktördür. Toprak satın almakta rüçhan hakkına sahip olan devlet, bu köylüler tarafından satışa çıkarılan araziyi, civardaki devlet çiftliklerinin işine yarayabileceği takdirde satın almaktadır. Bundan başka, hükûmet özel çiftçilerden satın aldığı toprakları, kollektif çiftlik tipi kooperatiflere devredebilmekte veya bu toprakları işlemek üzere bir kooperatif kurulmasına ön ayak olmaktadır.

Kooperatif çiftçiliği destekleyen diğer bir etken de, gençliğin tutumu, köylerde yaşayan nüfusun, en çok devrimin tesiri altında düşünceleri şekillenmiş olan bu zinde kesiminin davranışlarıdır. Köylü ailelerinden gelen 100,000'den fazla genç erkek ve kadın, bilhassa Havana'da öğretim kurslarını bitirmişler, genel eğitim seviyelerini ve özellikle teknik bilgilerini yükseltmişlerdir. Bu gençler derin bir şekilde sosyal ve kollektif bir zihniyetle aşılanmakta, yeni kazandıkları kabiliyet ve hünerlerini uygulamak için şiddetli bir istek duymakta, küçük çapta özel çiftçilikle yetinmeyerek ve anne ve babalarını da teşvik ederek geniş ölçüde makineli tarıma geçmektedirler.

Birçok genç erkek ve kadınlar, devlet malı çiftliklerde uzman ve vasıflı işçi olarak çalışmakta ve ileride tarım mühendisi, besicilik uzmanı veya veteriner olmayı ve temelli olarak devlet sektörüne geçmeyi tasarlamaktadırlar. Böylece küçük köylülerin çoğalması süreci geniş ölçüde durdurulmuş olmaktadır.

Bu da göstermektedir ki, şimdiki yapı yakın bir gelecekte yavaş yavaş değişecektir. Genel eğitim muhtemelen büyük işletmelerin ortadan kaldırılması veya kendiliğinden kalkması, orta ve küçük işletmelerin çeşitli tip kooperatifler halinde birleşmesi yönünde olacaktır. Bu suretle, özel toprak mülkiyeti tamamen tasfiye edilmemekle beraber, makineleşme, kimyevî maddelerden yararlanma, sulama, v.b. gibi problemler ortaklaşa halledilmiş olacaktır.

Daha sonra, sosyalist üretimin çoğalması ile birlikte, köylüler, komünizme doğru ilerleyişin geniş çatısı altında istedikleri şekillerdeki tarım faaliyetini seçebileceklerdir.

Akrabaları olmayan ve kendi topraklarını işleyemeyecek durumda olan yaşlı köylülere devlet yardım edecek ve bakacak, topraklarını satın alarak

kendilerine yeter bir gelir sağlayacak yıllık bir meblâğ ödeyecektir. Köylülere emekli aylığı verilmesi için de bir tasarı hazırlanmaktadır. Toprağının bedeli ve emekli aylığı, yaşlı köylünün kendi evinde oturarak hayatının sonuna kadar emeğinin semerelerinden istifade etmesini sağlayacaktır.

Küba devriminin özel nitelikleri, köylü sorununa karşı özel bir tutumu gerektirmiştir. Bu niteliklerden bir kısmı, kapitalist tipi «latifundia» ların kamulaştırılması yolu ile tarımı sosyalist bir temele oturtma sürecini hızlandırmıştır. Diğer bazıları ise, öteki sosyalist ülkelerin çoğunda çiftçi kooperatiflerinin çok daha hızlı bir tempo ile örgütlendiği göz önüne alınacak olursa, bu süreci biraz yavaşlatmış gibi görünmektedir. Genel olarak, Küba tecrübesinin en önemli yanı, tarımın devlet sektörü yolu ile sosyalist çizgiler üzerinde hızla yeniden organizasyonu olmuştur. Bundan başka, şu hususu da isbat ettiğimizi sanıyoruz ki, kooperatifler içinde birleşememiş geniş bir köylü sektörünün mevcudiyeti, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifakı zaafa uğratmamış ve sosyalizmin inşasına bir engel teşkil etmemiştir. Aksine, Küba devrimi, tarım sorununu çözümleme şeklinin, köylülerin sosyalizmi desteklemelerini sağlamanın en iyi teminatı olduğuna ve onların sosyalist ekonomiye gönüllü olarak ve gittikçe daha geniş ölçüde katılmalarını temin etmenin en güvenilir ve en etkili vasıtası olduğuna inanmaktadır.

rasih nuri ileri

doktor şefik hüsnü değimer

Şefik Hüsnü 1. Dünya Savaşı'nda Çanakkale cephesinde.

Doktor Şefik Hüsnü Değimer Türkiye'de ilk defa bilimsel sosyalizmin sesini duyuran ve böylelikle daha önceki ütopik sosyalist görüşleri aşıp Türkiye'nin doğru tahlilini yapan bir Türk marksistidir. Şefik Hüsnü, proletaryanın ideolojisinin ışığında Türkiye'nin şartlarını ve sınıfsal durumunu doğru tahlil etmiş, Türkiye'nin içinde bulunduğu devrimci aşamayı gözden uzak tutmayarak kemalist devrimi desteklemiş, kemalistlerle sosyalistlerin güçbirliğini savunmuş, anti-emperyalist demokratik cephenin kurulması için bütün hayatı boyunca çalışmıştır. Şefik Hüsnü hayatı boyunca eğilmeden ve sapmadan gerçekten demokratik ve bağımsız Türkiye uğrunda, proletarya davasının yılmak bilmeyen savaşçısı olarak mücadele etmiş ve faşizmin hışmına uğrayarak sürgünde ölmüştür. Ölümünün onuncu yıldönümünde AYDINLIK bu gerçek sosyalisti anmayı bir görev bilmektedir.

Doktor Şefik Hüsnü 1887 yılında Selânik'te doğmuş, lise tahsilini orada tamamlamış, ondan sonra da Paris'e giderek Sorbon'da Fen Fakültesini ve Tıbbiyeyi bitirip asabiye mütehassısı olmuştur. Tahsili sırasında Jön Türk'lerle ilişkileri olduğu, büyük sosyalist hatip J. Jaures yoluyla sosyalizmle ilgi kurduğu bilinmektedir. O dönemde Yahya Kemal ve Abdülhak Şinasi beylerle arkadaşlık etmiş, kardeş çocuğu Profesör A. Samim Gönensay ve Prof. Ali Yar ile sürekli bir bağ kurmuştur. Doktor, Fransa'da geçirdiği bu yıllar zarfında genç ve güzel, şairliği ve piyanistliği olan bir Polonyalı üniversite talebesine âşık olmuş ve Polonya'ya gidip kendisi ile evlenmiştir. Bu aşk Dr. Şefik Hüsnü'nün bütün hayatına güzel bir ışık ve sağlam bir dayanak teşkil edecektir. Evliliklerinden bir kızları olmuştur. Eski arkadaşlarından Yahya Kemal ve Şinasi Hisar gibileri ise kötü günlerinde sırt çevireceklerdir.

1919 - 1925

Balkan savaşı sıralarında yurda dönen Dr. Şefik, Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar mülâzımıevvel ve yüzbaşı olarak Çanakkale savaşlarına katılmış; savaş bitince de karanlık mütareke yıllarında siyasî mücadeleye atılmıştır. Türkiye için kurtuluş yolunu sosyalizmde görmekteydi, bunun nedenlerini kendi ağzından dileyelim: «Esasen bizde, Marx'ın devrim için gerekli gördüğü maddî şartlar da daha yerine gelmiş değildir... bu noktayı kaydedelim... iddia edeceğiz ki, bu şartların doğuşunu beklemeden, sadece halk sınıflarının sosyal şartlarına güvenerek, pek yakın bir vadede (Türkiye) devrimini yapmaya mecburdur, meğer ki, sömürge ahalisi derekesine inmeye razı olsun!» (26.8.1921). Ve Dr. Şefik Hüsnü bütün hayatını Türkiye'nin emperyalizme bağımlı bir hale düşmemesi için bu gayeye vakfedecektir. Bu mücadelesindeki hata ve sevapları hakkındaki hükmü ancak tarih verecektir. Berlin'de devrimci Türk gençlerinin bir sayı olarak çıkardıkları KURTULUŞ dergisi İstanbul'a taşındığında Dr. «Türkiye'deki Sosyal Hareket» ve «Türkiye'deki Sosyal Sınıflar» başlıklı iki makale yayınlayacaktır. Berlin'deki KURTULUŞ grubunun kurmak istediği parti 20 Eylül 1919 günü **Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası** adı ile kurulmuş, üç ay sonra Ferah tiyatrosunda 2000 işçi delegesi ile ilk kongresini yapan parti, kâtib-i umumiliğine (genel sekreterlik) Dr. Şefik Hüsnü'yü getirilmiştir. Partinin ilk faaliyeti sol kuruluşları ve işçi teşekküllerini BİR ORTAK CEPHEYE davet etmek olmuştur; o sıralarda sosyalist partinin başı Suphi Nuri, arkadaşlarıyla Dr. Şefik Hüsnü'nün partisine katılmışsa da cephe teklifi fazla etkili olmamıştır. Partinin sözü geçen kongresinde alınan kararlar arasında **genel oy, nisbî temsil** isteği yer almaktadır. İngilizlerin İstanbul'u işgali üzerine partinin faaliyeti kısmen yeraltına geçmiş, İngiliz sansürü altında AYDINLIK dergisi çıkartılmış, partinin ileri gelenlerinin bir kısmı Anadolu'ya geçmişlerdi. Anadolu'da çete faaliyetine girişip ilk kurşunlardan birini AYDINLIK grubundan genç bir doktor (Hikmet Kıvılcımlı) atacaktır. İstanbul'da kalanlar da İstiklâl Savaşımıza cephe gerisinde katılmışlardır. Aralarında Mustafa Kemal Paşa ile irtibatı olanlar da bulunuyordu.

O dönemde dünya iki cepheye ayrılmıştı, emperyalist galip devletler

cephesi ile sosyalist mücadele yapan işçilerle geri kalmış memleketlerdeki bağımsızlık savaşlarını yapanların cephesi. Bu bakımdan da mücadele milli hudutları aşan bir nitelikteydi. Bu yönde Mustafa Kemal Paşa'nın bir yazısından parçalar aktarmayı faydalı buluyorum: «Kendi zincirlerini koparmakla iktifa etmeyip iki seneyi aşkın bir zamandan beri bütün dünyanın kurtuluşu için gayri müsavi bir mücadeleye girişen ve zulmün ebediyen dünya yüzünden kalkması için şevkle bahtsızlık ve izdıraplara katılan Rus halkına karşı Türk halkının duyduğu hayranlığı size bildirmekle büyük bir haz duymaktayım. Avrupalı emperyalistlere karşı yüzyıllardan beri müslüman memleketleri müdafaa etmek için mücadele eden milletimiz Rus milletinin insaniyetin kurtuluşu uğrunda yaptığı büyük fedakârlıkları tamamen taktir etmektedir. Tamamen kaniyim ve bu kanaatime bütün vatandaşlarım katılmaktadırlar ki bir yönden batının işçileri, öbür yandan Asya ve Afrika'nın esir halkları uluslararası kapitalizmin azami kâr sağlamak için halen kendilerini birbirini imha ettirmek ve esir tutmak için kendilerini kullandıklarını anladıkları gün ve sömürge siyasetinin caniliği dünyanın ezilen kitlelerinin kalplerine nüfuz ettiği gün burjuvazi iktidarının sonu gelmiş olacaktır.» (2.7.1922). Büyük Millet Meclisi Reisi MUSTAFA KEMAL (İvar Spektor 1956, University of Washington Press). Bu yazı geleneksel düşmanlık gibi sözleri ve o dönemdeki enternasyonalizm hakkındaki propagandaları iyice aydınlatmaktadır. Dr. Şefik Hüsnü ise bu mücadelenin iki cepheliliğine inanmış olarak savaşını sürdürmektedir. Daha zefer sağlanmadan şöyle yazmaktadır: «Derebeyliği andıran, meşrutiyetle yamanmış bir devlet teşkilâtıyla varlığımızı sürdüreceğimizi sananlar varsa, bunlar ancak ciddi meseleleri de latifeye bozan şarlatanlar olması gerekir... Bugünden devrimimizi kendimiz hazırlamaya koyulmalıyız.» (26.8.1921). Zaferden sonra ise; şu önemli tezi ileri sürmektedir: «Bu memlekette bundan sonra ancak üç türlü akım düşünülebilir: 1 — Bugünkü devrimi yapan ve yaşatmaya azmetmiş olanların temsil ettiği cereyan; 2 — Derebeylik artıkları olan geleneklerle ve Osmanlılığa bağlı olanların etrafında toplanan gerici akımlar; 3 — Fakir işçi ve köylü kitleleri ve orta halli sınıflar yararına devrimimizi derinleştirmek, geliştirmek ve onu ortak mülkiyete dayanan bir sosyal devrime vardırmak amacını güden sosyalist akım... Birinci ve üçüncü siyaset uzun süre elele hareket edebilecek ve herhangi bir fırsattan yararlanan gericiliğin tehdit edici bir durum aldığı zamanlarda siyasî ve sosyal devrim taraftarları, milletin ezici çoğunluğu ile beraber, tek bir vücut gibi kara kuvvetlerin karşısına çıkacaklardır.» (Aydınlık, 1 Mayıs 1923; Mete Tuncay, Türkiye'de Sol Akımlar, s. 161, 162). (*) Bu güçbirliği teklifindeki tanımlama ilgi çekicidir: Atatürkçülüğe siyasî devrim (siyasî inkılâp) taraftarlığı, sosyalistliğe de sosyal devrim (içtimaî inkılâp) denmekle çok ilginç bir tanımlama yapılmaktadır. Ne yazık ki sola karşı ilk hareket Aydınlık dergisinin aynı sayısındaki bir bildiriden dolayı yapılmış, Dr. Şefik Hüsnü dahil birçok kişi tutuklanmış ve az sonra beraat etmişlerdir.

(*) Şefik Hüsnü'nün bu yazısını, bu sayımızın «Tarihimizden» bölümünde bulacaksınız (AYDINLIK'ın notu).

Aynı tarihli bir beyanname ile parti asgarî taleplerini bildirmişti: «Genel oy, nisbî temsil; aşarın ve temettü vergilerinin kaldırılması; kademeli bir genel gelir vergisi; devlet tekellerinden başkalarının kaldırılması; dış ticaretin devletleştirilmesi; iktisadî devlet işletmeleri; ekonominin her alanında kooperatifleşme; sendika, birlik, grev ve başka işçi hak ve hürriyetleri; parasız ve zorunlu ilk öğretim; askerlik yükümünün düzenlenmesi; sosyal yardım tedbirleri, memur hakları, derebeylik kalıntıları ile savaşılması» (Aydınlık, aynı sayı). Bu isteklerin ikisi dışında hepsi 27 Mayıs'tan sonra gerçekleşmiş bulundu. Geri kalan iki tanesi ise bugün Atatürkçü ve sol kanadın ortak isteklerini teşkil etmektedirler. Ne yazık ki, Atatürkçülüğün bağımsızlık, siyasî devrim gibi ilkeleri yönünden bugün çok geriye gidilmiştir.

Partinin son günleri yaklaşırken Dr. Şefik Hüsnü, çok ilerisini görerek Halk Partisinin gelişmesini çizmiştir: İktidardan yararlanarak bir kısım küçük ve orta sermayenin sahipleri cüretli işlerle büyük kudrete sahip olur, artık ekonomik (devlet) baskısı istemezler. Zorunlu olarak yabancı sermaye ile işbirliği ederler. Hükûmete (içten) baskıda bulunurlar, dedikten sonra Terakkiperver Fırkayı örnek olarak gösterir ve der ki: «Halk Fırkası da bu iniş üzerindedir», «bu küçük burjuva fırkasına mensup nüfuzlu üyelerin sermayeleri arttığı ölçüde devrimciliği azalacaktır.» (1 Ocak 1925, Aydınlık).

Dr. Şefik Hüsnü, köyler dağınık olduğundan öncülük işçide olmalı, köylü işçi «elele, omuz omuza» birleşmeli, «büyük arazi ve çiftliklerin müsadere ve istimlâki ve toprağı olmayan veya az gelen yoksul köylülere» bedelsiz taksim edilmelidir, demektedir.

Musul'u bize vermemek için İngiliz emperyalizminin kışkırttığı ve silâhlandırdığı Şeyh Sait isyanı hakkında da parti: «İrticaın başında Şeyh Sait değil derebeylik duruyor, irticaa karşı mücadelede halk hükûmetledir»; demektedir ve şu yargıya varmaktadır: «Kara kuvvet bizim de burjuvazinin de düşmanıdır, herşeyden önce bu düşmanı yenmeliyiz.» (23 Şubat 1925, Orak Çekiç).

Dr. Şefik Hüsnü Parti kapatılmadan az önce Varşova'da kalmış bulunan karısının ve kızının yanına gitmişti. 1 Mayıs 1925 günü yayınlanan bir beyanname sebep gösterilerek ileri gelen sosyalistler İstiklâl Mahkemesine sevkedildiler. Dr. Şefik Hüsnü giyaben (Padişaha suikast maddesine göre) 15 yıla mahkûm edildi, Cumhuriyet idaresinde bir anlamı olmayan bu kanun kalkınca cezası 1 yıla indirilmiş bulundu. Anadolu hükûmeti Şıh Sait isyanını bastırmış ve fakat solun teklif ettiği güçbirliğini kabul etmemiş, uzun bir dönem için sağ veya sol hiçbir akıma yer vermeme yolunu tutmuştu, kaldı ki bu dönemde sağ kanat geniş ölçüde idam cezalarına çarptırılmış bulunmaktadır.

Ne yazıkdır ki Anadolu hükûmeti solun israrla istediği toprak reformunu yapmamakla en güçlü sosyal dayanaktan yoksun kalmıştır.

Dr. Şefik Hüsnü'nün 1919 yılındaki görüşü

Kurtuluş dergisinde yayınlanan ve daha sonra «Türkiye ve İçtimai İnkılâp» broşüründe yer alan «Türkiye ve sosyal hareket» yazısında Dr. Şefik

Hüsnü o zamanki Türkiye'yi incelemektedir. Sosyal devrim olanak ve şartlarını saptamak için «Türkiye'nin esaslı bir sosyal ve ekonomik incelemesi gerektiğini, bu yöndeki bilimsel incelemelerin yok denilecek kadar az olduğunu ve çoğunun pek basit ve çok defa yanlış esaslara ve bilgiye dayandığını» söyledikten sonra Türkiye'nin çok değişik karakterli olduğunu belirtmektedir : «Bir eski çağ köyünün birkaç saat ilerisinde ortaçağ şehrine ve de bir eskiçağ kasabasının birkaç gün berisinde son devrin buhar ve elektrik makinalarıyla ve uçuk benizli işçileriyle bir yirminci yüzyıl şehrine rastlanabilir.» Buna karşıt aynı ekonomik gelişmede olan üç esaslı bölge olduğunu belirtmektedir. Bunlar : 1 — Tamamen ziraî devreye bile girmeyen bir ekonomik manzara arzeden Kürtlerle meskûn bölge ve civarı «bu havalide köy hayatı bile henüz başlamamıştır» ... **«Şeyhlerle beylerin keyfî idareleri herşeye hâkimdir»** ... «Daha iyi soyulabilmek ve daha kolaylıkla ezilebilmek için kasden cahil bırakılan pek aşağı bir hayat süren halk ... **reislerine bir mabut gibi hürmet ve itaat edenler.** Üretim en basit şekliyle cereyan eder ve ekseriya pazar için değildir.» ... 2 — Köy ekonomisinin hâkim olduğu yerler.. «bu havalinin gayet geniş arazisi üzerinde pek az nüfus vardır. Halkın büyük çoğunluğu, ebedî bir yoksulluk ve mahrumiyetten başka nasibi olmayan küçük arazi sahipleridir» karasaban kullanılır.. hemen her evde dokuma tezgâhı vardır... kağnı kullanılır..» yeni ileri ziraat, mevcut yerli ve ecnebilere ait bir iki çiftliğe münhasırdır.» 3 — «Ziraatta büyük işletmenin hâkim olduğu, sınainin azımsanmıyacak derecede geliştiği batı Türkiye ve kuzey ve güney sahillerini kapsayan, her yönden büyük nehirlerle sulanan fevkalâde verimli topraklar bu kısmı teşkil eder.» Bu bölgeyi iyice inceleyen Dr. Şefik Hüsnü buradaki proletarya ve yarı-proletarya ve diğer sınıf ve zümreleri inceliyerek sömürünün şekilleri üzerinde durur ve bu bölgeyi iyice ayırdetmek gerektiğini söyler. Bu bölgede «yirmi yılı aşkın bir zaman önce bilinçsiz de olsa bir işçi hareketi doğmuştur ve bu sosyal hareket bugün biraz daha bilinçlenmiş ve güçlenmiştir.» Bu hareket birçok burjuva yazarın söylediğinin aksine «birçok kişinin sunî bir eseri değil aksine ekonomik zorunlukların» kaçınılmaz sonucudur.

Sonuç olarak orta Türkiye sosyal hareket için zayıf bir ortamdır, «buranın özellik ve önemi, fakir ve orta halli ezilen sınıfın bütün arzu ve taleplerini tatmin eden **esaslı şiarlar** etrafında toplanarak sosyal hareketin zaferine **bir destek kuvveti** teşkil etmeğe elverişli olmasıdır.» «Diğer bir sonuç olarak doğu Türkiye'nin sosyal hareket için elverişsiz olduğu» dur. «Buralarda yapılacak bütün hareket teşebbüs ve tecrübelerin akamete mahkûm kalmış bulunması bunu teyit eder.» ... «Türkiye sosyal hareketinin ağırlık merkezi batıdadır.»

«Türkiye'nin sosyal hareketi... tıpkı diğer memleketlerde olduğu gibi başka bir taraftan sokulmaksızın bizzat işçi sınıfının kendisinden, içinde kıvrandığı baskı ve haksızlıklarla dolu yoksul ve sefil hayatından doğmuştur... Türkiye sosyal hareketinin bundan sonra katedeceği ve etmek zorunluluğunda bulunduğu aşama kasden yaratılan arızî işçi ayrılıklarını, sosyal hareketle ilgileri olmadığı halde sadece hasis düşünce, hırslar ve çıkarlarla lâyık olmadıkları baş yerlere gelen yabancı düzme zararlı asalakları ortadan kal-

dırarak ve bu sun'i farkları kaldırarak işçi birliğini kurmak suretiyle yapılacak bilinçlenmenin ortaya çıkaracağı dev güç, bu hareket (genişlediğinde) mevcut ziraî proletarya ve yarı-proletaryanın da katılmasını sağlamakla ikinci adımını atmış olacaktır... Fakir ve orta halli sınıfın, (o sınıfın R. N.) çiftçilerinin tahammül edilmez durum ve halleri sosyal hareketin öncülerinin asla gözlerinden uzak kalmıyacak özel bir önem taşır. Türkiye işçi hareketinin bilinçli öncüleri bu kısımda fakir ve orta halli köylü ve şehirlilerin bütün taleplerini büyük bir dikkat ve bilgi ile inceliyecek ve saptıyacak, işçi sınıfı da bu talepleri kendi mücadele alanına katarak bu hâmisiz ve kimsesiz sınıfın fiilî ve samimî önderliğini üzerine alacaktır. Sahillerle birlikte batı Türkiye'nin güçlü bilinçli proletaryasının orta Türkiye'nin geniş ezilmiş ve yoksul halkı ile kuracağı pek tabiî ve gerçek, karşılıklı çıkarlara dayanan birliğin vereceği dev güç, sosyal devrimin zaferini sağlamakta en büyük âmil olacaktır. Ve bu zafer, bugün sosyal harekete elverişli şartlardan yoksun, büsbütün geri kalmış doğu Türkiye ezilenlerinin de asırlık boyunduruklarını kırdıracak ve onları özgürlüğün mesut ufuklarına kavuşturacaktır.» (Kurtuluş, 1919).

Tam olarak veremediğimiz bu yazı 1919 Türkiyesini bugün için değişmiş bölge ve durumlara göre yansıtmaktadır, o dönemde «aşiret çağındaki» doğu bölgelerimiz hakkındaki kanılar, şartlar değişmiş olmakla beraber çok ilginçtir.

1925 - 1945

Politik devrimlerimizi, Atatürk'ün hastalık ve ölümünü ve sonraki dünya savaşı ve iç ve dış faşizm dönemini kapsayan, Atatürkçülükten dönüşü, yani Dr. Şefik Hüsnü'nün deyimiyle «baştakilerin zenginleşmesi ölçüsünde inkılâptan kopmaları» oluşumunu kapsayan bu dönemde (1927 - 1929) yılları dışında Dr. Şefik Hüsnü yurt dışında hem dünya ve hem de yurt çapında, güç ve çok yönlü bir savaş verecektir. Bizim için çok yönüyle kesintili ve bilinmeyen bir savaş.

Dr. Şefik Hüsnü
1930 Prag'da

Bu dönemin ilk kısmında Atatürk siyasî devrimlerini tamamlıyacak ve fakat bunları savunmada çıkarı olan bir sınıf yaratamadığından devrimler kısa bir süre sonra en yakınları tarafından ihanete uğrayacaktır. Bu dönemde Atatürk (1930 kısa tecrübesi hariç) hiç bir parti ve örgüte izin vermiyecektir. Şefik Hüsnü 1927 yılında tevkif edilmiştir, kendisiyle birlikte 57 kişi daha yakalanmıştır. 1927 davasında Dr. Şefik Hüsnü kanaatlerini sonuna kadar savunmuştur. Kendisi bu davada birbuçuk yıla mahkûm edilmiştir. Atatürk zamanında sola karşı verilen cezalar bu kadardı. Cezasını 17 Nisan 1929 günü tamamlayan Dr. Şefik Hüsnü yurt dışına çıkmıştır.

Bu dönemde 1929 - 1932 dünya krizi ortalığı kavurmakta, Türkiye olayların zoru ile devletçiliğe kaymaktadır. Avrupa'da ise Almanya tam bir ekonomik çöküntü içinde bulunmaktadır. Bankaların, ağır sanayinin yüzde doksanından fazlasını devlet satın almak zorunda kalmış, sol kanat ise seçimleri kazanabilecek bir duruma yaklaşmış, sosyal kaynaşma en kesin bir hal almıştı. Bu durum karşısında devlet makinasını, bürokrasiyi ve de orduyu elinde bulunduran Alman finans kapitali sosyalist bir demagoji yapan Hitler yönetimindeki faşist bir akımı destekleyip demokrasiye son vermek kararını vermiş bulunuyordu. Bu çok önemli dönemde Dr. Şefik Hüsnü, Berlin'de bulunmaktadır. Seçimlerin arifesinde Başvekil olan Hitler, solu seçime sokmamak ve demokrasiyi yok etmek amacı ile Reichstag'ı yani Alman Millet Meclisini Meclis Reisi Mareşal Göring'e yaktırıp yangını solculara yükletmek için geniş bir tevkifata girişmişti (27 Şubat 1933), bunun üzerine partiler kapatılmış ve faşist terör ve cinayetler başlamıştı. Tevkif edilenler arasında Dr. Şefik Hüsnü de vardı. Önce Aleksanderglatz'a oradan Moabit'e atılmıştı. Şefik Hüsnü Ağustos ayında hapisten kurtulmayı başarmıştı.

Doktor Şefik Hüsnü'nün yurda dönüşü

1938 yılında dünya savaşı kaçınılmaz olunca Dr. Şefik Hüsnü'nün karısı Ankara'ya gelmiş ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'dan doktorun yurda dönüş müsaadesini talep etmiş, fakat gereken izini alamamıştır. Bunun üzerine 1939 yılında kardeşi Av. Hakkı Değimer yeniden izin istemiş ve Emniyet Genel Müdürlüğünün 11.7.1939 günlü yazısı üzerine kendisine 5.8.1939 tarihinde Paris konsolosluğu pasaport vermiştir.

Vatana dönen Dr. Şefik Hüsnü 1940 - 41 yıllarında yüzbaşı rütbesi ile askere alınmış, Sivas'ta görevde iken geçirdiği ağır bir ülser krizi üzerine Ankara'da ameliyat olmuş ve birbuçuk yıl kadar askerlikten sonra terhis edilmiştir.

Dr. Şefik Hüsnü, mutedil bir kişi olan Dr. Refik Saydam kabinesini desteklemiş, Anadolucu, Almancı, faşist Saraçoğlu hükûmetiyle şiddetle mücadele etmişti ve ırkçı anlayışla uygulanan «varlık vergisine» karşı çıkmıştır. Görüşlerini yansıtan yazılar 1942 yılından sonra «Tan» gazetesinde yayınlanmaya başlamıştır. 1943 yılında «Faşizme ve vurgunculuğa karşı geniş cephe» şiarını savunmuştur. Bu dönemde Reşat Fuat'la faaliyet göstermiş, üniversitede «anti - faşist» şiarlar etrafında 500 kadar genç etrafında toplanmıştır.

2. askerliğe alınışı (1940 - 41)

Savaş sonu dönemi

1944'de faşizmin yenilgi dönemine girilmiştir, Saraçoğlu'nun umutlarının ve gayretlerinin aksine Amerikan - Sovyet ittifakı savaş içinde bozulma-

mış, Sovyetler Birliği'ne karşı bir kapitalist devletler ittifakı kurulmamıştı. Artık CHP üst kademelerinde ve örgütünde çöreklenen faşist zümre için hesap vermekten, ucuz kurtulmak yollarını aramaktan başka bir çare kalmamıştı. Öte taraftan yıllarca süren faşist propaganda onu yönetenleri bile o derecede zehirlemişti ki, CHP Genel Sekreteri Sovyetler Birliği'nin artık kalkınmaktan aciz kaldığına inanmaktadır (Bak. Suyu Arayan Adam, Şevket Süreyya Aydemir). Hâkim zümre için tek yol Bizans entrikaları ile ilerici hareketleri bölmek, beklenilen bir Amerikan - Sovyet bölünmesine kadar vakit kazanabilmekti.

Bu arada Stalingrad Alman yenilgisinden sonra iktidar üst kademeleri, bir sola açılış gayreti gösterecekti, bunun bir başarı şartı da hakikî sol kanadı saf dışı etmekti, 1944 tevkifatları, «Tan» olayı ve 1946 tevkifatı bu yönden değerlendirilmelidir. Hükûmetin giriştiği iki «Sol» hareket, köy enstitülerinin kuruluşu ve toprak reformu (1945) şeklinde belirmiştir. Ancak bazı şartlarda olumlu olabilecek bu iki hareket CHP'nin sınıfsal karakteri ile çatışmaktaydı, partideki ağalar ve temsilcilerinin sert tepkileri oldu.

Dr. Şefik Hüsnü'nün kabul ettirdiği «anti - faşist cephe» şiarı gün geçtikçe etkili olmaktaydı. Bu arada Tan gazetesine Vatan gazetesi (Ahmet Emin Yalman) katıldı ve bir demokratik özgürlükler kampanyası başladı. Bunun üzerine Dr. Şefik Hüsnü İstanbul'da yapılacak kısmî seçimden yararlandı. Bağımsız bir aday sosyalistlerin görüşlerini bir broşürle dile getirdi. Aday genç bir hukukçu olan Faris Erkmen'di. «Programım» adındaki broşür (1945, Sebat Basımevi) sosyalist çevrenin görüşlerini şöylece yansıtıyordu :

1 — Anayasaya aykırı kanun ve nizamnamelerin kaldırılması. «2 — Millî kurtuluş hareketini takip eden Atatürk inkılâbının iradesinin Halk Partisi içinde veya dışında olsun her mânada Atatürk inkılâbına ve anayasa demokrasisine sadık kalmış vatandaşların ellerine geçmesi lâzımdır.» (Bu maddeyi aynen aldık). 3 — Tek dereceli, serbest, gizli genel oyla ve nisbî temsile dayalı seçim. 4 — «... Türkiye, mürteci kültürün ihraç pazarı haline gelmiş ve milletin zaten bu yola meyyal bir kısım orta sınıfları yarı münevverler, uzun müddet faşizm zehirinin» etkisi altında kalmıştır, ... idare mekanizmasında çöreklenmiş bulunan ırkçı zihniyet «çözüm yolunu etkisiz bırakmıştır» bu gibi unsurlardan devlet teşekküllerinin temizlenmesi. 5 — Atatürk inkılâbına düşman.. ırkçı teşekküller dışında cemiyet, birlik ve parti kurma hakkı. 6 — Söz, yazı, miting hürriyeti. 7 — İzine tabi olmayan yayın. 8 — Emekçiler, ziraat gündelikçileri, memur ve müstahdemlerce kurulacak serbest meslek birlikleri ve sendikalar. 9 — İleri ve süratli bir toprak reformu : 500 dönümlük had, köylüye yeterli toprak, toprak ıslâhı, bedelsiz tevzi, köylüye işletmesini sağlamak için devlet ziraat istasyonlarının kurulması, küçük ve orta köylünün toprak ağalarına, tefecilere, bankaya ve devlete olan borçlarının silinmesi. 10 — Millet bir bütündür, parçalanmaz. Millî azınlıklara müsavi vatandaşlık haklarının sağlanması. 11 — Varlık vergisindeki haksızlıkların elden geldiği kadar düzeltilmesi. 12 — Devletçilik millet aleyhine olmamalıdır. Geniş halk kitlelerinin geçim ve sağlık hizmetlerinin devletleştirilmesi, müteahhitliğin kaldırılması, istih-

salin müstahsil kitlelerce kontrolu. Ve devletçiliğin nâzım rol oynaması. 13. — Halkın temel ihtiyaçlarında ucuzluk, paranın kıymetinin korunması, fevkalâde zamların kalkması, savaş içinde elde edilen haksız servetlerin müsaderesi. 14 — Resmî ve hususî memur ve müstahdemlere bir sigorta. 15 — İçtimaî-sıhhî yardım. 16 — İnsanca yaşamağa yetecek asgari indirim ve fazlalaşan (müterekki vergi) sistemi. 17 — Yoksul öğrencilere yemesi dahil tamamen parasız öğretim, talebe kontrolunda yurtlar. 18 — İktisaden tam bir erkek kadın eşitliği. 19 — Kimsesiz ve işçi çocuklarına bakacak teşkilât. 20 — «Sağlam bir dış siyaset hiç bir zaman millî kinler, tarihî düşmanlıklar üzerine kurulamaz. Verimli bir dış siyasetin ana direği realist bir dünya görüşüdür.» Atatürk dış siyasetine dönüş. Türk-Sovyet ilişkilerini düzeltmek. Komşularla dostluk. 21 — Tutucu eğilimlerden arınmış bir Türk-İngiliz-Amerikan dostluğu. 22 — Balkan devletleriyle dostluk. 23 — Arap ülkelerinin kurtuluş ve birleşme gayretlerini desteklemek. Doğu Akdeniz'de millî menfaatlarımıza aykırı bir oyuna düşmemek.

İşte Dr. Şefik Hüsnü Değimer'in 1945'deki seçim programı budur.

Millî Şef rejimi bu dönemde iki cepheli bir tehlike ile karşılaştı. Soldan başka toprak reformunu istemiyen büyük toprak ağaları Menderesler, Sazaklar da muhalif cepheye katıldılar.

Bu durum karşısında iktidar, kurulmakta olan cepheyi yok etmek için bir tertibe başvurdu. Aralık başında CHP iktidarının düzenlediği sözüm ona bir öğrenci yürüyüşü ile «Tan» matbaası yıkıldı. Yeni Dünya, La Turque ve diğer ilerici gazete ve dergilerle Beyoğlu'nda Sovyet yayınlarını satan «Berrak» yayınevi tahrip edildi.

Dr. Şefik Hüsnü o sıralarda her zaman içtenlikle taraftarı olduğu legal faaliyet olanaklarını zorlamaktadır. Dr. önce Esat Adil ve Cami Baykurt'un bir sosyalist partisi kurmasını, Suphi Nuri İleri'nin de parti gazetesi çıkarmasını öngörmüş, fakat liderlik ihtirasları ve «icazetli sosyalizm» özentileri az sonra bölücü bir etki doğurmuştur.

Bunun üzerine Dr. Şefik Hüsnü kendisinin de katılacağı bir parti kurmak üzere temaslara geçmiş, 1919 partisi kurucularından Prof. Sadrettin Celâl Antel, Cami Baykurt, Zekeriya ve Sabiha Sertel'den olumsuz cevaplar almıştır. «Tan» olayı «Sol» geçinenlerden çoğunu sindirmişti. Ankara'da da Pertev Boratav, Behice Boran, Adnan Cemgil gibiler partiye girmekten çekineceklerdi.

Buna rağmen, Sosyalist Partisinin bölücü durumuna son vermek ve onun 30 yıllık bir birikime konup onu saptırmasını önlemek için Dr. Şefik Hüsnü «Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisini» kurdu (20.6.1946) - (Bak: Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'deki Siyasî Partiler).

Parti programında iki amaç maddesi vardır. Biri (uzak gaye: Madde 2) diğeri ise (yakın gaye) başlığını taşımaktadır.

Uzak gaye: İşgücünün sömürüsünü ortadan kaldırmak; büyük üretim vasıtalarını millî müşterek mülkiyete geçirmek; sosyalist bir demokrasi kurarak fertlere yüksek geçim ve mutlu bir hayat sağlamak; şeklinde özetlenebilir.

Yakın gaye ise:

a) Halkın doğrudan doğruya söz sahibi olacağı bir düzenin kurulması.

b) Özgürlüğe ve dokunulmazlığa karşı olan kanun ve nizamnameleri anayasa uyarınca kaldırmak.

c) Birlik ve sendika kurma haklarını kabul ettirmek.

d) Fark gözetmeksizin işçiyi, köylüyü ve onların tabiî müttefiklerini «yerli ve yabancı kapitalistlerin sömürülerine ve siyasî baskılarına karşı korumak.» İrticaa ve faşizme karşı gelmek.

e) Devlet işletmelerinde ve özel işletme ve fabrikalarda kollektif sözleşme, sosyal sigorta, sendikal kontrol kurumlarını yerleştirmek.

f) Örgütlü emekçi ve köylü yığınlarını sosyalist bir topluma doğru yönetmek.

Fıkraları bulunmaktadır.

Partinin kuruluşuna paralel olarak da Ferit Kalmak, Cemiyetler Kanununun bir maddesinin değiştirilmesinden yararlanarak sendikal örgütlenmeye girişti. İstanbul Sendikalar Birliğini kurdu, bütün yurda yayılan 600 işyeri sendikası kuruldu. Bu arada ben de Aralık ayında Adana Sendikalar Birliğini kurmakla görevlendirildim, amacı üç birlik kurup federasyon teşkil etmekti.

Üç aylık bir kuruluş döneminden sonra teşkilât çığ gibi gelişmeye başladı. 13 ilde teşkilât kurulduğu gibi yalnız İstanbul'da 10.000 işçi partiye katıldı. 1946 seçimleri sırasında partinin yayınladığı seçim beyannamesinde, seçim güvenliği olmadığı gizli seçim, açık tasnif ve nisbî temsil olmayınca seçimin bir oyundan ileri gidemiyeceği belirtiliyor ve beyaz oy kullanma direktifi veriliyordu. Parti, muhalefeti meclise boykota çağırdıysa da fayda vermedi.

Dünya siyaseti alanında ise değişiklikler meydana gelmişti. ABD Başkanı Ruvzelt ölmüş ve Sovyet-Amerikan ilişkileri bozulup «Soğuk harp» dönemine girilmişti. Artık iktidar bir dış destek bulabilecek duruma girmişti. Bu durum ve partinin çığ şeklinde gelişmesi 1946 yılının 16 Aralık günü sol parti, dernek, sendika ve dergilerin «komünistlik» bahanesiyle kapatılmasına yol açtı. Parti yöneticileri tutuklanıp liderler mahkûm edildiler. (*) Artık iki partili faşizm dönemi başlamış bulunuyordu. Bu dönemde (1947-1950) 1938 Harp Okulu, 1944 parti ve «İleri Gençlik» davaları ile 1946 TSEKP davası sonucunda, ilgili mercilerin kasten dışarıda bıraktığı kişiler dışında, sosyalist liderler hükümlü bulunmaktadır. Tek cezası biten Mihri Belli yurt dışındadır.

1950 seçiminden sonraki aftan yararlanan Dr. Şefik Hüsnü ve arkadaşları az sonra parti tarihinde görülmedik bir provakasyona kurban olmuşlar ve yeniden tevkif edilmişlerdir.

Bir devrimcinin ölümü

1947'de mahkûm edilen, 1956 affında serbest bırakılıp 28 Şubat 1952'de tutuklanan Dr. Şefik Hüsnü'nün hayat hikâyesini bitirirken, ailevî hayatı

(*) Dr. Şefik Hüsnü'nün mahkûmiyeti 5 yıldır.

hakkında da iki şey söylemek gerekir. Öğrenci iken yaptığı aşk izdivacı iyi ve kara günlerinde onun en büyük desteği olmuştur. Ancak bu maceralı hayatta yurda dönerken bütün gayretlerine rağmen, gerici softa Polonyalı yetkililer yeni üniversiteyi bitiren, yurda gelemediği halde Türkçeyi iyi bilen ve vatan hasreti içinde olan kızını bir türlü Türkiye'ye bırakmamışlar. Polonya'nın yenilgisinden sonra da ünlü Varşova ayaklanmasında faşizme karşı insanlık görevini yaparken Dr. Şefik Hüsnü'nün kızı Alman kurşunları altında şehit olmuştur, bu yarayı doktor ölünceye kadar taşıyacaktır.

Bütün ömrü boyunca Millî Demokratik Devrim ilkeleri ve Atatürkçü - Sosyalist güçbirliği için savaşan ihtiyar hasta savaşçı, sürgün cezasının çoktan bittiğini bilmiyerek, yakınlarından uzakta, Manisa'da tam on yıl önce ölmüştür.

Bugün Feriköy mezarlığında yatmaktadır. Ağustos ayından beri en yakın arkadaşı, dostu Reşat Fuat, Mustafa Kemal Paşa'nın yeğeni Reşat ağabey onun yanıbaşında bulunmaktadır.

TARİHİMİZDEN

şefik hüsnü

intihabat ve yoksul ve orta halli sınıflar

Meclis-i Millî intihabatı hiç intizar edilmeyen bir zamanda başladı. Müdafaa Meclisi denmeye seza olan Büyük Millet Meclisi, İtilaf devletleriyle sulhu akdedecek, bilfiil kazandığımız mevcudiyet haklarını resmen bütün dünyaya tanıttıktan sonra dağılacak ve halk kütleleri her türlü haricî endişeden azade bir tarzda yeni meclisi intihap edebilecek, kanaati herkeste mevcut idi. Tabi-i milletin selâmeti ile alâkadar düşünceler, sulhü beklemeden ârâyı ammeye müracaat edilmesini icap etti. Fakat bu gayri muntazır karar herkesi hazırlıksız buldu. Bundan sonra da intihabata kadar olan kısa müddet zarfında hiç bir cereyanın tebellür ve teazzi etmesine imkân görmüyoruz.

Zaten bu memlekette bundan sonra ancak üç türlü siyasî cereyan kabili tasavvurdur:

1) Bu günkü inkılâbı yapan ve yaşatmağa azmetmiş olanların temsil ettiği cereyan.

2) Derebeylik bekayası olan an'anelere ve hanedan-ı âli Osmana merbut olanları etrafında toplayan irticâkâr cereyanı.

3) Fakir işçi ve köylü kitleleri ve orta halli sınıflar lehine inkılâbımızı derinleştirmek, inkişaf ettirmek ve onu müşterek mülkiyete müstenid bir içtimaî inkılâba müntehi kılmak gayesini takip eden sosyalist cereyanı.

Müktesep hukuku fiiliyat ve tatbikat sahasına isal etmek için, birinci ve üçüncü siyaset uzun müddet elele hareket edebilecek; ve herhangi bir fırsattan bilistifade irticaın tehditkâr bir vaziyet aldığı zamanlarda siyasî ve içtimaî taraftarları, milletin ekseriyeti kâhiresiyle beraber, bir tek vücut gibi kara kuvvetlerin karşısına çıkarılacaklardır.

Fakat dahilî siyasette, milletin daha ziyade zengin tabakalarına istinad eden müdafaa-î hukuk grupları efkârı umumiyeye müsbet bir içtimai ve iktisadî program arzetmemişlerdir. Birinci grubun umdeleri, bütün milletin candan kabul ettiği inkılâp esasatıyla bazı müphem islâhat tasavvurlarını ihtiva etmektedir. Hakimiyet-i milliye ve istiklâl-i millî, haricî ve dahilî tehdit ve tehlikelere maruz bulundukça bilâ istisna herkesin bunlarla iktifa etmemesi ihtimali yoktur. Ancak, yarın - öbürgün sulh imzalanıp icraat ve müsbet işler devresine girildiği zaman, vazıh bir siyaset-i iktisadiye kabul etmek ve açılacak geniş teşebbüsat-ı imarîye ve sanaiyeyi ona göre tanzim etmek ihtiyacı hasıl olacaktır.

Önümüzdeki haftalar zarfında intihab edilecek meclis-i millî, sulhü tasdik ettikten sonra bu mudil ve nazik meselelerle karşılaşacaktır. Bunun için işçi ve fakir orta halli köylü kitleleri, kendi sınıf mukadderatlarını mevzubahis edecek bir meclise aza intihab etmeğe davet edildiklerini nazar-ı itibara almak mecburiyetindedirler. Müstakbel mebbusların millî davaya pek sıkı bir tarzda merbut kimseler olmaları aranacak en birinci şarttır. Fakat bunun yanında namzetler arasından işçi ve köylünün menafiine uygun bir tarzda devlet işlerini ve mesaili iktisadiyeyi hal ve tanzim etmek kaabiliyet ve temayülünde olanları seçmek de geniş halk kitleleri için hayatî bir ehemmiyeti haizdir. Buna binaen işçi ve köylünün alelıtlak filân fırkaya müzaherete karar vermesi doğru olmaz. Meselâ Müdafaa-i Hukuk gibi memleketimizi bir mevt-i muhakkaktan kurtarmış bir teşkilâta müzaheret suretiyle, şükranımızı edâ etmek hepimizin borcudur. Fakat bu müzaheret onun göstereceği her namzede muhakkak rey vermek demek değildir. Bu hususta iki ihtimal karşısındayız: Ya bu teşkilât, amele sınıfının arzu ve itimat ettikleri şahsiyetler meyanından bazı namzetleri listelerine ithal eder, ki bu takdirde bu listelere rey vermek icap eder. Yahut da yoksul sınıfların nokta-i nazarlarını kayda lüzum görmez. O zaman, kuvvetli bir siyasî teşkilâta henüz malik olmadıkları için, ayrıca kendilerinin tayin ettikleri namzetler olmadığına göre, resmî listelerde isimleri geçen şahsiyetler meyanında içtimaî inkılâba en mütemayil, en ileri fikirli ve say'ın (*) hukukuna en hürmetkâr olanları tefrik edip münhasıran onlara rey vermek muvafık olur.

Esas işçi teşkilâtları heyet-i müttehidesi de, henüz resmen teşekkül etmediği için, İstanbul işçilerinin önümüzdeki intihabatta kendilerine mahsus bir liste üzerinde reylerini temerküz ettirmelerine ihtimal verilemez.

Elyevm Türkiye'de bir mevcudiyet-i resmiyeye malik, yoksul ve orta halli sınıflara dayanan ve onların menafiini müdafaa eden yegâne siyasî fırka «Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi» dir. Vaziyet-i hâzıranın neza-

(*) Say: Emek.

keti dolayısıyla bu teşkilâtın ârâ-yı umumiyeye kendi namına namzet listeleri arzedip etmiyeceğini bilmiyoruz; fakat hiç şüphesiz, ileriye sürülecek namzetler arasından, inkılâbımızın inkişafı itibariyle en muvafık gördüklerini, işçi sınıfına tavsiye edecektir. İşçi ve köylülerimiz bu fırkanın delâletinden vâsi mikyasta istifade etmelidirler.

***

İntihabatta herşeyden evvel gözetilecek cihet, her türlü müdahale ve maddî ve manevî tazyikten berî olarak reylerin verilebilmesini temindir. İktidar makamında bulunan en hüsnüniyet sahibi şahsiyetler, en munsıf ve hürriyetçi fırkalar bile, bütün millet namına vekâleten başında bulundukları makinenin bahşettiği selâhiyet ve sühuletlerden, kendi partileri hesabına istifade etmek temayülüne ekseriya mukavemet edemezler., Dünyanın hiç bir tarafında vâki olmamış bir mazhariyetle, şu geçirdiğimiz mücadele devresinde, bilâistisna tekmil milleti temsil eden ve etrafına toplayan hükûmet-i hâzıranın, bu giriveye düşmekten kendisini muhafaza edebilmesini, onun kendi şerefi namına şiddetle temennî ediyoruz.

Çok defa da hükûmet partisi, cidden meşruiyet dahilinde kaldığı ve müstağni davrandığı halde, onun mensupları, mesul heyetlerin rızası hilâfına olarak, hükûmet ve fırka nüfuzunu şahsî emellerine âlet etmeğe çalışırlar ve muvaffak da olurlar. Müntehiplerin buna pek ziyade dikkat etmeleri icap eder. Zevahire bakılırsa hükûmet partisi kemal-i serbestî ile reylerin verilmesi lüzumunu takdir etmektedir. O halde intihabat esnasında, bir yere intisabın verdiği cür'etle başkalarının hukukuna tecavüz edenler olursa, bu gibilere karşı şiddetle protesto etmek her müntehibin vazifesidir. Serbestçe rey vermek imkânını bulamayanların istinkâf etmesi müreccahtır.

Bir milletin seviye-i içtimaiyesi intihabatta gösterdiği cesaret-i medeniye ile ölçülür. Her türlü tehdit ve tazyiklere rağmen kanaatini izahtan çekinmeyen milletler, rüşt-ü siyasiye malik olduklarını ispat etmiş olurlar. Bu milletler meyanına girdiğimizi göstermenin sırası gelmiştir. Tesbit edeceğiniz hatt-ı hareketten, en şiddetli müdahaleler bile, bizi inhiraf ettirememelidir.

Bu şerait altında reylerimizi vereceğimiz namzetlerden ne gibi taahhüdat aramalıyız? Bunların en esaslılarını Aydınlık'ın bundan evvelki sayısında zikretmiştik. Bu sene amele günü olan 1 Mayıs, intihabat hazırlıkları içinde hülûl ettiği için işçinin bu husustaki metalibi, aynı zamanda 1 Mayıs dilekleri addolunabilir. Zira takriben 40 seneden beri teessüs etmiş bir an'ane mucibince, 1 Mayısta işçi sınıfı bir taraftan sadece kollarını bağlamakla, nasıl bütün muamelât-ı beşeriyyeyi felce uğratmağa kaadir olduğunu gösterir ve burjuvaziyi içtimaî inkılâp tehdidi altında titretir. Diğer taraftan da bizzat kendi azim ve iradesinden beklediği kat'î kurtuluşu tahakkuk edinceye kadar, her sene hal-i hâzır vaziyetini ıslâh edici bazı metalip için mücadele etmeğe ahdeder.

Bu asgarî metâlip, tabiî günün meseleleriyle ve hadisatiyle alâkadar olur. İşçinin 1 Mayıs dilek ve istekleri o seneye isabet eden intihabat programıyla tetabuk eder.

TÜRKİYE İŞÇİ VE ÇİFTÇİ SOSYALİST PARTİSİ'nin kısm-ı mahsusumuza aynen dercettiğimiz beyannamesinde, madde madde tesbit edilmiş olan umde ve şiarlardan, yoksul ve orta halli sınıfların bugün için serdedilebilecek asgarî metalibini hemen tam olarak mevcut bulduğumuzdan, namzetlere kabul ettirmek mecburiyetinde bulunduğumuz noktaları ayrıca buraya kaydetmeği faydasız bulduk.

Hülâsa körükörüne hareket etmeyelim. Had bir mücadeleye girişmek nabemevsim ise de, bir derin teşkilât ve tesisat devresine girmek üzere olduğumuzu unutarak, reyimizi rasgele istimal etmek de caiz değildir. Böyle bir ihmal kendimize ve mensub olduğumuz sınıfa karşı bir cinayettir.

Kimseye ilân-ı husumet etmeksizin, işçi dostu ve içtimaî inkılâp mefkûresine merbut olanlara ve yalnız bu evsafı haiz ciddi ve namuslu şahsiyetlere rey vermeliyiz. İki senede bir istimal etmek fırsatına nail olduğumuz hakk-ı hâkimiyetimizden, ancak bu suretle kurtuluşumuz lehinde istifade etmiş oluruz. İşçi ve köylü müdafîlerinin mebzulen meclise girmelerini temennî ederim.

Dr. Şefik Hüsnü
24 Nisan 1923

Aydınlık, Mayıs 1923, sayı: 15

kafkasya'da durum

«PRAVDA» NIN BİR MUHABİRİYLE KONUŞMA

Görevli olarak gittiği Güney'den dönen yoldaş Stalin, muhabirlerimizden biriyle Kafkasya'daki durum hakkında aşağıdaki konuşmayı yapmıştır.

Kafkasya'nın devrim bakımından önemi sadece hammadde, akaryakıt ve gıda maddeleri kaynağı olmasından ileri gelmemektedir; Avrupa, ile Asya, özellikle Rusya ile Türkiye arasındaki yeri, ayrıca ekonomik ve stratejik bakımdan çok önemli yollara sahip olması (Batum - Bakû, Batum - Tebriz, Batum - Tebriz - Erzurum) bu bölgeye ayrı bir önem kazandırmaktadır. Halen Karadeniz'in kilidi İstanbul'u ellerinde bulunduran ve Aşağı Kafkasya üzerinden doğuya olan direkt yolu muhafaza etmek isteyen itilâf devletleri bütün bunları hesap etmektedirler.

Bütün mesele en sonunda kimin Kafkasya'ya hâkim olacağı, kimin petrolü ve İç Asya'ya giden çok önemli yolları kullanabileceğidir : Devrim mi yoksa İtilâf Devletleri mi?

Azerbeycan'ın kurtarılması İtilâf Devletlerinin Kafkasya'daki durumunu oldukça zayıflattı. Türkiye'nin İtilâf Devletlerine karşı mücadelesi aynı sonucu doğurdu. Buna rağmen İtilâf Devletleri yenilgiyi kabul etmiyerek Kafkasya'daki ağlarını örmektedirler.

Tiflis'in bir karşı-devrim üssü haline getirilmesi; İtilâf Devletlerinin imkânları ve Gürcistan Burjuvazisinin yardımıyla, Azerbeycan, Dağıstan ve Terek Bölgesi Dağ Halkları'nın burjuva hükûmetlerinin kurulması; Kemalistlere yapılan iltifatlar ve Türkiye'nin himayesinde Kafkasya Halkları Federasyonu fikrinin işlenmesi; İran'da İtilâf Devletlerinin sebep olduğu devamlı bakan değiştirme ve İran'ın sepoylarla (*) doldurulması: Bütün bunlar ve benzeri olaylar İtilâf Devletlerinin ihtiyar kurtlarının uyumadıklarını göstermektedir. İtilâf Devletleri ajanlarının bu yöndeki çalışmaları şüphesiz daha hareketli hale gelmiş ve Wrangel'in ezilmesinden sonra en hararetli devresine girmiştir.

Kafkasya'da İtilâf Devletlerinin gelecekteki durumları ne olacaktır; Devrim'in durumu ne olacaktır?

Şüphesiz İtilâf Devletlerinin, örneğin Dağıstan'da ve Terek Bölgesinde hiç bir ümidi kalmamıştır. Wrangel'in ezilmesi ve Dağıstan ve Terek Bölgesinde Sovyet özerkliğinin ilânı, aynı zamanda bu bölgelerdeki Sovyet çalışmaları, Sovyet hükûmetinin durumunu sağlamlaştırmıştır. Terek Bölgesi ve Dağıstan Halkları temsilcileri kongresinin, Rus işçi ve köylüleriyle birlikte Sovyetler için yanyana mücadele kararı vermesi bir tesadüf eseri değildir.

Dağ halklarının özerkliklerinin Sovyet iktidarının güçlükler içinde olduğu bir sırada değil, aksine Sovyet kuvvetlerinin çok büyük başarılar kazandığı bir zamanda ilânını, iktidarın Dağ Halklarına olan güveninin bir işareti olarak değerlendirmişlerdir. Bir konuşmada, dağlılar bana şunları söylediler, «İktidarın, zor bir anda, şartların baskısı altında halklara tanıdığı haklar devamlı değildir. Yukarıdan gelen özgürlük ve reformlardan devamlı olanları, şimdi Sovyet hükûmetinin yaptığı gibi, düşmanların yenilgisi üzerine tanınan özgürlük ve reformlardır.»

Bağımsızlığını elde etmiş ve Rusya halklarıyla gönüllü bir ittifaka girmiş olan Azerbeycan'da da, İtilâf Devletlerinin başarı ümidi aynı şekilde azalmıştır. İtilâf Devletlerinin Azerbeycan'a ve Bakû petrollerine uzanan iştahlı pençelerinin, Azerbeycan emekçilerinde sadece nefret uyandıracağını ayrıca ispat etmek gerekmez.

Wrangel'in ezilmesinden sonra İtilâf Devletlerinin başarı imkânları Gürcistan ve Ermenistan'da da önemli derecede azalmıştır. Önce Türkiye'ye saldırtılan ve sonra Türkiye tarafından ezilmesine göz yumulan Taşnak Ermenistan'ı, şüphesiz İtilâf Devletleri'nin bir kışkırtmasının kurbanı olmuştur. Hiç şüphe götürmeyecek bir husus, Ermenistan için tek bir kurtuluş imkânından başkasının kalmamış olmasıdır: Sovyet Rusya ile ittifak. Bu olay, başlarında İtilâf Devletleri'ne yaltaklanmaktan vazgeçmeyen burjuva hükûmetleri bulunan bütün halklara, özellikle Gürcistan'a bir ders olacaktır.

Gürcistan'da ekonomik durumun ve kıtlığın bir felâket halini aldığı bugünkü iktidar tarafından bile kabul edilmektedir. İtilâf Devletleri'nin ağına düşmesi sonucunda Bakû petrollerini ve Kuban buğdayını kaybeden, İn-

(*) **Sepoy:** Eski Anglo-Hint ordusundaki Hintli askerler (çev. notu).

giltere ve Fransa'nın emperyalist harekâtları için bir ana üs haline gelen ve bu yüzden Sovyet Rusya ile düşmanca ilişkiler kuran Gürcistan, bugün son çırpınmalar içindedir. Devrim dalgası tarafından Avrupa'dan dışarıya süpürülen, ölüm yatağındaki II. Enternasyonal'in yozlaşmış lideri Bay Kautsky'nin, İtilâf Devletleri'nin ağına düşmüş kokuşmuş Gürcistan'da, iflâs etmiş Gürcü sosyal - hırdavatçılarının yanında sığınak bulması boşuna değildir. Gürcistan'ın güçlükler içinde olduğu bir sırada, tıpkı Ermenistan gibi, İtilâf Devletleri tarafından terkedileceğinden şüphe edilemez.

İran'ı istilâ eden İngilizlerin durumları devamlı olarak açıklık kazanmaktadır. Devamlı olarak değişen İran hükûmeti, bilindiği gibi. İngiliz askerî ataşesinin direktifleriyle hareket etmektedir. İran ordusunun yerini tutmak maksadıyla İngiliz sepoylarının ortaya çıkması, bu ordunun yok olmasına sebep olmuştur. Bilindiği gibi bu konuyla ilgili olarak Tahran ve Tebriz'de, İngiltere'ye karşı birtakım kitle hareketleri yapılmıştır. Bu durumun İtilâf Devletleri'nin İran'daki geleceklerini iyiye doğru götürmeyeceği şüphesizdir.

Son olarak Türkiye, genel olarak Türkiye'ye ve özellikle Kemalistlere yöneltilmiş olan Sevrés anlaşması dönemi, şüphesiz sona ermektedir. Bir taraftan Kemalistlerin İtilâf Devletleri'ne karşı mücadelesi ve İngiliz sömürgelerinde bu mücadele temeli üzerinde güçlenen kaynaşma, diğer taraftan Wrangel'in ezilmesi ve Yunanistan'da Venizelos'un düşmesi, İtilâf Devletleri'nin Kemalistlere karşı olan siyasetini önemli derecede yumuşatmasını zorunlu kılmıştır. İtilâf Devletleri'nin kesin «tarafsızlığı» ile, Ermenilerin Kemalistler tarafından yenilmesi, Trakya ve İzmir'in Türkiye'ye geri verilme planı söylentileri, İtilâf Devletleri'nin ajanı Sultan ile Kemalistler arasında görüşme söylentileri, İstanbul'un boşaltılması planı ve son olarak Türk batı cephesindeki durgunluk, bütün bunlar İtilâf Devletleri'nin Kemalistlere ciddî olarak kur yaptığının ve Kemalistlerin belirli bir sağa dönüş yaptıklarının belirtileridir.

İtilâf Devletleri'nin iltifatlarının ne şekilde sonuçlanacağı ve Kemalistlerin sağa dönüşlerinde ne kadar ileriye gideceklerini söylemek zordur. Birkaç yıl önce sömürgelerin kurtuluşu için başlayan mücadelenin her şeye rağmen güçleneceği, Rusya'nın bu mücadelenin öncüsü olarak bütün gücüyle ve bütün vasıtalarla bu mücadele taraftarlarını destekliyeceği, bu mücadelenin ezilen halkların davasına ihanet etmedikleri sürece Kemalistlerle **birlikte**, veya İtilâf Devletleri cephesine geçerlerse Kemalistlere **karşı** zafere ulaşacağı bütün şüphelerin dışındadır.

Batıda parlayan devrim ve Sovyet Rusya'nın gelişen gücü bunun delilidir.

Pravda, No : 269, 30 Kasım 1920

DÜZELTME : Dergimizin 40. sayfasında «Küba Devrimi ve İşçi Sınıfı» başlıklı yazı «Küba Devrimi ve Köylü Sınıfı» olarak değiştirilecektir. Özür dileriz.

arama zabıt varakası

Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesinin 17/4/1969 tarih ve 969/64 sayılı arama kararına müsteniden, Yenişehir Süleyman Sırrı Sok. 2/12 numaralı yerde idarehanesi bulunan Aydınlık dergisine saat 17.20' de gelindi. Kararda isimleri zikredilen bildiriler her ne kadar yapılan aramada bulunamamış ise de, Ankara Nöbetçi 3. Sulh Ceza Mahkemesinin 24/12/1968 tarih ve 1968/166 sayılı kararı ile toplattırılması istenilen Aydınlık dergisinin birinci sayısından iki adet ve yine Ankara 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 16/4/1969 tarih ve 1969/151 sayılı kararı ile toplattırılması istenilen Aydınlık dergisinin Şubat 1969 tarihli dördüncü sayısından (306) adet görülerek zaptedilmiş ve bu meyanda 1 klasör içerisinde gelen mektup, doksanaltı adet yazı, zarf içerisinde yüzyirmibeş adet mektup yollanma adres fişi, 1 zarf içinde Türk Solu abone adreslerini gösterir elli adet yazı, 1 adet abone kayıt defteri, üzerinde Aydınlık yazılar ibaresi bulunan dolap zarfı içinde onbeş adet yazı, beş adet ilâveli «Çıkış» dergisinin ikinci sayısı, 1 zarf içinde açılmış zarf, mektup ve kâğıtlar tetkik edilmek üzere alınmış, bu aramada ilgililerin bir zarar ve ziyanı olmadığını beyan etmeleri üzerine işbu zabıt mahallinde tanzim edilerek müştereken imza altına alınmıştır. 17/4/1969

İhsan Parlak	Reşat Anılutkular	İ. Kızıltan
Em. Âmiri	Baş Komiser	Baş Komiser
İmza	İmza	İmza

V. Erdoğdu	D. Perinçek
Aydınlık adına	Aydınlık adına
İmza	İmza